

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

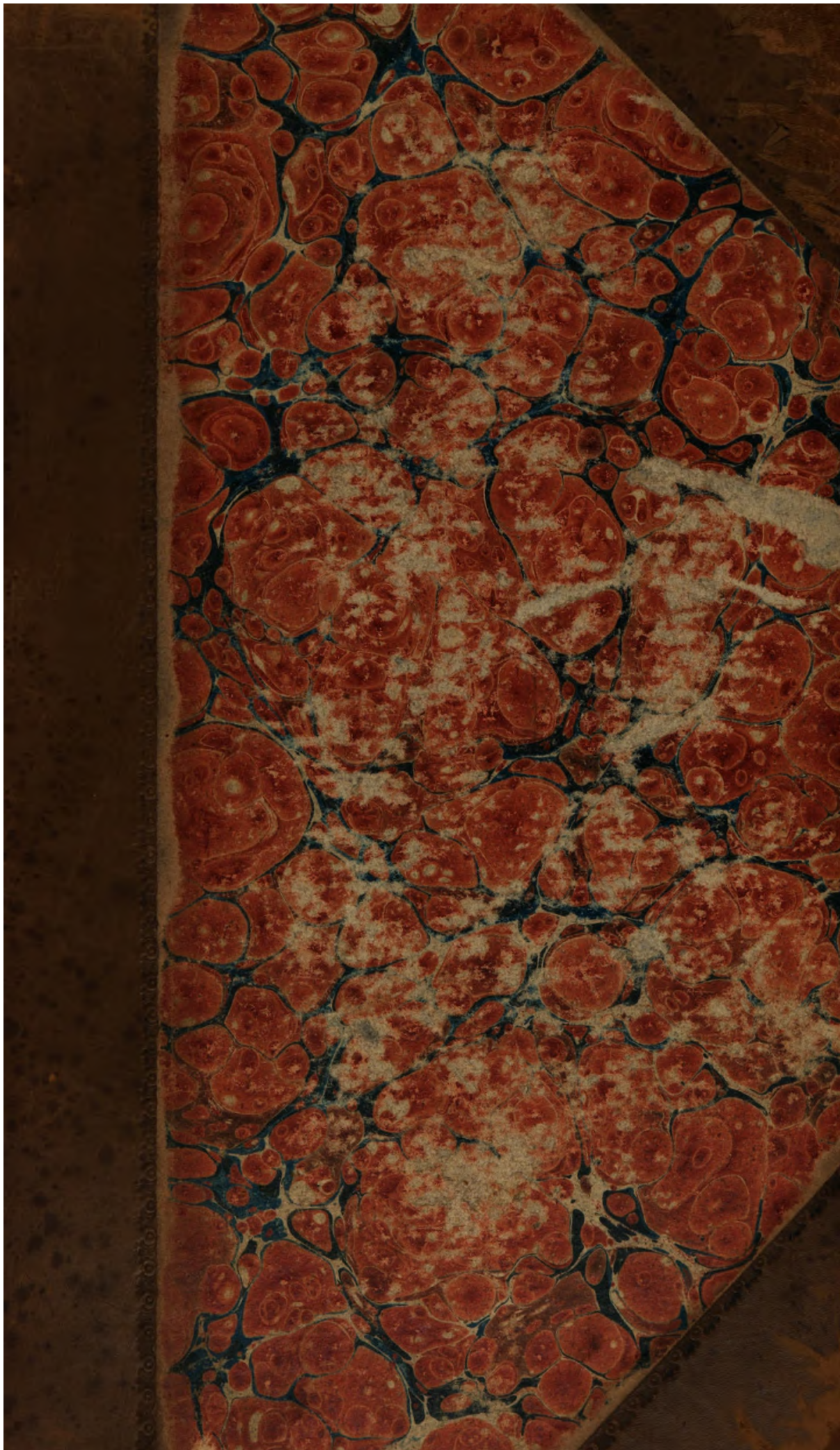
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

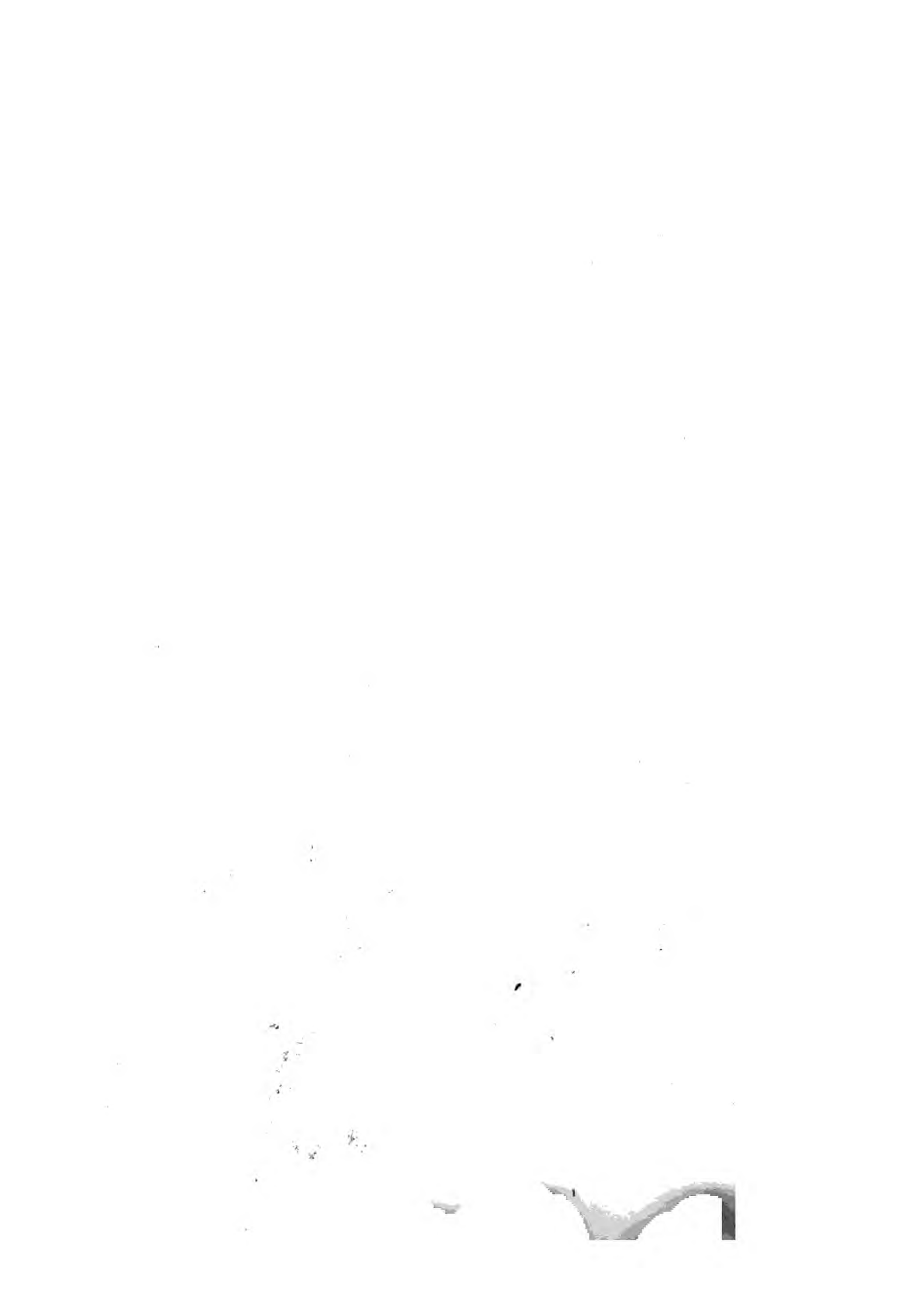
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

CHRESTOMATHIA

S C H A H N A M I A N A .

IN USUM SCHOLARUM EDIDIT ANNOTATIONIBUS

ET GLOSSARIO LOCUPLETI INSTRUXIT

IOANNES AUGUSTUS VULLERS

PHILOSOPHIAE DOCTOR LITT. ORIENT. PRIVATIM DOCENS IN UNIVERSITATE

FRIDERICIA WILHELMIA RHEANA SOCIETATIS ASIATICAE

PARIENSIS SODALIS.

BONNAE MDCCCXXXIII.

IMPENSIS T. HABICHTI.

TYPIS REGIIS.

628.

252

VIRO PERILLUSTRI

A. W. A SCHLEGEL

DOCTRINA OMNIS GENERIS INSIGNI

INDICARUM LITTERARUM PRINCIPI

MAGISTRO ET FAUTORI SUO DILECTISSIMO

EX GRATISSIMI ANIMI SENSU

D. D. D.

EDITOR.

P R A E F A T I O.

Quum ante hos duos annos in alma Universitate Fridericia Wilhelmia Rhenana Persicae linguae docendae munus primum susciperem, et qui Persicis litteris addiscendis strenuam operam navarent, auditores haud paucos me invenisse magnopere laetarer, in hoc totus incubui, ut discipulos et optima et facillima ratione Persarum sermonem docerem. Sed quam difficile sit, linguam peregrinam addiscere, si necessaria desint subsidia et adminicula, grammaticam dico et lexicon, optime novit, qui talibus auspiciis exotici sermonis cognitionem sibi comparaverit. Etenim lexica, quae habemus, Persica CASTELLI, MENINSKII et RICHARDSONII et rarissime deprehenduntur, et nimio pretio veneunt, quam ut adolescentes litterarum studiosi talem librum sibi comparare possint. Grammaticarum quidem maior est numerus, sed nulla, fateor, ita adornata, ut iis aliquatenus satisfaciat, quae nostro aëvo merito a grammaticis postulantur. Quapropter iam ante duo de triginta annos

WILKENIUS, vir litterarum orientalium peritissimus, ut necessitati subveniret, scripsit *Institutiones suas ad fundamenta linguae Persicae*, quibus et *Chrestomathiam* et *Glossarium* adiunxit *). Quo in opere licet auctor grammaticam exhibuerit paulo brevior, et quae e Persicis libris et editis et manuscriptis sunt excerpta, nonnunquam non satis accurate pertractaverit, tamen unicus est liber, qui tironibus in tanta lexicorum penuria commendari possit.

Quae quum ita sint, bene de Persicis litteris me meritum sperabam, si nova Chrestomathia una cum glossario edenda harum litterarum studiosis succurrerem. Quod autem Chrestomathiam *Schahnamianam* scripserim, hoc est, quae maximam partem constat capitibus e Schahname excerptis, duabus potissimum rationibus factum est: primum, ut iuvenes ad legendum praeclarum istud Persicarum litterarum monumentum, Schahname dico, impellerem, deinde vero, ne Arabici sermonis ignari Arabicis verbis et locutionibus, quibus abundant fere omnes libri persice conscripti, a linguae Persicae studio deterrerentur. Constat enim, Ferdusii solius poema praestantissimum incorrupta sermonis integritate prae ceteris operibus maxime eminere, quum, qui post poetam vixere, Persarum scriptores non solum, quibus indigerent, vocabula

*) Institutiones ad fundamenta linguae Persicae cum Chrestomathia maximam partem ex auctoribus ineditis collecta et Glossario locupleti edidit Fr. Wilken Lips. 1805.

ex Arabicis sumerent, sed etiam omnes, quae placerent, voces et locutiones Arabicas Persico sermoni immiscerent, ita ut Arabicae linguae imperitus illorum scriptorum opera minime intelligere possit. Qua autem via et ratione tantum abest, ut Persicae linguae studiosos impediam, quo minus Arabicas litteras tractent, ut omnibus viribus illos hortor, ut Arabicum sermonem, ad intelligendos Persarum libros maxime necessarium, perdiscere studeant.

Nec me reprehensum iri confido, quod in meam Chrestomathiam iam ab aliis edita receperim, ineditum autem nullum in illa invenitur. Etsi enim, quantum in me est, enisus sim, ut codices Schahnami ad certum quoddam tempus mihi commodarentur, tamen, quod ardentissime optaveram, adipisci haud potui; Parisiis autem, quum degerem, de excerptis e Schahname edendis nondum cogitavi. Ut igitur semel edita denuo typis mandarem, vi quasi coactus, illas tantum partes divulgandas curavi, quae aut nimis vitiose sunt editae, aut in libris rarissimis inveniuntur, ita ut omni fere ex parte ineditorum instar haberi possint.

Quod primo loco posui (p. 1 — 25.), fragmentum ex historia Alexandri magni, primum edidit WILKENIUS e duobus codicibus, qui Gotingae servantur in bibliotheca Academiae Georgiae Augustae *). Textum autem exhibent tam

*) V. Institut. ad fund. ling. Pers. p. 189 — 209. coll. praefat. p. VII. et VIII.

vitiosum et negligenter exaratum, ut sine aliorum codicum ope haec Chrestomathiae illius pars minime intelligi possit. Adiutus duorum codicum Parisiensium collatione, quam in proprium usum diligentissime institutam praeceptor meus dilectissimus SILV. DE SACY, quum Parisiis commorarer, benignissime mecum communicavit, fragmentum de integro facere studui, adiectis simul in margine annotationibus criticis et variis codicum lectionibus.

Secundum fragmentum (p. 26 — 70.), de Salsero, Sami filio, agens enarrat, quomodo infantem ob albos capillos primum a patre repudiatum et expositum, sed leaena et ave Simurg salvum et incolumem servatum, tandem pater, miseratione et poenitentia commotus, libentissimo animo denuo receperit, et haud multo post ad regem Minutschih, iuvenis videndi desiderio flagrantem, adduxerit, a quo veste regia et donis pretiosissimis ornatus feudo solemni ritu donatus est. Quod, ut specimen esset editionis suae Schahnami, WAHLIUS volumini quinto Fodinarum Orientis inseruit *), et non solum annotationibus, sed etiam versione germanicis versibus conscripta instruxit. Usus est codice suo veteri cum aliis manuscriptis collato **). Sed licet in textu emendando ma-

*) V. Fundgruben des Orients Tom. V. p. 233 — 264. et p. 351 — 389.

**) De quo plura in Fundgrub. des Orients Tom. V. p. 109. et 110.

gnam operam et diligentiam adhibuerit, saepius tamen versus non intelligens falsas lectiones veris praetulit, aut metrum neglexit, aut reiectis genuinis versibus spurios recepit. Idem fragmentum legitur in editione Schahnamii, quae Calcuttae prodiit *), sed emendatius et maiori cura pertractatum. Ex duabus hisce fragmenti editionibus, diligentissime inter se comparatis, nova mea orta est editio, in qua quid praestitum sit, optime intelligitur ex variis utriusque editionis lectionibus, quae in commentario nostro critico recensentur **), accurate examinatis et cum textu nostro comparatis.

Tertium fragmentum (p. 71 — 86.) de libro fabularum, Calila et Dimna inscripto, agens, quum praeceptor meus summe venerandus SILV. DE SACY ad quatuor codices diligentissime editum primum in lucem protulerit ***), integrum fere et immutatum in Chrestomathiam recepi.

Ultimo loco alius carminis epici specimen ponere placuit, Schahnamio, quod ad stilum et sermonis integritatem attinet, simillimi. Poema inscriptum est *Barsuname* (برزونامه) i. e. liber de Barsuo, quia Barsui, Persarum herois, Ru-

*) The Schah Namu, Calcutt. 1811. vol. I. p. 149—167.

**) Quam in notis criticis huius fragmenti invenies, locutio *vulgaris lectio*, e Wahlii annotationibus desumpta, intelligenda est de communi aliorum codicum lectione, ab illa, quam Wahlii codex offert, diversa. Quae quidem appellatio, etsi a re aliena mihi videbatur, tamen nil mutare volui.

***) V. Notices et Extraits des Manuscrits etc. Tom. X. p. 140 — 153.

stemi nepotis, fata et res gestas sexaginta circiter mille versibus celebrat. De carminis auctore et tempore, quo scriptum est, nil certi se dicere posse contendit G. L. KOSEGARTENUS, qui primus hancce Barsunamii particulam e codice Parisiensi in Fodinis Orientis excusam versibus germanicis reddidit *). Textus coniecturis emendandi haud raro occasio mihi obvenit, quum KOSEGARTENUS non solum vitia quaedam corrigenda reliquerit, sed etiam saepe contra metrum peccaverit.

Ad metrum quod attinet, unum idemque in omnibus utriusque poematis epici fragmentis invenitur, scil. *Bacchiacum*, Arabice متقارب *coniunctum* appellatum, quo Persae saepissime, Arabes rarius utuntur. Pedes sunt Bacchii, excepto quarto i. e. ultimo utriusque hemistichii pede, qui in Iambum est decurtatus**), ut schema sit

v — — | v — — | v — — | v —
v — — | v — — | v — — | v —

Quod sequitur Chrestomathiae nostrae *Glossarium Persico-Latinum*, ut maiori sit discipulis usui et utilitati, complectitur etiam omnia alius fragmenti vocabula, quod e Schahnamio excerptum primum edidit IUL. MOHL in libello, cui titulus est: *Fragmens relatifs à la Religion*

*) V. Fundgrub. des Orients Tom. V. p. 309 — 325.

**) V. plura de hoc metro in FREITAGII Darstellung der arabischen Verskunst p. 128. 141. et 280. et GLADWINI Dissertations on the Rhetoric, Prosody and Rhyme of the Persians, p. 81. et 87.

de Zoroastre, extraits des manuscrits Persans de la bibliothèque du Roi. Paris 1829 *).

In quo elaborando summis viribus contendit, ut vocum significationes, ex ipsis fontibus diligentissime haustas, quantum in glossario fieri potest, ad praecepta logica optime digererem earumque auctoritatem locorum delectu haud spernendo semper firmarem. A more usu recepto, vocabula Persica secundum litterarum ordinem disponendi, recedens, etymologicum ordinem ea potissimum ratione praetuli, ut Persicae linguae studiosi, derivata cum verbis primitivis uno quasi intuitu videntes.**), interiorum sermonis structuram et conformationem magis cognoscerent, atque singula vocabula facilius memoriae tradere possent. Hoc igitur consilio verbis simplicibus subiuncta sunt verba cum praepositionibus composita et quae ab illis derivantur nomina et adiectiva; vocabula autem, quorum origo incerta aut ambigua mihi videbatur, litterarum ordine explicata invenies. Voces ex duobus aut pluribus vocabu-

*) Idem liber germanice versus et annotationibus a nobis instructus prodit paulo post sic inscriptus: *Fragmente über die Religion des Zoroaster, aus dem Persischen übersetzt und mit einem ausführlichen Commentar versehen, nebst dem Leben des Ferdusi aus Dauletschah's Biographien der Dichter. Mit einem Vorworte von Hrn. Prof. Windischmann. Bonn 1831.*

***) Derivata typis minusculis a primitivis in Glossario sunt distincta.

lis compositas, quum *separatim* exhibitas tiro-
nes saepissime turbare expertus sciam, atque
impedire, quo minus Persarum opera recte in-
telligant, et in textu et in glossario fere semper
uno vocabulo conscribere placuit. Talia com-
posita in lexico nostro, prout primum sese ob-
tulerint, modo sub prima vocis compositae parte
sunt disposita, modo sub altera. Denique verba
Arabica, ne cum Persicis confunderentur, littera
a. praeposita semper distinximus.

Praeterea et novam viam in quaerendis Per-
sici sermonis verborum originibus sum ingressus.
Quum enim Sanscritam linguam et Persicam so-
rores esse existiment, qui utriusque sermonis
cognitione excellunt, Persici vocabuli formam
primitivam, ex Indico idiomate petitam, ubi
fieri potuit, semper adieci *). Quod quam dif-
ficile sit, satis apparet, quum leges, quas sequi
oportet in comparandis utriusque linguae voca-
bulis, nondum sint bene constitutae. Quare
lectorem benevolum rogatum volo, ut hunc exi-
guum conatum minime perfectum et absolutum
habeat, sed potius speciminis loco accipiat, quo
Persicarum litterarum studiosi, adhibito Indo-
rum sermone, ad indagandas verborum origines
magis magisque impellerentur.

*) Saepius in Persicis vocabulis, praeter formam san-
scritam primitivam, aliud quoddam incrementum, haud
satis notum, latere videtur, quod littera *y* indicabitur
ex. gr. voc. درخت quod ex sanscrito themate ङ et par-
ticula quadam affixa constare videtur.

In extremo libro, ne operis moles nimis accresceret, paucos tantum locos eosque difficilimos explicare studui.

Atque haec quidem hactenus. Restat, ut praedicem summam REGIS Borussorum augustissimi munificentiam et liberalitatem, qua Chrestomathiae typis imprimendae facultas mihi concessa est. Non enim solum ad edendum hunc librum Persicis typis regia munificentia instructa est bibliotheca nostra academica, sed etiam, qui res sacras et scholasticas administrat, summus senatus, viginti exemplaria se emturum professus, in hoc opere perficiendo benignissime me adiuvit. Gratiae porro agenda sunt praecatori meo pie semper colendo SILV. DE SACY, qui versuum quorundam difficilium et interpretationem et lectionis varietatem, e codicibus et Schahnamii editione Calcuttensi Macani Turneri diligenter erutam, libentissimo animo mecum communicavit. CHRIST. LASSENI quoque, amici doctissimi, in comparandis Sanscritis et Persicis vocabulis auxilium et adiumentum, sponte mihi oblatum, grata semper memoria prosequar. Postremo ut hocce opusculum tironibus commodo sit, et Persicarum litterarum studium et iuvet et augeat, etiam atque etiam opto.

Scribendam in Universitate Fridericia Wilhel-
mia Rhenana, Idibus Ianuariis MDCCCXXXIII.

IOANN. AUG. VULLERS.

SIGLORUM EXPLICATIO.

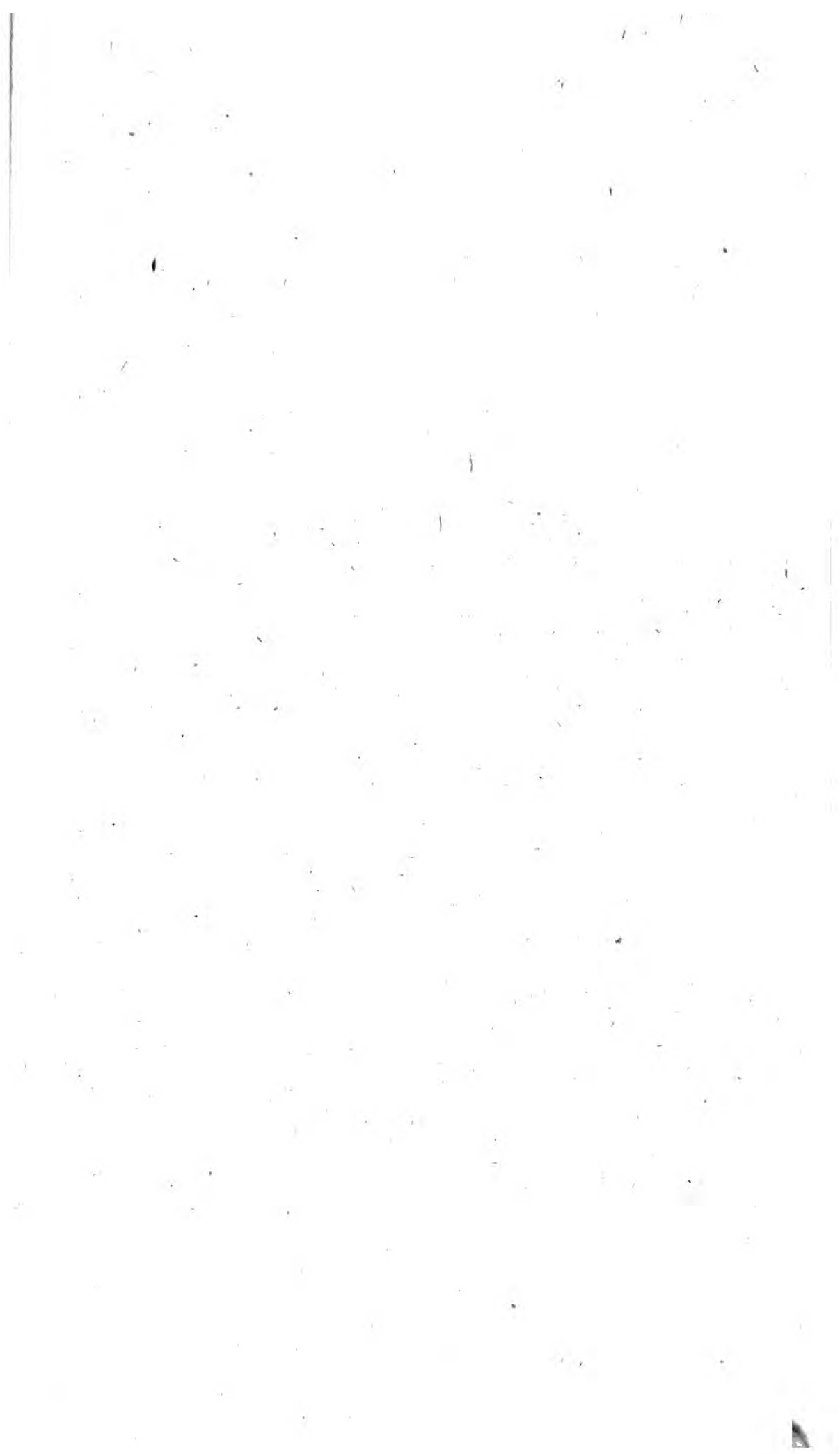

- B. seu Burh.* Burhani katiu (برهان قاطع) lexicon Persicum. Calcutt. 1818.
- Ch.* Chrestomathia nostra Schahnami-ana. (*Prior numerus fragmentum, alter versum indicat.*)
- F.* Fragmens relatifs à la Religion de Zoroastre. Paris 1829. (*Numerorum, qui litt. F. sunt adiuncti, primus paginam, secundus versum denotat.*)
- Ferh.* Ferhenghi Schuuri (فرهنگ شعوری) lexicon Persicum. Constant. 1730.
- Gul.* Sadii Gulistan ed. Semelet. Paris 1828.
- Hist.* Historia priorum regum Persarum. Viennae 1782.
- Men.* Meninskii lexicon Arabico-Persico-Turcicum ed. alt. Viennae 1780.
- Not.* Notices et Extraits des Manuscrits tom. IX., qui continet Mirchondi Hist. Ismaelitarum.
- Pend.* Silv. de Sacy Pend-Namèh. Paris 1819.
- Sam.* Wilkenii Hist. Samanidarum. Gotting. 1808.
-

CHRESTOMATHIA

S C H A H N A M I A N A.

I.

رفتن اسکندر رومی پیش دارا

- 1 چو بشنید دارا که لشکر زروم
بچنبید و آمد برین مرزوبوم¹⁾
برفتند ز اصطخر چندان سپاه
که از نیزه²⁾ بر باد بر بست³⁾ راه
- 5 همی داشت از پارس آهنک روم
کز ایران گذارد بآباد بوم⁴⁾
چو آورد لشکر به پیش فرات
شمار سپه بود بیش از بتات⁵⁾
بگرد لب آب لشکر کشید

1) Cod. Par.: بیامد برین مرز آباد بوم
2) Wilk.
3) W. نست کز انبوه
4) Ita recte Cod. Gott., consentit C. P. excepto بآباد, pro quo male scri-
ptum video. W. راند سپهرا باد بوم
5) Sensus: „Numerus exercitus
maior erat, quam com meatus“. C. P. ثبات.

10 زجوشن⁶⁾ کسی آب دریا ندید
سکندر چو بشنید کامد سپاه
پذیره شدن را به پیمود راه
میان دو لشکر دو فرسنگ ماند
سکندر جهاندیدگانرا⁷⁾ بخواند
15 زهر گونه باوی سخن⁸⁾ راندند
سخنهای دارا برو خواندند
چو سیر آمد از گفتن⁹⁾ رهنمای
چنین گفت کاکنون جز این نیست رای
که من چون رسولی شوم پیش او
20 همی¹⁰⁾ بر گرایم کم و بیش او
کم خواست پر گوهر¹¹⁾ شاهوار
یکی خسروی جامه زرنگار
یکی باره خوب¹²⁾ زرین ستام
بزین¹³⁾ اندرون تیغ زرین نیام

سخن Pro⁸⁾ . گرانمایگانرا C. G.⁷⁾ . زجوشش W.⁶⁾
W. et C. G.¹⁰⁾ . شیر آمد از گفته W.⁹⁾ . همی W.
ببردند بالای W.¹²⁾ . بر مایه C. G. et P.¹¹⁾ . همه
به بر W.¹³⁾

25 سواری ده از رومیان بر گزید
که گویند ودانند گفت و شنید
زلشکر بیامد سبیده دمان
خود و نام بر دار ده بخردان¹⁴⁾
چو آمد بنزدیک¹⁵⁾ دارا فرار
30 پیاده شد و برد پیشش نماز
جهاندار دارا مر اورا بخواند
بپرسید و نزدیک گاهش¹⁶⁾ نشانده
همه¹⁷⁾ نامداران فرو ماندند
برو در¹⁸⁾ نمان آفرین خواندند
35 ز دیدار واز فر و فرهنگ¹⁹⁾ اوی
زپالای وز شاه²⁰⁾ و آهنگ²¹⁾ اوی
همان گه چو²²⁾ بنشست بر پای خاست
پیام سکندر بیاراست راست

14) C. P. خور و نامبر وازده زخمان W. vitiose ترجمان
15) W. و بر بز مگاهش C. G. contra metr. نزدیک
16) C. G. همان 17) C. G. همان 18) W. بر 19) Sic ex con-
jectura. W. وز فره C. P. واز فرهنگ C. G. واز فرو و هنک
20) W. شاخ 21) C. G. ازو فر و فرهنگ Al. C. P. فرهنگ
22) W. همانکه omissio چو اورنگ

نخست آفرین کرد بر شهریار
40 که جاوید بادا²³⁾ سر تاجدار
سکندر چنین گفت کای نیک‌نام
بگیتی بهر جای گسترده‌کام
مرا آرزو نیست با شاه جنک
نه بر²⁴⁾ بوم ایران گرفتن درنگ²⁵⁾
45 بر آنم که اندر زمین اندکی
بگرم به بینم جهانرا یکی
همه راستی خواهم و نیکوئی
بوپژده که سالار ایران توئی
اگر خاک²⁶⁾ داری تو از من دریغ
50 نشاید سپردن هوارا بتیغ²⁷⁾
چنین با سپاه آمدی پیش من

در. W. 24) . بادا ازین تاجدار C. P. باد این W. 23)
25) C. P. quod inter alia secundum Castellum et significat *magnitudo, dignitatis amplitudo*; quae quidem notio huc maxime quadrat, sed quum sola nitatur Golii auctoritate, in textum hoc vocabulum recipere non ausus sum.
نشاید هوارا سپردن به میغ W. 27) . مال C. P. 26)
نشاید سپردن هوارا چو میغ C. G.

نهء آگه از کم واز²⁸⁾ بیش من
چو رزم آوری با تو رزم آورم
ازین بوم بی جنک بر نگذرم
55 گزین کن²⁹⁾ یکی روزگار نبرد
بدین³⁰⁾ باش وزین³¹⁾ آرزو بر مگرد
که من سر نپیچم زجنک سران
وگر چند باشد سپاهی³²⁾ گران
چو دارا بدید آن دل ورای او
60 سخن گفتن فر وبلای او
تو گفتی که داراست بر تخت عاج
ابا باره وفر و با طوق³⁵⁾ وتاج
بدو گفت نام و نژاد تو چیست
که با فر و بخت نشان تو چیست³⁴⁾

از کم وز C. P. از راه و کم C. G. از رای و کم W. 28) sed scripsi واز ob metrum. 29) Sic uterque Cod. Par. — W. کرین vitiose. 30) W. et C. P. وگر جنک باشد سپه C. G. 32) واز W. 31) برین. وفر وزین تاج C. P. باره وطوق و با فر W. 33) بی. که C. G. که بر چهرهء تو نشان چیست W. 34) که با فر و با الت C. P. با فر و بادت نشان تو چیست

65 از اندازه کهنتران هرتری
من ایدون گمانم که اسکندری
بدین فر وبالا وگفتار وچهر³⁵⁾
مگر تخت را پروریدت سپهر
چنین داد پاسخ که این کس³⁶⁾ نکرد
70 نه در آشتی ونه اندر نبرد
نه گویندگان بر درش³⁷⁾ کمترند
که³⁸⁾ بر تارک بخردان³⁹⁾ افسرند
چنان شهریار چنان انجمن⁴⁰⁾
کجا خود پیام آرد از خوبشتن⁴¹⁾
75 سکندر نه زین مایه دارد⁴²⁾ خرد
که از راه پیشینگان بگذرد
پیام سپهد بدین گونه⁴³⁾ داد

که بر فر وساخت نشان کسی Al. C. P. نشان تو کیست
است. Scripsi ex coniect. sensu: „nam
quis tibi gloria et fortuna similis est.“ 35) C. P.
وگفتار مهر 36) W. کس این ord. inverso. 37) W.
افسران 38) C. P. نه male. 39) C. P. پرورش
40) W. شهریاری انجمن contra metrum. 41) In
al. Codd. hemist. 73. et 74. inverso ordine legun-
tur. 42) W. دار. 43) W. سپهداران چونیهها.

بگفتم بشاه آنچه (44) او کرد یاد
بیاراستندش یکی جایگاه
80 چنان چون بود درخور پیشگاه (45)
سپهدار ایران چو بنهاد خوان (46)
بسالر فرمود کورا بخوان
فرستاده را در زمان خواندند
جای (47) رسولانش بنشانند
85 چو نان خورده شد مجلس آراستند
می ورود (48) رامشگران خواستند
سکندر چو خوردی می خوش گوار
نهادی سبک جام را در کنار
چنین تا می (49) و جام چندی (50) بگشت
90 نهادن (51) ز اندازه اندر گذشت
دهنده بیامد بدارا، وگفت

44) C. P. بگفتم همه هرچه. 45) W. بارگاه. 46) W. هم اندر زمان چونکه بنهاد. Al. C. P. جویها جوان
خوان. 47) C. P. بخوان. Quatuor hemistichia 81.
82. 83 et 84 desunt in uno C. G. 48) C. P. خوان
چنین نامی. Al. C. P. چنان نان. 49) C. P. وجام. W.
نهادند. 51) C. G. چندی. 50) W.

که رومی شد امروز با 52) جام جفت
بفرمود تا زو بپرسید 53) شاه
که جام نمیند 54) از چه داری 55) نگاه
95 بدو گفت ساقی که ای شاهفش
چه داری همی 56) جام زرین بکش
سکندر چنین داد پاسخ که جام
فرستاده را باشد ای نیک نام 57)
کز آئین چنین است وز رسم راه 58)
100 بهر جام زرین سوی گنج شاه
بخندید از آئین او شهریار
یکی جام پر گوهر شاهوار
بفرمود تا بر کفش بر نهند 59)
یکی سرخ یاقوت بر سر نهند

52) W. جام omisso. 53) W. پرسید contra metrum. 54) W. بیند. C. P. چه
sed leg. sine dubio از. 55) W. داری.
56) W. همین. 57) C. P. شادکام. 58) W. کز آئین
کز آئین ایران جز این. C. G. ایران چنین است و راه
59) W. کفش نهند. contra metr. C. G. نیست راه
تا کفش پا بر نهند.

105 هم اندر زمان بازخواهان روم

کجا رفته بودند زین مرزبوم

زخانه بدان⁶⁰⁾ بزمگاه آمدند

خرامان بنزدیک شاه آمدند

فرستاده روی سکندر بدید

110 وبر⁶¹⁾ شاه رفت آفرین گسترید

بدو گفت کین قیصر⁶²⁾ اسکندرست

که بر⁶³⁾ تخت وبا گرز وبا افسرست

بدانکه که مارا بفرمود شاه

که رفتیم⁶⁴⁾ نزدیک او باز خواه

115 بر آشفتم مارا بدان⁶⁵⁾ خوار کرد

بگفتار با شاه پیکار کرد

چو از پادشاهیش⁶⁶⁾ بگرم بختیم⁶⁷⁾

60) W. Scripsi. زخانه برین. C. G. زیران فر آن. 61) W. pro vitioso بدان. C. P. quod offert یلان. 62) C. G. et P. مهتر. 63) W. contra metr. بر. 64) W. C. P. برقتیم. 65) W. et C. P. با. 66) W. et C. P. leg. sed scripsi پادشاهش. 67) W. ex coniect. metro id flagitante. بگرم بختیم.

شب تیره اسبان بر انگیزختیم⁶⁸⁾
ندیدیم ماندهء او بروم
120 دلیر آمدست او بدین⁶⁹⁾ مرزوبوم
یکی⁷⁰⁾ بر گراید سپاه ترا
همان گنج و تخت و کلاه ترا
چو گفت فرستاده بشنید شاه
فزون کرد سوی سکندر نگاه
125 سکندر بدانست کاندرا⁷¹⁾ نهان
چنین گفت⁷²⁾ با شهریار جهان
همی بود تا تیره تر گشت روز
سوی باختر گشت گیتی فروز
بیامد بدهلیر⁷³⁾ برده سرای
130 دلاور باسب⁷⁴⁾ اندر آورد پای
چنین گفت بان سواران خویش
بلند اختر و نامداران خویش
که مارا کنون جان باسب اندرست

68) W. اسپانرا بکیختم. In cod. G. et P. de-
sunt hemist. 117 et 118. 69) W. آبدست اندرین.
70) W. همی. 71) C. P. اندر. 72) W. چه گفتند.
73) W. بیامدند هیز. 74) W. با اسب contra metr.

چو سستی کند بادم آید (75) بدست
135 همه (76) بادپایان پر (77) انگیختند
زیبیش جهاندار بگریختند
چو دارا سر افسر واو (78) ندید
بتاریکی (79) از چشم شد نابدید (80)
نگهبان فرستاد هم در زمان (81)
140 بنزدیکی خیمهء بدگمان
چو رفتند پیداردل رفته بود
که بخت چنان (82) پادشاه خفته بود
پس او فرستاد دارا سوار (83)
دلبران و پرخاشجویان هزار
145 چو باد از پس او همی تاختند
شب تیره پر (84) راه نشناختند
طلایه بدیدند و گشتند (85) باز

یاد ماند C. P. بادم باید C. G. باد باید W. (75)
سر او افسر او W. (78) مرا W. (77) همی C. P. (76)
In C. G. (80) بتاریکی W. (79) سر و افسر او C. P.
C. G. (82) در آن W. (81) — 138 — 135 des. hem.
بد W. (84) چندان سوار C. P. (85) نه چون بخت این
گشتند C. P. (85)

- نبند⁸⁶⁾ سود جز رنج راه دراز
چو اسکندر آمد پیرده سرای
150 برفتند گردان رومی⁸⁷⁾ زجای
بدیدند⁸⁸⁾ شب شاهرا شادکام
به پیش اندرون پر گهر هست جام⁸⁹⁾
بگردان چنین گفت کاباد بید⁹⁰⁾
بدین فرخی فال ما شادبید⁹¹⁾
155 که این جام پیروزی⁹²⁾ جان ماست
سر اختران زیر فرمان ماست
هم از لشکرش بر گرفتم شمار
فراوان کم است از شنیدن سوار
همی⁹³⁾ جنکرا تیغها بر کشید
160 وزین دشت هامون سر اندر کشید
چو در جنک این تن بچنگ آوریم⁹⁴⁾

86) W. بند. 87) C. P. درومی sed pro رومیان positum videtur. 88) W. ندیدند. 89) W. فال باشد. 90) W. آید. 91) C. P. فال باشد. 92) W. پیروزی. 93) W. جنک تن را برنج آورید. 94) W. همه.

از آن رنج شاهی⁹⁵⁾ و گنج آوریم⁹⁶⁾
جهان آفریننده یاز⁹⁷⁾ منست
سر اختر⁹⁸⁾ اندر کنار منست
165 بزرگان برو خواندند آفرین
که آباد بادا بقیصر زمین⁹⁹⁾
فدای تو بادا تن و جان ما
برینست جاوید پیمان ما
ز شاهان که یار بدین بار¹⁰⁰⁾ تو
170 بهردی وبالا و دیدار تو
چو خورشید بر زد سر از پشت راغ¹⁰¹⁾
زمین¹⁰²⁾ شد بگردار روشن¹⁰³⁾ چراغ
جهان جادر قیر از سر¹⁰⁴⁾ گرفت
جهاندار دارا سپه بر گرفت

95) W. شادی. 96) W. آورید. 97) W. بیار.
98) W. سر دولت. 99) Hunc vers. excipit alius in
C. P.: چو نیکان برو آفرین خواندند که بادا بکامت
که بار W. که باریدن یار C. G. 100) سپهر بلند
زاغ W. 101) که با دیدن یار C. P. و بدن یار
جادر W. 104) زمین W. 103) جهان C. P. 102)
جادر قیرگون بر C. P. قیر سر

- 175 بیاورد لشکر برود (105) فرات
بهامون سپه بود بیش از بتات (106)
سکندر چو بشنید (107) کامد (108) سپاه
بزد کوس و آورد لشکر (109) برآ
دو لشکر که آنرا (110) گرانه نبود
180 چو اسکندر اندر زمانه نبود
ز شاه (111) وز گردان هر دو گروه
زمین همچو دریا برو گردکوه (112)
ز خفتان و از خنجر هندوان
زاسب وز کوپال (113) و برگستوان
185 دو رویه سپه بر کشیدند صف
ز خنجر همیافت خرشید تف
به پیش سپاه آوردند (114) پیل

105) W. زرون. C. P. 106) Cod. Par.
بتات. Al. C. P. vid. not. 5. 107) W. شنید
sed scripsi بشنید ex coniect. metri causa. 108)
C. G. et P. کا. 109) C. G. et P. زلشکر. W.
و آورد زلشکر. 110) W. کانرا. 111) W. زساز. C. G.
همچو درمانده شد راغ کوه. 112) C. P. زباز.
سپه بود زنده. 114) C. P. زاسب وز بالای. W. زپشت وز بالا

جهان شد بگردار دریای نیل
سواران جنک از پس پیل¹¹⁵⁾ پیش
190 همه بر گرفته دل از جان خویش
تو گفتی هوا چون¹¹⁶⁾ خروشد¹¹⁷⁾ همی
زمین از خروشنش باجوشد همی
زیس نالاء بوق¹¹⁸⁾ وهندی درای
همی مردرا¹¹⁹⁾ دل بر آمد زجای
195 از آواز اسپان و بانگ سران
چرنکیدن گرزهای گران
تو گفتی زمین کوه جنکی شدست
زگرد آسمان کوه زنگی¹²⁰⁾ شدست
بیک هفته گردان و پرخاشجوی¹²¹⁾
200 بروی اندر آورده بودند روی
بهشتم بر آمد¹²²⁾ یکی تیره گرد
بدینسان¹²³⁾ که خرشید شد لاجورد

هوا خون C. P. 116) جنکی بس و پیل W. 115)
C. P. نالاء نای W. 118) vitiose. خرد شد W. 117)
روی رنگی W. 120) خاکرا W. 119) . و بوق هندی
W. 123) در آمد W. 122) بر خاشجوی W. 121)
بر آنسان et C. P.

- بپوشید دیدار ایران سپاه (124)
ندیدند جز خاک آوردگاه
205 جهاندار دارا به پیچید (125) روی (126)
گریزان همی رفت پرخاش جوی (127)
برود (128) فرات اندر آمد سپاه
گریزان برفتند از آن رزمگاه
سپاه سکندر پس (129) اندر دمان
210 یکی پر زغم دیگری (130) شادمان
سکندر بشد (131) تا لب رودبار
بکشتند ایرانیان (132) بی شمار
سپاه از لب رود (133) بر گاشتند
بفرمود تا رود بگذاشتند
215 به پیروزی (134) آمد بدین رزمگاه

ایران W. بپوشید ایران و دید آن شاه C. G. (124)
Hoc hem. (126) در ابه بجید W. (125) آن سپاه
una cum tribus sequent. deest. in C. G. et P.
همان نامور لشکر جنک جوی W. (127)
C. P. (128) همی و دیگری W. (130) بس C. P. (129) زرد
از ایرانیان Uterque C. P. (132) جست W. (131)
پیروزی W. (134) از لب دور W. از آن رود C. P. (133)

کجا پیش بد با (135) گزیده سپاه
چو دارا زپیش (136) سکندر برفت
بهر سو (137) سواران فرستاد تفت (138)
زایران سران و مهانرا بخواند
220 درم داد و روزی دهانرا بخواند
سو (139) ماهرا لشکر آباد کرد
سر (140) نامداران براز یاد کرد (141)
دگر باره از آب آن (142) سو گذشت
بیاراست لشکر بر آن (143) پهن دشت
225 سکندر چو بشنید لشکر براند
پذیره شد و سازش (144) آجا بماند
سپهرا چو روی اندر آمد بروی
زمان وزمین گشت پرخاشجوی

از پیش W. (136) . که از پیش بود آن C. P. (135) *contra metr.*
و تفت W. (138) . زهر رو C. P. (137)
139) W. هر . 140) W. هر . 141) *Vulgaris lectio est* , یاد کرد , *sed legendum sine dubio* , یاد کرد *quod ex coniect. in textum recepi.* 142) C. G. از آب
برین W. (143) . آب ازین W. . از آب ازین C. P. این
144) W. شدش ساز .

سه روز اندر آن رزم¹⁴⁵⁾ شان شد درنگ
230 چنان بد¹⁴⁶⁾ که از کشته شد¹⁴⁷⁾ جای تنگ
سکندر دگر¹⁴⁸⁾ باره پیروز¹⁴⁹⁾ گشت
بلند اختر و گیتی¹⁵⁰⁾ افروز گشت
سواران دارا گریزان ز جنک¹⁵¹⁾
همی خاک بگزید بر جای تنگ¹⁵²⁾
235 فراوان ز ایرانیان کشته شد
جهان جوی را روز¹⁵³⁾ بر گشته شد
پر از درد بر گشت از آوردگاه
چو یاری ندادش¹⁵⁴⁾ همی هور و ماه¹⁵⁵⁾

بد. C. P. 147) W. شد. 146) W. جای. 145) W.
پیروز. W. 149) W. زدگر. W. 148) W. از کس بنده. C. G.
Deest hoc hemist. una cum tribus sequentibus
in C. G. et P. 150) W. اخترش گیتی. 151) C. P.
Sic correxi hunc 152) سپاهی گریزان و دارا بجنک
versum, quem mutilatum exhibent codices. C. P.
legit بگزید W. pro همی چاک بگزید بر جای سنک
روی. C. P. 153) و تنک habet تنگ et loco بکریده
vitiose, ut خورد ماه. C. P. 155) W. ندارد. 154) W.
Hunc versum excipit alius
in C. P., sed spurius ut videtur: هر آنکس که او
کم کند تاخر خویش سزد گر بگزیند آریبخت خویش

سکندر بیامد پس او چو گرد

240 بسی آفرین جهاندار کرد¹⁵⁶⁾

بسی تاخت اورا پس اندر دمان

نبودش ازان تاختن بدگمان

چو دارا ندید او زره باز گشت

همه لشکر ازوی بر آواز گشت¹⁵⁷⁾

245 خروشی بر آمد زپیش سپاه

که ای زبردستان کم کرده راه

شمارا زمن بیم آزار نیست

سپاه مرا با شما کار نیست

بباشید ایمن بایولن خویش

250 بیمزدان سپرده¹⁵⁸⁾ تن وجان خویش

بجان وتن از رومیان رسته آید¹⁵⁹⁾

وگرچه باخون دستها شسته آید¹⁶⁰⁾

157) Haec
quatuor hemistichia scil. 241 — 244. e C. P. in
textum recepi, quia arcte cum ceteris cohaerent.
Illa omisit W., nec leguntur in al. C. P. et utro-
que C. G. 158) C. P. بپرده. 159) W. رزو میان رسته
160) W. hoc hemistichium perperam اند.

چو ایرانیان¹⁶¹⁾ ایمنی یافتند
همه رخ سوی رومیان تافتند¹⁶²⁾
255 سکندر پیامد بدشت نبرد¹⁶³⁾
همه خواسته سر بسر گرد کرد
ببخشید¹⁶⁴⁾ بر لشکرش خواسته
بنیرو¹⁶⁵⁾ سپاه شد آراسته
بیود اندر آن بوم بر چار¹⁶⁶⁾ ماه
260 چو¹⁶⁷⁾ آسوده شد شهریار و سپاه
جهاندار دارا باچهرم رسید
که آنجا¹⁶⁸⁾ بدی گنجهارا کلید
همه مهتران پیش بار¹⁶⁹⁾ آمدند

post hemistichium 254. collocavit, his verbis
دگر چه بخون دستها شسته اند, sed in versione
latina pagina 64 suo loco inseruit. 161) W.
چو شهر عراق. In C. G. et P. deest. hoc hemist.
una cum proxime sequente. 162) W. یافتند, sed
in annot. correxit تافتند. 163) W. نبرد. 164) W.
بخشید vitiose. 165) W. بنیرو او. 166) W. چهار
contra metr. Scripsi چار ex coniect. 167) C. G.
که. 168) W. کانجا. 169) Scripsi بار ex coniect.,
nam vulg. lectio باز mihi suspecta est.

پیر از درد و گرم و گداز (170) آمدند
265 خروشان پدر چون پسر را ندید
پسر همچنان چون پدر را ندید
همه بشهر ایران پیر از ناله بود
بچشم اندرون آب خون (171) زاله بود
زچهرم بیامد (172) بشهر اصطخر (173)
270 که آزادگانرا بدان (174) بود فخر
فرستاده رفت بر هر سوی (175)
بهر نامداری وهر (176) پهلوی (177)
سپاه انجمن شد بایوان شاه
نهادند زرین یکی پیشگاه (178)
275 چو دارا بر آن تاخت زرین (179) نشست
برفتند گردان خسروپرست
بایرانیان گفت کای مهنران
خردمند بیدار و کنداوران (180)

بر آمد C. G. (172). جون W. (171). کراز W. (170).
رفت هر W. (175). پرو W. (174). سطرخر C. P. (173).
W. (178). شاهبیری C. G. (177). هر W. (176). کشوری
و بیدار W. (180). بدان کرسی زر W. (179). زیر گاه
کند اوران.

نه بینید (181) تا راه (182) این کار چیست
280 همیگفت با درد وچندی (183) گریست
چنین گفت کامروز مردن بنام
به (184) از زندهء (185) رومیان (186) شاد کام
نیاگان وشاهان ما تا بدند
بهر سال باژی همی بستند (187)
285 بهر کار مارا زبون بود روم
کنون (188) بخت آزادگان گشت شوم (189)
همه پادشاهی سکندر گرفت
جهاندار شد تاج بر سر (190) گرفت
چنین هم نماید (191) بیاید (192) کنون

بینید W. نه بینند Al. C. P. نه بیند C. P. (181)
W. رای C. P. (182) ex coniectura نه بینید Scripsi
(184) و خون میگریست C. G. و چندین C. P. (183) چاره
W. بد (185) W. زندهء contra metrum, et false ver-
tit: „Hodie moriendum est gloriose ab hoste ma-
ligno et fortunato.“ Voc. زندهء h. l. significat i. q.
زندگی *vita*, ut sensus sit: „*Gloriosam mortem ho-
die obire melius est, quam vivere cum Graecis vi-
ctoriae laetitia elatis.*“ (186) W. دشمن بدو (187)
(189) W. کندن (188) W. همی W. omitt. بستند C. P.
(191) C. P. نباید (190) W. سوم W. omittit
(192) W. بیامد W.

- 290 همه پارس گردد چو (193) دریای خون
زن و کودک و مرد (194) گردد (195) اسپر
نماند بدین بوم برنا و پیر (196)
مرا گر شوید (197) اندرین یارمند
بگردانم این درد ورنج و گزند (198)
295 شکار بزرگان بدند این (199) گروه
همه گشته از شهر ایران (200) ستوه
کنون ما شکاریم و ایشان پلنگ
بهر کارزاری گریزان زجنک
اگر پشت یکسر به پیش (201) آورید
300 برو بوم ایران (202) بهشت آورید

وخرد W. (194) *contra metr.* چون W. (193)
W. (196) گردید Al. C. P. گردند C. G. et P. (195)
(197) *utrumque vitiose* برتاو هسر C. G. برتاو پیر
گر آیدونکه C. P. hic addit versum (198) بوید C. G.
sed quum nil aliud dicat, quam proxime praecedens, pro spurio illum habeo.
C. G. بدندان W. (199)
شهریاران C. G. (200) گردید آن کوه C. P. و دندان
ایشان C. P. (202) بهشت W. (201)

کسی کاندترین جنک سستی (203) کند
بکوشد که تا تن درستی (204) کند
ندارد ازین پس بگیتی امید
که شد روم ضحاک ونا چمشید (205)
305 همیگفت گریان ودل پر زرد (206)
دو رخساره زرد ودو لب (207) لاجورد
بزرگان داننده برخاستند
همه پاسخش را (208) بیاراستند
خروشی بر آمد زایوان (209) بزار
310 که گیتی نخواستیم بی شهریار
همه روی یکسر باجنک آوریم
جهان بر بداندیش (210) تنگ آوریم
به بندیم (211) دامن یک اندر دگر
اگر خاک یابیم وگر (212) بوم وبر

که با W. (204) vitiose. مستی W. et Codd. (203)
C. P. (205) که تا جان پرستی C. G. خویش زشتی
ودل زیر W. (206) وما چمشید Al. C. P. با چمشید
همه بی سخن را C. P. (208) ولب W. (207) درد
برید W. (210) زایوان W. (209) همه زبان پارا C. G.
اگر C. P. (212) ببندند W. (211) اندیش

315 سلاح (213) ودرم (214) داد لشکرشرا

همه (215) نامداران کشورشرا

213) C. P. سليح. 214) W. ودرم. 215) C. P. هما
forma rarior, ut videtur, pro هم cum Elif pa-
ragog. vid. Gloss. nostrum s. v.

II.

پادشاهی منوچهر صد و بیست سال بود

پس آنکه یکی هفته بگذاشتند

همه ماتم و سوگ او داشتند

بهشتم پیامد منوچهر شاه

بسر بر نهاد آن کیانی کلاه

5 در جادویها بافسون به بست

برو سالیان آنجهن شد دو شصت

همه پهلوانان روی زمین

برو یکسره خواندند آفرین

چو دیهیم شاهی بسر بر نهاد

10 جهانرا بشادی برو¹⁾ مژده داد²⁾

1) Edit. Calcutt. جهانرا سراسر همه. 2) Ed. C. زمین بنده و چرخ یار منست سرتاجداران: addit versum: eundem, cui Wahl recte paulo infra locum assignat vid. v. 15.

بداد ودهش هم بهردانگی
بنیکی وپاکی وفرزانگی³⁾
منم گفت بر تاخت وگردان⁴⁾ سپهر
همم خشم وجنکست وهم داد ومهر
15 زمین بنده وچرخ یار منست
سر تاجداران شکار منست
همم دین وهم⁵⁾ فره ایزدی
همم باخت نیکی ودست بدی
شب تار جوینده کین منم
20 همان آتش تیز برزین منم
خداوند شمشیر وزرینه کفتش
فرازنده کاویانی درفش
فروزنده گاه وبرآرنده تیغ⁶⁾
بجنک⁷⁾ اندرون جان ندارم دریغ

3) Hunc versum sequitur alius in Edit. C.:

چنین گفت با سربسز لشکرش که ومه که بودند در کشورش.

4) Ed. C. برتر زگردان 5) Ita. Ed. C. — Wahl

6) Ed. C. وبرنده تیغ 7) Ed. C. بکین.

C. بکین.

25 گه بزم 8) دریا دو دست منست
دم آتش از بر نشست منست 9)
بدانرا زبد دست کوتاه کنم
زمین را بخون رنگ دیبه 10) کنم
گمراینده گرز و نماینده تاج
30 فروزندهء ملک 11) بر تخت عاج
ابا این هنرها یکی بنده ام

8) Ita recte Ed. Lumsd. et Macan — Wahl
نثرم. 9) Versum haud intellexit Wahl, quum
vertat: „Mir streben beide Arme wie Meerfluth
im Sturm, und Gluthhauch aus der Brust um-
dunstet mich um und um.“ Sensus est: Tem-
pore convivii duae manus meae sunt mare
scil. donorum, quae largiuntur, abundantia;
halitus ignis oritur ex equitatione mea i. e.
Equo vehens mortem et perniciem affero, in-
star ignis vehementer furentis. 10) Sic Ed. C.
recte. Wahl دیبه repugnante metro. 11) Wahl
فزایندهء کلک quod quid significet ignoro; hemi-
stichium germanice ita reddit: „Den elfenen
Stuhl erstiegen.“ In textum recepi lectionem
Ed. C.

جهان آفرین را پرستنده ام
همه دست بر روی گریان¹²⁾ ز نیم
همه داستانها زیزدان ز نیم
35 براه فریدون فرخ رویم
نیا مان کهن بود اگر ما نویم
ازو تاج وتخت و ازویم سپاه
بدویم¹³⁾ سپاس و بدویم پناه
هر آنکس که در هفت کشور زمین
40 بگردد ز راه و بتابد¹⁴⁾ ز دین
نمایندهء رنج درویش را¹⁵⁾
زبون داشتن مردم خویش را
بر افراشتن سر به پیشی گنج¹⁶⁾
بر ناجور¹⁷⁾ مردم نماینده رنج

12) Wahl کوبان et vertit: „Wir straucheln alle ja, Hand an die Stirn schlagend.“ 13) Ed. C. وزویم. 14) Ita recte Ed. C. — Wahl و نیابد male, sed sensum bene reddit verbis: „und verlasset des Glaubens Pflichten.“ 15) Wahl و درویش را. 16) Praetuli lectionem Ed. C. — Wahl بر افراختن سر به پیشی ز گنج. 17) Wahl بگناجور. سر ز نیستی ز گنج.

45 همه نزد من سر بسر کافر است¹⁸⁾
وزاهرمن¹⁹⁾ بدکنش بدتر است²⁰⁾
هر آن بدکنش کو نه²¹⁾ بر دین بود
زیودان واز منش نفرین بود
وزان پس بشمشیربازیم²²⁾ دست
50 کنم سر بسر کشور از کینه پست
چو برگفت زین گونه شاه جهان²³⁾
بنزد بزرگان روشن روان
همه پهلوانان روی زمین
برو یکسره²⁴⁾ خواندند آفرین
55 که فرخ نیای تو این دید راه
ترا داد آئین تخت²⁵⁾ وکلاه
ترا باد جاوید تخت وکلاه

18) Ed. C. کافرند 19) Wahl et Ed. C. وزاهرمن
contra metrum. Scripsi ex coniectura.
20) Ed. C. بدترند 21) Wahl ور گونه
22) Ed. C. بشمشیر بازیم vitiose. 23) Hoc hemist.
una cum sequente omittit Wahl. Me quidem
iudice hic versus minime abesse potest. 24) Wahl
25) Wahl و تخت. منوچهر را

که شایسته تاجی وز پیمای گاه²⁶⁾
ترا باد جاوید تخت روان
60 هما باج²⁷⁾ وهم فرء موبدان²⁸⁾
دل ما یکایک بفرمان تست
همه جان ما زیر پیمان تست
جهان پهلوان سام بر پای خاست
چنین گفت کای داور دادراست
65 ز شاهان مرا دیده بر دیدنست
زتو داد واز من پسندیدنست
پدر بر پدر شاه ایران نوئی
گزین سواران²⁹⁾ و شیران نوئی
تن و جاننت بزدان نگهدار باد
70 دلت شادمان بخت بیدار باد
تو از باستان³⁰⁾ یادگار منی
بتخت کی زینهار منی

26) Wahl وفرگاه. 27) Vulg. lect. هما تاج Ed. C.
sed vide de voc. همان تاج Gloss. nostr. 28) In
Ed. C. diversus est hemistichiorum ordo; sic
enim invicem se excipiunt: 59, 60, 57 et 58.
29) Wahl بزرگان. 30) Wahl پاسبان.

برزم اندرون شیر پایندهء
ببزم اندرون شید³¹⁾ تابندهء
75 زمین وزمان خاک پای تو باد
همان تخت پیروزه جای تو باد
تو شنستی بشمشیر هندی³²⁾ زمین
بآرام³³⁾ بنشین ورامش گزین
نیاگان من پهلوانان بدند³⁴⁾
80 پناه بزرگان وشاهان بدند³⁵⁾
زگوشاسب تا فیرم³⁶⁾ نامدار
سپهدار بودند وخنجرگذار
ازین پس همه نوبت ماست رزم

31) Wahl سید, quo Sirius significari dicit; sed praeferenda mihi videtur vulg. lectio شید ut sensus sit: „in consessu es sol splendens.“
32) Ed. C. روی. 33) Wahl lectionem با رام (Ramae, seu in Rama regia) pro genuina habet, secutus auctoritatem duorum codicum, quorum alter به رام, alter برام legit. Sed omnes hae lectiones iure reiiciendae sunt, quia metro repugnant. 34) et 35) Wahl بدید vitiose. 36) Wahl زکوشاسب تا هوم.

ترا جای تختست و هنگام³⁷⁾ بزم³⁸⁾
85 شوم گرد گیتی بر آیم یکی
زدشمن ببند آورم³⁹⁾ اندکی
مرا پهلوانی نیای تو داد
دل مرا خرد مهر رای تو داد⁴⁰⁾
چنان چون بود بندگی شاهرا
90 کمر بسته ام جنک بدخواهرا⁴¹⁾
برو کرد نیز آفرین شهریار
بسی دادش از هدیهء شاهوار
پس از پیشش تختش گزاید⁴²⁾ سام

37) Ed. C. vitiose. 38) Discrepat ordo hemist. Ed. C., nam hemist. 83. et 84. antecedunt proxime praecedentia 79 — 82. 39) Wahl بدام بدم contra metrum. 40) Wahl همان تخت پیروزه idem hemist. quod praecedens 76 et hac de causa reiiciendum. 41) Wahl omittit hemist. 89 et 90 male, ut videtur. 42) Wahl گزارنده quam formam participialem pro گزاردند esse opinatur. Vulg. lectio est گزاردید; sed praefendum گزاید, quod legitur in Ed. C. et facile in گزاردید mutari potuit.

پسش پهلوانان نهادند گام
95 خرامید وشد سوی آرامگاه
همی گشت گیتی بر آئین⁴³ وراه

گفتار اندر زادن زالزر

کنون پر⁴⁴ شکفتی یکی داستان

به پیوندم از گفتهء باستان

نگه کن که مر سامرا روزگار

100 چه بازی نمود ای پسر گوش دار

نبود ایچ فرزند مر سامرا

دلش بود جويا دلآرامرا

نگاری بد اندر شبستان اوی

زگلبرگ رخ داشت وز مشک⁴⁵ موی

105 از آن ماهش امید فرزند بود

که خورشیدچهره برومند⁴⁶ بود

وزنسک Wahl⁴⁵ بر Wahl⁴⁴ . بآیین Wahl⁴³ et vertit „mit Haar als rankender Rebschoss.“
Al. Codd. .وزماه روی . Wahl⁴⁶ و برومند et in
not. ad h. l. dicit: „ ante vocem برومند non co-
pula est, sed — aequivalet pronomini او et in

زسام نریمان همان بار داشت
زبار گران تنش (47) آزار داشت
زمادر جدا شد بدان (48) چند روز
110 نگاری چو خورشید گیتی فروز
باچهره فکو بود بر سان شمیم (49)
ولیکن همه موی بودش سپید
پسر چون زمادر بدین گونه زاد
نکردند یک هفته بر سام یاد
115 شبستان آن نامور پهلوان
همه پیش آن خرد کودک توان (50)
کسی سام یلرا نیارست گفت

casu Dativo quidem loco — اورا s. — *quod ipsi soli simili fertile (solum) fuit.* False, nam dat. et acc. pronom. affixi tertiae personae per — ش, nunquam vero per و exprimi possunt. 47) Wahl گرانش تن. 48) Ed. C. دران. 49) Wahl سید vid. not. 31. 50) Wahl توان vitiose, sed bene vertit: „Denn leidvoll besorgt war des ehrensamen Ritters gesamntes Frauengemach um des zarten Jünglings halben.“ In annot. vulg. lectionem hanc esse dicit همه گشته از بهر کودک توان

که فرزند پیر آمد از خوب⁵¹⁾ جفت
یکی دایه بودش بگردار شیر
120 بر پهلوان اندر آمد دلیر
مر اورا بفرزند بر⁵²⁾ منزه داد
زبان بر کشاد آفرین کرد یاد
که بر سام یل⁵³⁾ روز فرخنده باد
دل بدسگالان او کنده باد
125 بداد آنچه زایزد همی خواستی
همی جان بدین خواهش آراستی
ترا در پس پرده ای⁵⁴⁾ نامجوی
یکی پاک پور آمده⁵⁵⁾ ماه روی
یکی پهلوان باچه شیردل
130 نماید بدین⁵⁶⁾ کودکی چیردل⁵⁷⁾
تنش نقرهء پاک ورخ⁵⁸⁾ چون بهشت
برو بر نه بینی یک اندام زشت

جو آمد بر پهلوان Wahl 52) . پاک Ed. C. 51)
55) بیس پردهء تو یکی Wahl 54) . یک Wahl 53)
57) Aliam براند برین Wahl 56) . آمد از Wahl
lectionem خیردل in annot. ad h. l. offert Wahl.
58) Cod. Gott. تنش همچو سیم و برخ.

ز آهو همان کش سپیدست موی
چنین بود بخشش تو ای نامجوی
135 بدین (59) بخششست کرد باید پسند
مکن جانت نسیاس (60) ودلرا نترند
فرود آمد از تاخت سام سوار
بپرده در آمد سوی نوبهار (61)
چو فرزندرا دید مویش (62) سپید
140 ببود از جهان یکسره ناامید
بترسید ساخت از پی سرزنش
شد از راه دانش بدیگر منش
سوی آسمان سر بر آورد راست
ابا آفریننده پیگار (63) خواست

59) Wahl مرین, vitiose, ut videtur, pro شناس Imp. a شناختن scire, intelligere; sed vertit: „Du sinne nicht Besseres.“ 61) Post hoc hemist. tres alii versus leguntur in Ed. C. یکی پیرسرپور پر مایه دید که چون او ندید ونه از کس شنید همه موی اندام او همچو برف ولیکن برخ سرخ بود وشگرف یکی باره سرخیش اسمر نمود سیاهی بسرخ ازان Wahl (63) موی. Ed. C. (62) همی بر فرود کرده in annot. aliam lectionem affert:

- 145 که ای برتر از کثری و کاستی
بھی زان فراید که تو خواستی
اگر من گناهی گران کرده ام
وگر کیش آهرمن⁶⁴ آورده ام
بیوزش مگر کردگار جهان
150 بمن بر به بخشاید اندر نهان
به پیچد همی⁶⁵ تیره جانم زشرم
باجوشد همی در تنم خون گرم⁶⁶
چو آیند وپرسند گردنکشان
به بینند این⁶⁷ باچهء بدنشان
155 چه گویم که این باچهء دیو کیست⁶⁸

Cod. Gott. به پیگار Pro. ابا کردگار او به پیگار
به بیحد Alia lectio⁶⁵ آهرمن Wahl⁶⁴ بر پیگار
ازین باچه چون باچهء Ed. C. addit versum⁶⁶ همه
Idem legitur in آهرمن سیه چشم و مویش بهسان سمن
C. Gott. et illo, quem sequutus est Champion
in versione sua anglica, nisi quod secundum he-
mist. in utroque ita sonat: همه روی و موی و سرش
et in not. lect- بر منی ازین Wahl⁶⁷ چون سمن
iones variantes et نشانی ازین affert.
دیو چیست et دیویست Al.⁶⁸

پلنگ دورنگست یا خود پریست
بخندید (69) بر من مهان جهان
ازین بچه در آشکار و نهان (70)
ازین ننگ بگذارم ایران زمین
160 بخوانم (71) برین بوم وبر آفرین
بگفت این بخشم و بتابید (72) روی
همی کرد با بخت خود گفت و گوی
بفرمود پس تاش (73) برداشتند
ازان بوم وبر دور بگذاشتند
165 یکی کوه بد نامش البرز کوه (74)

69) Vulg. lectio est بخندند. Sed praeferendus singularis, quia talis constructio poetarum sermoni magis convenit. 70) Wahl در نهان contra metr. 71) Wahl بخوانم. Al. نخواهم. Ed. C. نخواهم. Sed negatio hic locum habere non potest, scripsi igitur بخوانم ex coniectura. 72) Wahl بتابید او بخشم و بتابید. 73) Wahl پاش pro et vertit پا پا اورا *e vestigio, statim*. 74) Alii اسفند کوه et الوندکوه et اوند کوه; sed recte Wahl ad h. l. „Omnes hae mutationes verae lectionis a recentioribus factae sunt ad elucidandum locum

بخورشید نزدیک و دور از گروه
بدانجای (75) سیمرغ را لانه (76) بود
که آن (77) خانه از خلق بیگانه بود
نهادند بر کوه و گشتند باز
170 بر آمد برین روزگاری دراز
چنان پهلوان زاده بی گناه
ندانست رنگ سپید و سیاه
پدر مهر بپرید و بفکند خوار
حفا کرد بر کودک شیرخوار
175 یکی داستان زد برین شیر پیر (78)
کجا کرده بد بچه از (79) شیر سپر
که گر من ترا خون دل دادمی
سپاس ایچ بر سرت نهادمی (80)
که تو خود مرا زنده همچون دلی
180 دلم بگسلد گر زمن بگسلی (81)

بدینجای Wahl (75) "respectu situs montis."
76) Wahl خانه. 77) Wahl چنان. 78) Ita recte
Wahl; vulgaris lectio est نره شیر Cod. Hannov.
80) Wahl داده بد بچه را Wahl (79) تیره شیر
81) Post hoc hemist. سپاس آنچه بر سرت بنهادمی

همان خورد کودک بدان جایگاه
شب وروز افتاده بد بی پناه
زمانی سرانگشت را می مکید
زمانی خروشیدنی می کشید
185 چو سیمرغ را بچه شد گرسنه
پیرواز بر شد بلند از بنه
یکی شیرخواره خروشنده دید
زمین را چو دریای جوشنده دید
زخاراش گهواره ودایه خاک
190 تن از جامه دور ولب از شیر پاک
بگرد اندرش تیره خاک نزنند
بسر برش خورشید گشته بلند
پلنگش بدی کاشکی (82) مام و باب

tres versus addit Ed. C., quorum primus, ut spur-
rius, omnino reiiciendus est, duo ultimi vero
haud facile omitti possunt, quia cum ceteris
arctissime cohaerere mihi videntur. Leguntur
quoque in Cod. Gott., quo usus est Görres. Ver-
sus spurius est: دودام بر بچه آدمی بسی مهربان تر
Wahl (82) کاشکی, quod pro vulgari
positum dicit. بروی زمی کاشکی

- برآن خرد⁹⁰⁾ خون از دو دیده چکان
215 شکفتی برو بر فکندند مهر
بماندند خیره بدان خوب چهر
شکاری که نازکتر آن بر گزید⁹¹⁾
که بی شیر⁹²⁾ مهمان همی خون مزید⁹³⁾
بدین گونه تا⁹⁴⁾ روزگاری دراز
220 بر آمد که بد کودک آنجا برار⁹⁵⁾
چو آن کودک خرد پرمایه⁹⁶⁾ گشت
بر آن کوه بر کاروانها⁹⁷⁾ گذشت
یکی مرد شد چون یک آزاد⁹⁸⁾ سرو
برش کوه سیمین میانش چو غرو
225 نشانش پراکنده شد در جهان
بد و نیک هرگز نماند نهان

90) Wahl طفل. 91) Wahl بر گزند. 92) Wahl
پی شیر. 93) Wahl مزند sed hoc verbum et quod
praecedit بر گزید ad infantem referatur necesse
est; itaque Pluralis hic locum habere non potest.
94) Wahl با. 95) Wahl بکشاد راز. 96) Wahl
بر مایه. 97) Al. روزگاری. Wahl روزگاران.
98) Wahl زاد یکی.

بسام نریمان رسید آگهی
ازان نیک‌پی (99) پور بافرهی

خواب دیدن سام نریمان زالرا

شبی از شبان داغ دل خفته بود
230 زکار زمانه بر آشفته بود

چنان دید کز کشور هندوان
یکی مرد بر تازی اسپی دوان
فراز آمدی تا بنزدیک سام
سوار سرافراز وگرد تمام (100)

235 ورا مزده دادی زفرزند او

99) Wahl et vertit: „vom Sohne be-
engtes Schritts.“ Sed puto legendum نیک‌پی
cum Ed. C. quod adiectivum compositum hic
significare videtur *insignis, illustris*, nam teste
Burhan. vocabulum پی etiam significat *gradum
dignitatis, potentiam, splendorem*. Apponam
eius verba پی بمعنی بار ومرتبه هم آمده است مثل
آنکه گویند چند پی مران آن باشد که چند مرتبه
100) Wahl. وچند بار وتاب وطاق را نیز گفته اند
وگردی تمام. Ed. C. وگرد همام

بدان بزر شماخ¹⁰¹⁾ برومند او
چو بیدار شد موبدانرا بخواند
وزین در سخن چندگونه براند
بدیشان بگفت آنچه در خواب دید
240 جز آن هرچه از کاروانها¹⁰²⁾ شنید
چه گوئید گفت اندرین داستان
خردتان برین هست¹⁰³⁾ همدانستان
که زندست¹⁰⁴⁾ آن خرد کودک هنوز
ویا شد زسرما ومهر تموز¹⁰⁵⁾
245 هر آنکس¹⁰⁶⁾ که بودند پیر وجوان
زبان بر کشادند بر پهلوان
که هر کو بیزدان شود ناسپاس
نباشد بهر کار نیکی شناس
که بر خاک وبر سنگ¹⁰⁷⁾ شیر وپلنگ

101) Wahl vitiose. بر آن بر زشاخ
102) Wahl هست, sed legendum, کاروانان.
103) Wahl نیست, quod hoc versu interrogative positum est.
104) Wahl زند است. Ed. C. ; scripsi زنده است.
105) Wahl per contractionem, ut metrum servetur.
106) Wahl ازان پس Al.
107) Wahl مهر و تموز.

250 چه (108) ماهی باب اندرون با (109) نهنگ
همه بچه را پروراننده (110) اند
ستایش بیزدان رساننده (111) اند
تو پیمان نیکی دهش بشکنی
چنان بیکنه بچه را بفکنی
255 زموی سپیدش دل آری به تنگ
تن روشن پاکرا (112) نیست ننگ
نگر (113) تا نگوئی که او زنده نیست
بیارای وبرجستنش بر بایست (114)
که بیزدان کسی را که دارد نگاه
260 نگرده بسرما (115) وگرما تباہ
بیزدان کنون سوی پوزش گرای
که اویست نیکی ده ورهنمای

جو Wahl (108) *inverso ordine*. بر سنگ وبر خاک
Wahl (111). پروراننده Wahl (110). یا Ed. C. (109)
*Praeferendum particip. praesentis, ut in
praecedente hemistichio.* Wahl (112) پاک ازین.
Wahl (114) *male, ut videtur.* Ed. C. (113)
Ed. C. (115) بر مایست Al. هستیش بر بایست
زسرما.

بران¹¹⁶⁾ بد که روز دگر پهلوان
سوی کوه البرز پوید توان¹¹⁷⁾
265 چو شب تیره شد رای خواب آمدش
کز اندیشه در¹¹⁸⁾ دل شتاب آمدش
چنان دید¹¹⁹⁾ در خواب کز کوه هند¹²⁰⁾
درفشی¹²¹⁾ بر افراختندی بلند
غلامی پدید آمدی خوبرو
270 سپاهی گران از پس پشت او
بدست چبش بر یکی موبدی
سوی راستش نامور بخردی
یکی پیش سام آمدی زین دو مرد
زبان بر کشادی بگفتار سرد
275 که ای شرد¹²²⁾ بی باک ناپاک رای

116) Wahl بدان. 117) Wahl توان vitio typographi, ut videtur, nam recte vertit „schmerz-lich betrübt.“ Hunc versum sequitur alius in Ed. C.: بجوید مگر باز یابد رها بدل شان کامی فراید ورا.
118) deest in Ed. C. repugnante metro. 119) Wahl درختی.
120) Wahl بند. 121) Wahl شرد. Al. leg. درختی.
122) Ed. C. مرد. Pro بی باک. Al. نامور مرد.

زدیده بشستی تو شرم خدای

ترا دایه گر مرغ شاید همی

پس این پهلوانی چه باید همی

گر آهوست بر مرد موی سپید

280 ترا موی⁽¹²³⁾ سر گشت چون خشک⁽¹²⁴⁾ بید

همان وهمین ایندت بهره⁽¹²⁵⁾ داد

چرا⁽¹²⁶⁾ گم کنی تو به بیداد داد

پس از آفریننده بیزار شو

که در تنت هر روز رنگیست تو

285 پس گر⁽¹²⁷⁾ بنزدیک تو بود خوار

کنون⁽¹²⁸⁾ هست پرورده کردگار

کزو مهربان تر بد و دایه نیست⁽¹²⁹⁾

ترا خود بهر اندرون پایه نیست⁽¹³⁰⁾

بخواب اندرون بر خروشید سام

290 چو شیر ژبان کاندرا⁽¹³¹⁾ آید بدام

(125) Ed. C. مشک. (124) Ed. C. بر آهوئی Wahl (125) Wahl. پویه. (126) Ed. C. همی. (127) Al. که. Ed. C. برو دایه نیست Wahl (129) مراو. (128) Ed. C. کو. Al. که (131) Wahl است. (130) Al. کرا دایه است. Al. اندر contra metrum.

بترسید از آن خواب کتر کردگار (132)
بماید (133) که بیند بد روزگار (134)

رفتن سام بطلب زال پیش سپهرغ

چو بیدار شد بخردانرا (135) بخواند
سران سپهرا همه بر نشانند
295 بیامد دمان (136) سوی آن کوهسار
که افکندهء خود کند خواستار
سر اندر تریا یکی کوه دید
که گفتی ستاره بخواهد کشید
نشیمی (137) ازو بر کشیده بلند
300 که ناید (138) زکیوان برو بر گزند
فرو برده از شیر و صندل (139) عمود
یک اندر دگر بافته چوب عود

(132) Wahl. کتر روزگار. Al. (133) Ed. C. واز روزگار.
(136) Wahl. موبدانرا. Al. (135) Wahl. آموزگار (134) Wahl. نباید.
(138) Wahl. نامه. (137) Wahl. نشینی. Al. دوان.
(139) Ed. C. شاخ صندل.

- بدان سنگخارا نگه کرد سام
بدان هیبت مرغ وهول کنام (140)
305 یکی کاخ بد تارک (141) اندر سماک
نه از دست رنج ونه از آب و خاک
ستاده (142) جوانی بگردار سام
بدیدش که می گشت گرد کنام
ابر (143) آفریننده کرد آفرین
310 بمالید رخسارگان بر (144) زمین
کز انسان بدان (145) کوه مرغ آفرید
زخارا سر اندر تریا کشید
بدانست کو دادگر داور است
توانا واز برتران برتر است
315 ره بر شدن جست وکی بود راه
ددودامرا (146) بر چنان جایگاه (147)

140) Wahl تمام. 141) Wahl سر دیدش کاخ.
142) Wahl نشستنه. 143) Wahl بران. 144) Wahl
145) Wahl male legit. 146) Wahl بران. چندی رخ اندر
quod vertit: „dem Weisesten wie dem Thiere.“
147) Ed. C. addit versum: سنایش
qui کنان گرد آنکوه بر | بر آمد زجای ندید او گذر

همی گفت کای برتر از جایگاه
ز روشن روان¹⁴⁸⁾ وز خورشید و ماه
بپوزش بر تو سر افکنده ام
320 ز ترس تو جانرا پراکنده¹⁴⁹⁾ ام
گرایم کودک از پاک پشت منست
نه از تاخم بدگوهرا¹⁵⁰⁾ اهرمنست
برین بر شدن بنده را دست گیر
مراین پرکنه را¹⁵¹⁾ تو کن دلپذیر
325 برحمت بر افراز این بنده را
بمن باز ده پور افکنده را¹⁵²⁾
چو با داور این رازها¹⁵³⁾ گفته شد
نیایش هم آنکه پذیرفته¹⁵⁴⁾ شد
نگه کرد سپهرغ ز افراز کوه

teste Wahlio in plurimis codicibus desideratur.

148) Wahl گمان. 149) Ed. C. بر آکنده. 150) Wahl
male. بی گنه را Wahl (151) اهریمنست Wahl
152) Ordo trium versuum 321 — 326. in Codd.
discrepat. Wahl haec hemistichia tali modo dis-
posuit 323 — 326. 321 et 322. 153) Al. عذرها.
154) Wahl همانا که پذیرفته.

330 بدانست چون دید سام و گروه
که آن آمدنش از پی باچه بود
نه از بهر سیمرغ آن راه سود¹⁵⁵⁾
چنین گفت سیمرغ با پور سام
که ای دیده رنج نشیم¹⁵⁶⁾ وکنام
335 ترا پرورنده¹⁵⁷⁾ یکی دایه ام
همت دایه هم نیک¹⁵⁸⁾ سرمایه ام
نهادم ترا نام دستان زند¹⁵⁹⁾
که با تو پدر کرد دستان و بند
بدین نام چون باز¹⁶⁰⁾ گردی زجای¹⁶¹⁾
340 بگوتات خواند یل¹⁶²⁾ رهنمای
پدر سام یل پهلوان جهان
سرافرازترکش¹⁶³⁾ میان مهان
بدین کوه فرزندجوی آمدست
ترا نزد او آبروی آمدست

155) Wahl . او رنجه بود Wahl (155)
159) . دایه ام و نیز Wahl (158) . پروریده . Al. (157)
Wahl (161) . بازی Wahl (160) . دستان وزند Wahl
کس . Wahl (163) . خوانند بل Wahl (162) . بجای

- 345 روا باشد اکنون که بردارمت
بی‌آزار نزدیک او آرمت
جوان چون زسیهرغ بشنید این
پیر از آب چشم و دل اندوه‌گین
بر آواز¹⁶⁴ سیهرغ گفتی سخن
350 فراوان خرد بود و دانش کهن
اگر چند مردم ندیده بد اوی
زسیهرغ آموخته¹⁶⁵ گفت و گوی
زبان پیر خرد¹⁶⁶ بود و رای درست
بنن نیز یاری¹⁶⁷ زبیردان بجست
355 بسیهرغ بنگر که دستان چه گفت
که سیر آمدستی همانا زجفت
نشیم تو فرخنده‌گاه منست
دو پیر تو فر¹⁶⁸ کلاه منست
سپاس از تو دارم پس از کردگار
360 که آسان شدم از تو دشوار کار

166) Wahl. آموخته. بد Wahl 165) Wahl. آورد. 164) Wahl
پیرتوی Wahl 168) بازی Wahl 167) Wahl. و خرد. Ed. C.
male. فرخ

چنین داد پاسخ که گر تاج و گاه
به بینی و رسم کیانی کلاه
مگر کین نشیبت نیاید بکار
یکی آزمایش کن از روزگار
365 نه از دشمنی دور دارم ترا
سوی پادشاهی گذارم ترا
ترا بودن ایدر (169) مرا درخور است
ولیکن ترا آن ازین بهتر است
ابا خویشتن بر یکی پر من
370 همیشه همی باش با فر من (170)
گرت هیچ ساختی بروی آورند
زنیک وزید گفت و گوی آورند
بر آتش بر افکن یکی پر من
که (171) بینی هم اندر زمان فر من
375 که در زیر پرت پیورده ام
ابا بچگاننت بر آورده ام
همانکه بیایم چو ابر سیاه

چو خواهی که بینی Wahl (170). اندر Wahl (169).
به Wahl (171). سبک فر من

بی آزارت آرم بدین جایگاه
فرامش مکن مهر دایه زدل
380 که باشد (172) مرا مهر تو دل گسل
دلش کرد پدرام (173) و بر داشتش
گرازان بابر اندر افراشتش
زپروازش آورد نزد پدر
رسیده بزیر پرش موی سر
385 تنش پیلوار ورخش (174) چون بهار (175)
پدر چون بدیدش بنالید زار
فرو برد سر پیش سیمرغ زود
نیایش همی بافرین (176) بر فرود
که ای شاه مرغان ترا دادگر
390 بدان داد نیرو وفر و هنر (177)
که بیچارگان را همی یآوری
به نیکی بهر داوران دآوری
ز تو بدسگلان همیشه نترند

17. گشت پدرام Wahl (173). در دل Wahl (172).
فرین Wahl (176). نثار Wahl (175). و دو رخ Al.
ترا داد نیرو و فر و هنر Wahl (177).

بمان هم چنین جاودان زورمند¹⁷⁸⁾
395 هم آنگاه سیمرغ بر شد بکوه
بمانده برو چشم سام و گروه
پس آنگاه سراپای کودک بدید
همی تاج و تخت کئی را سزید
برو بازوی شیر و خورشیدروی
400 دل پهلوان دست شمشیرجوی
سیه منزه و دیده گان قیرگون
چو بسد¹⁷⁹⁾ لب ورخ بمانند¹⁸⁰⁾ خون
جنر از مو برو بر نکوهش نبود
بدی دیگرش را پزوهش نبود
405 دل سام شد چون بهشت برین
بران پاک فرزند کرد آفرین
بمن ای پسر گفت دل نرم کن
گذشته مکن یاد و دل نرم¹⁸¹⁾ کن

178) Al. خرم و زورمند. 179) Wahl et ver-
tit: „mit geschlossenen Lippen.“ 180) Wahl
نمایند. 181) Wahl نرم و دل ut in praecedente
hemist., male. Al. و خون نرم.

منم کمترین بنده یزدان پرست
410 ازان (182) پس که آوردمت باز (183) دست
پذیرفته ام از خدای بزرگ
که دل بر تو هرگز ندرام سترگ
بخوایم (184) هوای تو از نیک و بد
ازین پس چه خواهی تو ای نیک خد (185)
415 تنش را یکی پهلوانی قباى
بپوشید و از کوه بگذارد پای
فرود آمد از کوه و بالای خواست
همان جامهء (186) خسرو آرای خواست
سپه یکسره پیش سام آمدند
420 کشاده دل و شاد کام آمدند
تبیره زنان پیش بردند پیل
بر آمد یکی گرد (187) چون کوه نیل

et he-
mist. sic reddit: „Doch seit ihm die sündige
That ich bekannte.“ (184) Wahl بجویم (185)
Wahl تو چونان سزد (186) Wahl جامهء quo pa-
latium regis intellexit. (187) Wahl کود quod
vertit *Haufen*.

خروشیدن کوس¹⁸⁸ با کوه‌نای
همان زنگ زرین وهندی¹⁸⁹ درای
425 سواران همه نعره بر داشتند
بدان خرمی راه¹⁹⁰ بگذاشتند
بشادی بشهر اندرون آمدند
ابا پهلوانی فزون آمدند¹⁹¹

خبر یافتن منوچهر از کار سام وفرستادن
نودبر و آوردن سام و زال دستان

ز زابل بشاه آمد این آگهی
430 که سام آمد از کوه بافرهی
ازان آگهی شد منوچهر شاد
بسی¹⁹² از جهان آفرین کرد بهاد¹⁹³

188) Wahl کوه. 189) Wahl هندو. 190) Wahl
روز. 191) Id est: „Uno Pehlewano aucti venie-
bant.“ Wahl hemist. non intellexit, quum ver-
tat: „man fühlte gestärkt sich männiglich des
heldenmüthigen Rittersinns.“ 192) Wahl بهر.
193) Ed.C. addit duos versus sed spurios, ut opinor:
منوچهر را بد دو پور گزین | دلیر و خردمند و با فرودین |

بفرمود تا نودر نامدار
شود تازیان پیش سام سوار
435 چو (194) بیند یکی روی دستان سام
که بد پرورانیده اندر کنام (195)
کند آفرین کیانی بروی
بدان (196) شادمانی که بکشاد (197) روی
بفرمایدش تا سوی شهریار
440 شود تا سخنها کند آشکار (198)
وزانجا سوی زابلستان شود (199)
بر آئین خسروپرستان شود (200)
چو نودر بر سام نیرم رسید
یکی نوجهان (201) پهلوان را بدید

یکی نام نودر دگر چون زرشپ | به میدان بمانند آذر
بدیدار ایشان Wahl (195) به Wahl (194) .کشسپ
بنمود Wahl (197) .بران Wahl (196) .شود شادکام
198) Wahl Post hoc hemist. Wahl re-
petit duo hemist. praecedentia 435 et 436, quae
sermonis nexui repugnant. 199) Wahl شوند.
vitiose. بر آئین چو سرو پرستان شوند Wahl (200)
201) Ed. C. نوجوان.

445 فرود آمد از رخش²⁰² سام سوار
گرفتند هر یک دگر را کنار
ز شاه وز گردان پیرسید سام
وزایشان بدو داد نودر پیام
چو بشنید پیغام شاه بزرگ
450 زمین را ببوسید سام سترگ
روان سوی درگاه بنهاد روی
چنان کش بفرمود دیهیمجوی
فراز یکی پیل نر²⁰³ زالزر
نشاند و براندش²⁰⁴ سبک سوی در
455 چو آمد بنزدیکیء شهر شاه
شهنشه پذیره شدش با سپاه
درفش منوچهر چون دید سام
پیاده شد از اسپ و بگدارد گام²⁰⁵
زمین را ببوسید پس پهلوان

202) Wahl زاسپ. 203) Ed. C. بر. 204) Wahl
نشاند و براندش. 205) Al. eodem sensu. و بنهاد گام.
Wahl hanc loquendi formulam non intellexit,
quum vertat: „der Erwartung entnommen.“

460 که جاوید زی شاد و روشن روان²⁰⁶⁾

منوچهر فرمود تا بر نشست

مران پاک دل مرد خسرو²⁰⁷⁾ پرست

سوی تخت ایوان²⁰⁸⁾ نهادند روی

چه دیهیم دار²⁰⁹⁾ و چه دیهیم جوی

465 منوچهر بر گاه بنشست شاد

کلاه کیانی بسر بر نهاد

بیک دست قارن بیک دست²¹⁰⁾ سام

نشستند روشن دل و شاد کام

پس آراسته زال را پیش شاه

470 بزربین عمود و بزربین کلاه

گوازن بیاورد سالار بار²¹¹⁾

شکفتی بماند²¹²⁾ اندرو شهریار

پس آنکه منوچهر با سام گفت

206) Wahl omittit duo hemist. 459 et 460.

207) Wahl مرده یزدان. 208) Wahl وایوان. 209)

Wahl داد دیهیم. 210) Wahl بدیگرش quod cor-

rectorem sapit. 211) Wahl یار vitiose. 212) Wahl

et vertit: „der Scherjar ermüdete nicht

der Bewunderung.“

که این را همانا کسی نیست جفت
475 بدین برز و بالا بدین خوب چهر
تو گوئی که آرام جانست و مهر
چنین گفت مر سامرا شهریار
که از من تو اینرا بنزهار دار
بخیره میزارش از هیچ روی
480 بکس شادمانه مشو جز بدوی²¹³⁾
که فر کیان دارد وچنگ²¹⁴⁾ شیر
دل هوشمندان و فرهنگ پیر²¹⁵⁾
بیاموز اورا ره و ساز رزم
همان شادکامی و آئین بزم²¹⁶⁾
485 ندیدست جز مرغ و کوه و کنام
کجا داند آئینهارا تمام
پس از کار سیمرغ و کوه بلند
وزان تا چراخوار شد ارجمند
یکایک بدو سام یل باز²¹⁷⁾ گفت

213) Wahl omittit hoc hemist. et proxime
praecedens. 214) Wahl وفر male. 215) Wahl
وگرن و دلیر. 216) Wahl و بزم male. 217) Wahl

490 زخورد وزخفت وزجای نهفت

وزافکندن زال بکشاد راز

که چون گشت بر سر سپهر از فراز

سرانجام گیتی زسیمرغ²¹⁸ وزال

پیر از داستان شد به بسیار سال

495 برفتم بفرمان گبیهان خدای

بالبرز کوه اندرون سخت²¹⁹ جای

یکی کوه دیدم سر اندر سحاب

سپهریست گفنی زخارا بر آب

برو بر نشیمی²²⁰ چو کاخ بلند

500 زهر سو برو²²¹ بسته راه گزند

بدو اندرون باچه سیمرغ²²² وزال

تو گفنی که هستند هر دو همال²²³

مرا پویهء پور گم بوده خاست

male. و سیمرغ Wahl (218). همه سام با او بگفت

(221) نشینی Wahl (220). اندر آن صعب Wahl (219)

Ed.C. hic (223). باچه مرغ Wahl (222). سو برو Wahl

همی بوی مهر آمد از باں addit duos alios versus:

او | بدل راحت آورد می باں او | نبد راه بر کوه از هیچ

روی | دویدم بسی گرن او سو پسوی

بدلسوزگی جان همی رفت خواست (224)

505 ابا داور پاک گفتم برار

که ای چارهء خلق و خود بی نیاز

رسیده بھر جای برهان تو (225)

نگردد فلک جنر بفرمان تو

یکی بنده ام من ولی پرگناه

510 بنزد خداوند خورشید و ماه

امیدم ببخشایش تست بس (226)

بچیزی دگر نیستم دسترس

تو این بندهء مرغ پرورده را

بخواری وزاری بر آورده را

515 همی چرم پوشد بجای حریر

مزد گوشت هنگام پستان شیر (227)

رسان بمن یا (228) مرا راه کن

سوی اوی و این رنج کوتاه کن

224) Wahl راست. 225) Wahl omittit hoc he-
mist. una cum tribus sequentibus. 226) Wahl
vitiose. 227) Wahl وشیر. 228) Wahl رسان
یار من.

بیدمهری من روانم مسوز
520 بمن باز بخش و دلم بر فروز
بفرمان یزدان چو این گفته شد
نیایش همانکه پذیرفته (229) شد
بزد پر سیمرغ و بر شد (230) بابر
همی (231) حلقه زد بر سر مرد کبر
525 زکوه اندر آمد چو ابر بهار
گرفته تن زال را در کنار
زبویش جهان پاک پرمشک شد
دو دیده مرا با دو لب خشک شد
زسهم وی و پویه (232) پور خویش
530 خرد در سرم جای نگرفت پیش (233)
به پیش من آورد چون دایه

229) Wahl پذیرفته contra metrum. 230) Wahl
پویه. 232) Wahl. همه 231) Wahl. و سیمرغ بر شد
233) Wahl et vertit: „dass selbst
die Kraft der Besinnung zu Eis gefror,“ ver-
bum چای a چائیدن *rigere, frigere*, false deri-
vans. Pro vulg. lect. پیش censeo legendum
ut sensus sit: „intellectus in capite meo non am-
plius locum inveniebat i. e. mente captus eram.“

که در مهر باشد ورا پایهء
زبانم برو بر ستایش گرفت
بسپهرغ بردم نماز ای²³⁴ شکفت
535 بمن ماند فرزند و خود باز گشت
زفرمان بیزدان²³⁵ نشاید گذشت
من آوردمش نزد شاه جهان
همه آشکارا²³⁶ نکردم²³⁷ نهان

جستن موبدان طالع زالرا

بفرمود پس شاه با موبدان
540 ستاره‌شناسان وهم بخردان
بجوئید تا اختر زال چیست
بدان اختر از بخت سالار کیست
چو گیرد بلندی چه خواهد بدن
همه داستانها بیاید زدن
545 ستاره‌شناسان وهم موبدان

234) Ed. C. نمازی. 235) Ed. C. وحکمش. 236) Wahl آشکارا. 237) Ed. C. بکردم.

236) Wahl آشکارا. 237) Ed. C. بکردم.

زاختر گرفتند یک یک (238) نشان
که او پهلوانی بود نامدار
سرافراز وهشیار وگرد سوار (239)
چو بشنید شاه این سخن شاد شد
550 دل پهلوان از غم آزاد شد
یکی خلعت آراست شاه زمین
که خواندند (240) هر کس برو آفرین
زاسپان تازی بزرین ستام
زشمشیر هندی بزرین نیام
555 زدیا وخر وزیاقوت (241) وزر
زگستر دنیهای (242) بسیار مر
غلامان رومی بدیبای روم
همه پیکر از گوهر (243) وزر بوم
زبرجد طبقهای وپیروزه جام

238) Ed. C. گرفتند پیدا زاختر. 239) Wahl وسوار.
240) Wahl کردند eodem sensu. 241) Wahl
hemist. germanice reddit: „geprägt und gediegen Gold, Perlenschmuck,
Edelsteine.“ 242) Wahl زگستر دنیها contra me-
trum. 243) Wahl همه گوهرش پیکر.

- 560 چه از زر سرخ و چه از سیم خام
پر از مشک و کافور و پیرزعفران
همه پیش بردند فرمان بران
همان جوشن و ترک و برگستوان²⁴⁴⁾
همان نیزه و تیغ و گرز گران
565 همان تاخت پیروزه و تاج زر
همان مهر یاقوت²⁴⁵⁾ و زرین کمر
بمهرش²⁴⁶⁾ منوچهر عهدی نوشت
سراسر سنایش نشان²⁴⁷⁾ بهشت
همه کابل و دنبر و مای²⁴⁸⁾ هند
570 روارو چنین تا بدریای سند
ز زابلستان تا بدان روی بست²⁴⁹⁾
بنوئی نوشتند عهدی درست

244) Wahl hoc hemist. una cum tribus sequentibus statim post hemist. 556 ponit. Sed praefereendus ordo, quo secundum Ed. C. hosce versus disposui. 245) Wahl و یاقوت male. 246) Wahl بمهر. 247) Ed. C. بسان. 248) Wahl کابل vitiose. 249) Wahl پست et vertit: „all' die Strecke von Sabulestan aus“ false, nam legendum بست, quod est nomen urbis in India.

چو این عهد و خلعت بیاراستند
پس اسپ جهان پهلوان خواستند
575 چو این کرده شد سام بر پای خاست
بگفت ای گزین مهتر دادراست (250)
شده تا بر افراخته (251) چرخ و ماه
چو تو شاه نهاده (252) بر سر کلاه
بمهر و برای و بخوی (253) و خرد
580 زمانه همی از تو رامش برد
همه گنج گیتی با چشم تو خوار
مبادا بجز نام تو یادگار (254)
فراز (255) آمد و تخت را داد بوس
ببستند بر کوهاء پیل کوس
585 سوی زابلستان نهادند روی
نظاره برو بر همه شهر و کوی

repugnante ای کو مهتر داد و راست Wahl (250)
metro. (252) زما هی بر اندیش با Wahl (251)
Wahl (254) و بخوی برای Wahl (253) . نهان Wahl
فرد Wahl (255) . مبادا ز تو نام تو پاکار

III.

داستان آوردن کلبله از هند
نزد انوشیروان

سر آمد کنون بر من این داستان
که بشنیدم از گفتهء باستان^{۱)}
نگه کن که شاداب برزین^{۲)} چه گفت
بدانکه که بکشاد راز از نهفت
5 بگاه شهنشاه نوشین روان
که نامش بماندست دایم جوان

۱) Disticho secundo incipit narratio de libro fabularum Calila et Dimna, ex India apportato. Quem primo loco posuit Silv. de Sacy versum
سر آمد کنون بر من این داستان | که بشنیدم از گفتهء باستان ad historiam antecedentem refero; nam sensus est: „Tandem ad finem historiae veni, quam ex dictis maiorum accepi.“ Consentit editio Schahnam a Macano Turnero nuper divulgata. 2) Al. lect. شادان برزین.

زهر دانشی موبدان خواستی

که درگاه ازیشان بیاراستی

بزشک و ساخن گو و کنداوران

10 گزارنده و آزموده سران

ابا هر یکی نامور مهتری

کجا هر سریرا بدی افسری

بزشکی سراینده³⁾ برزوی بود

به پیری رسیده سخنگوی بود

15 زهر دانشی داشتی بهرهء

بهر بهرهء در جهان شهرهء

چنان بد که روزی بهنگام بار

بیامد بر نامور شهریار

چنین گفت کای شاه دانش پذیر

20 پژوهنده و یافته یاد گیر

من امروز در دفتر هندوان

همی بنگریدم بروشن روان

3) viro illustri de Sacy suspectum videtur; sed quum quatuor codices, quos inspexit, variantem lectionem nullam offerant, nil mutare ausus est.

نمشته چنین بد که بر کوه هند
گیاهبست رخشان چو روی⁴⁾ پزند
25 که آنرا چو گرد آورد رهنمای
بیامیزد ودانش آرد بجای
چو بر مرده پیراگنی بیگمان
سخنگوی گردد هم اندر زمان
کنون من بدستوری شهریار
30 به پیمایم این راه دشخوار خوار
بسی دانشی رهنمای آورم
مگر کین شکفتی بجای آورم
تن مرده گر زنده گردد رواست
که نوشین روان بر جهان پادشاست
35 بدو گفت شاه این نشاید بدن
مگر کازمون را بیداید شدن
ببر نامهء من بر شاه هند⁵⁾
نگر تا که باشد بت آرای سند⁶⁾
بدین کار با خویشتن یار خواه

4) Al. leg. چینی. al. رومی. 5) Al. رای سوی
نگر کت بود چاره آرای هند. 6) Al. هند.

40 همان یاری از بخت بیدار خواه
مگر 7) تو شکفتی شوی در جهان
کزین گفته رمزی بود در نهان
ببر هر چه باید بنزدیک رای
کزو بایدت بیگمان رهنمای
45 در گنج بکشاد نوشین روان
زبزمی 8) که بد جامهء پهلوان
ودینار ودیبا وخر وحریر
زمهر وزافسر 9) زمشک وعبیر
شتروار سیصد بیاراست شاه
50 فرستاده بر خاست از بارگاه
بیامد بر رای ونامه بداد
سر بارها پینش او بر کشاد
چو بر خواند آن نامهء شاه رای
بدو گفت ای پیر پاکیزه رای

7) Codd. male ut videtur; scripsi ex
coniectura, probante de Sacyo in annot. 8)
Edit. Macani رومی. Vide Glossar. s. v. 9)
Al. زاکسیون.

55 زکسری مرا هیچ بخشید نیست

تن ولشکر و پادشاهی یکیست

زداد وز اورنگ و از فر شاه

وز آن روشنی بخت و آن دستگاہ

نباشد شکفت از جهاندار پاک

60 اکثر مردگانرا بر آرد ز خاک

برهمن بکوه اندرون هر که هست

همه پیش تو است چون زیر دست¹⁰⁾

بت آرای فرخنده دستور من

هم از گنج پرمایه گنججور من

65 بد و نیک هندوستان پیش تست

بزرگی مرا در کم و بیش تست

بیاراستندش بنزدیک رای

یکی نامور چون بیایست جای

فرستاد از افکندن و خوردنی

70 همان پوششش نغر و گسترده

10) Varie discrepant codd. in hoc hemist.; quidam leg. همی رای al. همه جمله باشد ترا زیر دست
یکی دارد آن رای و این نادرست al. دارد بتو زیر دست

برفت آنشب و رای زد با ودان
بزرگان قنوج وهم بخردان
چو بر زد سر از کوه رخشنده روز
پدید آمد آن شمع گیتی فروز
75 بزشکان داننده را خواند رای
کسی کو بدانش بدی رهنمای
چو برزوی بنهاد سر سوی کوه
برفتند با او بزشکان گروه
پیاده همه کوهساران پپای
80 بیهمود با دانشی رهنمای
گیاهها زخشک وزتر بر گزید
ز پزمرده وهر چه رخشنده دید
زهر گونهء سوده از خشک وتر
همی بر پراگند بر مرده بر
85 همی مرده زنده نگشت از گیا
همانا که سست آمد آن کیمیا
همه کوه سپردند یکیک پپای
بر از رنج شان هم نیامد بجای
بدانست کان کار آن پادشاست

90 که زندست جاوید و فرمان رواست

دلش گشت سوزان ز تشویر شاه

هم از نامدازان هم از رنج راه

وز آن خواسته نیر کاوده بود

ز گفتار بیپوده آزده بود

95 ز کار نبشته شد او تنگدل

که آن مرد بی دانش سنگدل

چرا خیره بر باد چیزی نبشت

که بار آرد آن رنج گفتار زشت

چنین گفت از آن پس بدان بخردان

100 که ای کار دیده ستوده ردان

که دانید داناتر از خویشتن

کجا سر بر افرازد از انجمن

بپاسخ شدند انجمن هم سخن

که داننده پیر پست ایدر کهن

105 بسال و خرد او زما مهترست

بدانش زهر مهتری بهترست

چنین گفت برزوی با مهتران

که ای نامداران روشن روان

برین رنجهها بر فزونی کنید
110 مرا سوی او رهنمونی کنید
مگر کان سخن گوی دانای پیر
بدین کار باشد مرا دست گیر
ببردند برزوی را نزد اوی
پیر اندیشه دل سر پیر از گفت و گوی
115 چو نزدیک او شد سخن گوی مرد
همه رنجهها پیش او یاد کرد
برو پیر دانا سخن بر کشاد
زهر دانشی پیش او کرد یاد
که ما در نبشته همین یافتیم
120 بدین آرزو نیز بشتافتیم
چو زان رنجهها بر نیاید پدید
ببایست ناچار دیگر شنید
گیا چون سخن دان و دانا چو کوه
که باشد همه ساله اورا شکوه¹¹⁾

11) Al. *eodem sensu*. شکوه *pro* ستوه. De Sacy
quod vertit: „qui passe
toutes ses années loin de la foule des humains.“

- 125 تن مرده چون مرد بی دانشست
که نادان بهر جای بی رامشست
بدانش بود بیگمان زنده مرد
چو دانش نباشد بگردش مگرد
چو مردم زدائنی آمد ستوه
- 130 گیاه چون کلیست ودانش چو کوه
کتابی بدانش نماینده راه
بیابی همانا تو در گنج شاه
چو بشنید برزو از آن شاد گشت
همه رنج بر چشم او باد گشت
- 135 برو آفرین کرد وشد نزد شاه
بگردار آتش به پیمود راه
بیامد نیایش کنان پیش رای
که تا هند باشد تو باشی بجای
کتایبست ای شاه گسترده کام
- 140 که آنرا بهندی کلیست نام
بهرست با ارج در گنج گاه
برای وبدانش نماینده راه
بگنجور فرمان دهد تا زگنج

بیارد بمن گر ندارد برنج

145 دژم گشت از آن آرزو جان رای (12)

باچنبید بر خویشتن بر زجای

پرزوی گفت این کس از ما نجست

نه اکنون نه از روزگار نخست

ولیکن جهاندار نوشین روان

150 اگر تن بخواهد زما یا روان

نداریم زو باز چیزی که هست

اگر سرفرازست اگر زبردست

ولیکن ناخوانی مگر پیش ما

بدان تا روان بداندیش ما

155 نگوید بدل کان نبشتست کس

باخوان و بدان وبه بین پیش و پس

بدو گفت برزوی کای شهریار

ندارم فزون زانکه گوئی بدار

کلیله بیاورد گنجور رای

160 همی بود برزوی با رهنمای

هر آن در که از نامه بر خواندی

غمین شد نبد هیچ درمان رای Al. (12)

همه روز بر دل همی راندى
زمانى فزون زانكه بوديش ياد
نه بر خواندى نيز تا بامداد
165 چو زو نامه رفتى بشاه جهان
درى از كليله نبشتى نهان
بدين چاره تا نامهء هندوان
بياورد نزديك¹³⁾ نوشين روان
همى بود شادان دل وتن درست
170 بدانش همى جان روشن بشست
بدين گونه تا پاسخ نامه ديد
كه دريائى دانش بر ما رسيد
از ايوان بيمامد بنزديك راى
بدستورى باز گشتن بجاي
175 چو بکشاد لب راى بنواختنش
يكى خلعت هندوى ساختنش
دو ياره بهاگير ودو گوشوار
يكى طوق پير گوهر شاهوار
همان شاره هندی همان تيغ هند

13) de Sacy *contra metrum*.

- 180 همه روی آهن سراسر پزند
بیامد ز قنوج برزوی شاد
بسی دانش نو گرفته بیاد
زره چون رسید اندر آن بارگاه
نیایش کنان رفت نزدیک شاه
- 185 بگفت آنچه از رای دید و شنید
بجای گیا دانش آمد پدید
بدو گفت شاه ای پسندیده مرد
کلیله روان مرا زنده کرد
تو اکنون ز گنججور بستان کلید
- 190 ز چیزی که خواهی بیاید گزید
بیامد خردیافته سوی گنج
بگنججور نمود بسیار رنج
درم بود و گوهر باچپ و برآست
جز از جامهء شاه چیزی نخواست
- 195 گرانمایه دستی بپوشید و رفت
بدرگاه کسری خرامید و تفت
چو آمد بنزدیک تاختش فراز
برو آفرین کرد و بردش نماز

چنین گفت برزوی را شهریار
200 که بی بدره و گوهر شاهوار
چرا رفتی ای رنج‌دیده ز گنج
کسی را سزد گنج کو دید رنج
چنین داد برزوی پاسخ بشاه
که ای تاج تو برتر از چرخ و ماه
205 هر آن کس که او پوشش شاه یافت
ببخت و تخت مهی راه یافت
دگر آنکه با جامهء شاهوار
به بیند مرا مرد ناسازگار
دل بدستگاران شود تار و تنگ
210 بماند رخ دوست با آب و رنک
یکی آرزو خواهم از شهریار
که ماند زمن در جهان یادگار
چو بنویسد این نامه بوزرجمهر
کشاید برین رنج برزوی چهر
215 ناخستین در از من کند یادگار
بفرمان پیروزگر شهریار
بدان تا پس از مرگ من در جهان

بخوانند ورنجم نگردد نهان
بدو گفت شاه این بزرگ آرزوست
220 نه اندازهء مرد آرم جوست¹⁴⁾
ولیکن برنج تو اندرخورست
ساخن گرچه از پایگه برترست¹⁵⁾
ببوزرجهر آن زمان شاه گفت
که این آرزو را نباید نهفت
225 نویسنده از کلک چون خامه کرد
زبزوئی در سر یکی نامه کرد
نیشتنند بر نامهء خسروی
فبد آن زمان خط باجنر پهلوی
همیدون نگه داشت در گنج شاه
230 برو ناسزا کس نکردی نگاه

به اندازهء al. بر اندازهء مرد دینار جوست 14) Al.
15) نه ز اندازهء مرد آزاده خوست al. مرد سالار جوست
Qui sequitur versus in editione Sacyana sine
dubio spurius est. Ipse de Sacy in textum qui-
dem illum recepit, sed in vertendo silentio prae-
termisit. Versus est: نوشت | خسروی | نامهء
آنزمان خط بر پهلوی

چنین تا بتازی سخن راندند
از آن پهلوانی همی خواندند
چو مامون جهان روشن وتازه کرد
خور و ماه بر دیگر اندازه کرد
235. دل موبدان داشت و رای کیان
بیسته بهر دانشی بر میان
کلیله بتازی شد از پهلوی
بدین سان که اکنون همی بشنوی
بتازی همی بود تا گاه نصر
240. بدانگه که شد بر جهان شاه عصر
گر نمایه بو الفضل دستور اوی
که اندر سخن بود گنجور اوی
بفرمود تا پارسی و دری
بگفتند و کوتاه شد دآوری
245. وزان پس نوشتن چو رای آمدش
برو بر خرد رهنمای آمدش
همی خواست از آشکار و نهان
کز یادگاری بود در جهان
گزارنده را پیش بنشانند

250 همه نامه بر رودگی خواندند
به پیوست گویا پراکنده را
بسفت اینچنین در آکنده را
بر آنکو سخن داند آرایش است
چو ابله بود جای بخشایش است
255 حدیث پراکنده پراکنند
چو پیوسته شد مغز و جان آکند
جهاندار تا جاودان زنده باد
زمان وزمین پیش او بنده باد

IV.

بخشش نمودن شاه کبک خسرو برزورا بعد از
دانستن که پسر سهراب است و بردن بشکارگاه

سواران برفتند هر سو دوان

همان پهلوانان روشن روان

برفتند تا مرز توران زمین

همی آگهی یافتندش باچین

5 بایران ندیدند از ایشان نشان

چنین گفت خسرو بگردن کشان

که دشمن گریزان گشتن به است

اگر چه هزیمت بکشور مه است

سراپرده و چارپای وستور

10 بسی بهتر از دشمن روزکور

بایران خرامیم زایدن کنون

که باخت نکو گشت مان رهنمون

بسازیم از بهر برزوی کار

چنان چون بود درخور نامدار

15 چو بشنید دستان زخسرو سخن

ببوسید پیش سپهد زمن

بخسرو چنین گفت کای شهریار

ببزدان دادار پروردگار

که از آرزو بر متابی سرم

20 کزین کام از مهر و مه بگذرم

از ایدر بایوان بنده خرام

بجان سپهدار فرخنده نام

بباشیم یک ماه فیروزشاد

بدیدار کیخسرو پاکداد

25 چو بشنید کیخسرو نامجوی

زفرمان او بر نتابید روی

برفتند شادان بایوان زال

خود و پهلوانان با فر و بیال

بهر جای ایوان بیاراستند

30 می ورود رامشگران خواستند

بهر جای می خواره انبوه شد

زشادی دل اندر بر انبوه شد

بدیبا بیاراسته بام ودر
همیربخت در پای خسرو گهر
35 برابر همه شادمان مرد وزن
نشانده بهر جایگه رودزن
بایوان دستان جهان جوی شاه
چو خورشید تابان ستاره سپاه
جهان پهلوان رستم زال زر
40 بگردون گردان بر آورده سر
فرامرز وبرزو ستاده بی پای
بر تاخت خسرو به پرده سرای
چو خسرو وبرزو نکه کرد گفت
بمردی نباشد بگیتیت جفت
45 وزان پس چنین گفت با پهلوان
که ای نامور گرد روشن روان
زایران وتوران وهر کشوری
چو رستم نباشد دگر مهتری
بمانی بجای نیاگان خویش
50 بگیتی دل دشمنت باد ریش
ازان پس بگنجور فرمود شاه

که از بهر برزو درین بارگاه
بیاورد صد اسپ زرین ستام
زترکان سیمین کمر صد غلام

55 زیاقوت پر کرده ده جام رز

همان جوشن وترک و خود و سپر
درفشی که بد پیکرش از عقاب
بزیر اندرش ازدهای بتاب
بگنج و درم ده شتربار نیز

60 صد اشتر سراسر پر از بار و چینر

صد استر زگستردنی کرده بار
زمردان شمشیرزن ده هزار
به برزوی بسپرد شاه جهان
به نزدیک فرزانشان و مهان

65 همان غور و غرچه بدو داد شاه

مرورا¹⁾ زهرکس بیفزود جاه

ببوسید برزو زمین و جبین
نهاد از بر خاک و کرد آفرین
چو خسرو یکی ماه در نیمه روز

1) Koseg. مردرا. Scripsi مرورا ex coniectura.

- 70 بسر برد با گرد گیتی فروز
سر ماه وهنگام بانگ خروس
به بستند بر کوههء پیل کوس
جهان دیده دستان بزابل بماند
خود ومهتران سوی ایران براند
75 بهراه او رستم وسرکشان
فرامرز برزو وگردن کشان
بره سر بسر عیش ساز²⁾ آمدند
بدامان کوهی فراز آمدند
شهنشاهرا شد هوای شکار
80 که بد جای ناخچیرگاه آن بهار
بفرمان شاه جهان مهتران
براندند ناخچیر از هر کران
چنان گرد شد وحش صحرا بهم
که از زور پشت زمین یافت خم
85 زآهو وگور وگوز وستر³⁾

2) Koseg. ordine inverso ساز عیش male, nam
rhythmmum finalem prorsus turbat. Scripsi عیش
ساز ex coniectura. 3) Koseg. سطر quod temere

زخرگوش واز تکه وشیر ببر
سینه گوش گفتار وگرگ دلیر
بهم در فتادند بالا وزیر
چو شد چرگه از سروران ساخته
90 شهنشاه شد در میان تاخته
بد از گرد آن وحشیان سیه 4) دشت
زبس جانور دیدها خیره گشت
شهنشاه تازان در آن چرگه جای
بگزش زخاصان کارآزمای
95 در آمد بخمر یلان یال گور
ددانرا بسی سوده پای ستور
کشاده بر آهو کهمین نوز تیز
دلیران بشیر دمان در سنبیز
در آندشت از کوه تا کوه مرد
100 بگمدون گردان بر آورده گرد
زناگه در آن چرگهء پر زجوش
که از جانور شد بگمدون خروش

vertit *Hirsch*. Legendum sine dubio ستر pro
ستیر *mulus*. 4) Scripsi سیه ex coniect.; Koseg. تیه.

نکّه کرد کیمخسرو دادگر
عاجب آهوئی⁵⁾ آمدش در نظر
105 نه آهو که بد لعبت بربری
شهنشه بصد جان شدش مشتری
بتی بود آن آهوی سیم بر
زخوبی سرپاش چون رنگ زر
دو چشمش امید دل عاشقان
110 چو تنگ نظر گشته هر سو دوان
چنین⁶⁾ داد فرمان شه پاکیش
که اورا بی آزار آرند پیش
بدستش بگیرند یا خود بدام
که شمشیر وتیرست بروی حرام
115 هر آنکس که اورا در آرد به بند
میان کوانش کنم ارجمند
دلبران بفرمان شه پویه پوی

5) Legendum آهوئی flagitante metro et sensu.
Koseg. آهوی vitiose. 6) Koseg. ختن vitiose. Vera
lectio sine dubio چنین, quod ex coniectura in
textum recepi.

بآهو گرفتن نهادند روی
بهر سو دوان آهوی خوش نظر
120 زبیم گرفتن سراسیمه سر
دونده بران مهتران از ستینر
بهر سو دوان آهو اندر گیر
از آن سو که بد برزوی رزمساز
دوان گشت آهوی چو باد 7) باز
125 یکی کنده آنجا پر از آب بود
زیک دست برزوی سهراب بود
بر آن کنده آهو گذر کرد وجست
زبیم گرفتاری بند رست
بر آشفست برزو بر انگیخت اسپ
130 بدنبال آهو چو آذر گشسپ
دوان آهو واو شتابان زپی
زغیرت سراپای او پر زخوی
براند اسپرا چارده میل راه
رسانید گرد سمندش بماه

7) Koseg. زو باه. *quod vertit erschrocken*, sed in
lexicis non comparet. Fortasse legendum چو باد
venti instar, quod ex coniectura recepi.

- 135 پدید آمد آنگاه کوهی بلند
بکه رفت آهو زبیر گزند
همیگفت با خویش برزو زراز
که از گشت دور این چه باریست باز
که آهوی از چرگهء تنگ شاه
140 به پیش من آید گریزد براه
نه آهو مگر جادوی ریمنست
ویا در وهم دام اهریمنست
همیگفت ومیراند اسپ از ستیز
به پیش اندرش آهو اندر گریز
145 در آن کوه دامن یکی غار بود
فرو رفت آهو در آن غار زود
فرود آمد از اسپ برزو روان
بغار آمد از بهر آهو دوان
نگه کرد هر گوشه بالا وزیر
150 بدید او برهن یکی مرد پیر
که بنشسته آسوده در کنج غار
هم⁸) آن آهوی نغزش اندر کنار

8) Koseg. هر vitiose.

نصیحت کردن عابد برزورا

چو برزو چنان دید خیره بماند

خداوند نیکی دهش را بخواند

155 فرو ماند پیش برهن بجای

برهن بدو گفت کای نیکرای

چه حیرانیست ای جوان باز گوی

گر آئی بدین گونه در جست وجوی

گرت صید این آهو آمد هوس

160 نکردست صید حرم هیچکس

بود با خدا روز و شب راز من

مرا طرفه آهو و دم ساز من

گر بزنم از مردم روزگار

شب و روز نالم درین کنج غار

165 بدکر خدا آهوم هم هست

ندانم جز آن کس که او آنگه است

تو ای نامور مهتر انجمن

ز فرمان فرود آی در پیش من

ازین پی زبان کینه در دل مدار

170 که چون تست او بندهء کردگار
چو برزو شنید این ز روی ادب
در آنجای بنشست و گفت این عجب
که وحشی بدین سان بود رام تو
خوشا پیش یزدان سرانجام تو
175 مرا باخت سوی تو شد راهبر
تو شو از نصیحت مرا رامبر⁹⁾
به پندم ز بند غم آزاد کن
مرا از کرامات خود شاد کن
تو پیری شو از بد مرا دست گیر
180 که گفتار پیران بود دلپذیر
درین گردش چرخ نیرنگساز
عجایب چه دیدی بمن گوی باز
برهنم بدو گفت کای نوجوان
ساختن دان و بینادل و پهلوان

9) Koseg. راهبر. quod rhythmum finalem prorsus turbat, nam eadem vocabula eadem significatione in Persarum poetico sermone rhythmum efficere non possunt. Censeo legendum رامبر *laetitiam afferens, exhilarans.*

- 185 بملک یمن شهریاری بود
که اندر جهان کامکار بود
بود نام او شاه بهرام گرد
که گو از همه شهریاران ببرد
پس پرده او یکی دخترست
- 190 که رویش زخورشید روشنترست
نگاری که خورشید گیتی فروز
ز مهر رخس هست در تاب و سوز
سر زلف او غیرت مشک چین
روی¹⁰⁾ روشنش غارت عقل و دین
- 195 کمندافکنان گیسویش را به بند
کمان آوران زابرویش مستمند
ز بالای او فنند باران شده
دو گیسوش صیاد ماران شده
لبش گشته جان بخش هر ناتوان

10) Koseg. *quod vertit Wange, sed tum legendum رخ; quum autem puellae genas supra iam descriperit poeta, hoc hemistichio faciei nitorem laudare videtur. Puto igitur legendum روی.*

- 200 قدش سرورا کرده از جا روان
بر آرد گل از شرم رویش عرق
دو چشمش دهد جادوانرا سبق
دهانش ز تنگی ندیده کسی
ساخن چون کند گوهر آرد بسی
- 205 باحسن اینچنین فتنهء روزگار
بهنگام کین آفت کارزار
بمیدان جنک ار برون آید او
بمردی ز مردان فزون آید او
بتیغ نبردان دلفروز ماه
- 210 کند روزرا بر دلیران سیاه
به تیر و کمان گر بر آید باجنک
هوارا به پیکان کند تیره رنگ
بگوزار در آرد به پیشکار سر
دهد کوهرا مالش آن سیمبر
- 215 وگر نیزه گیرد باجنک اندرون
کند رخنه اندر که بیستون
چو اندر کمندافکنی ساحراست
که گیسوش بر گفت من ناظراست

مع القصة در حسن و مردانگی
220 نشاید کسش کرد همخانگی
بنام آن پیری رخ دلارا بود
مژه چون سنانش صف آرا بود
پدر دل بدان نازنین بسته است
ز خواهندگان لیک وارسته است
225 ازیرا که هر کو شود خواستگار
که آرد مر آن ماهرا در کنار
چنین است پیمان که با آن پری
بگردد بمیدان با خواهشگری
اگر آنکه اورا رباید ز زین
230 بگناه دلیری و هنگام کین
شود رام او ماه و خورشید چهر
بآئین مهرش در آرد به مهر
پدر هم دران گرددش سازگار
ببندد باو عقد این استوار
235 وگر دخترش زیر دست آورد
بجاننش بمردی شکست آورد
ازان ماه باشد سر و بال او

بسا سر گزین گشت پامال او
بسی شهریاران که دادند سر
240 بسودای آن دختر نامور
ترا چون بآهوی من هست میل
بدین کردم آن نازنین را طفیل
برو صدیدی آن آهوی تازه کن
که صد شیر شد صید او بی سخن

عاشق شدن برزو بر دلارای دختر شاه
غایبانه و تسلی دادن برهنم او را

245 چو برزو زیور این سخنها شنید
زمهر پرورخ دلش بر دمید
چنان عشق دختر دلش گرم کرد
که بر خاست از جان او آه سرد
سخن در دل او چنان جا گرفت
250 که ملک پیش زیر وبلا گرفت
چو آن پیر تغییر حالش بدید
که اکسیر عشقش سراپا دويد

بگفت ای جوان غم مخور زینهار
که کام ترا داد پروردگار
255 تو گر راهرا زیر دست آوری
زه این کمان را بشست آوری
شود صیدت آن آهوی مشکبوی
بر آید ترا سر بسر آرزوی
ولی پیش از آن کاوری رو براه
260 یکی کار فرمایدت پادشاه
بباید ترا اول آن کار کرد
بخود بر تنی چند یار کرد
که کار بزرگست کاید به پیش
فدا کرد¹¹⁾ باید تن و جان خویش
265 دران کار یکجای داری قران
پس آنکه کزان کار داری گران
بکامت شود کارها جمله راست

11) Koseg. male, quia verba impersonalia saepissime cum apocopata infinitivi forma construuntur; rarius sequitur infinitivus in تن aut دن exiens, nunquam vero participium.

بهر جای پیروزی اختر تراست
چو پردخته گرمی ز فرمان شاه
270 ازین پس¹²⁾ میسر شود روی ماه
بمهر دل آری ورا در کنار
فراوان ترا بگذرد روزگار
چو آئی بایران ز دختر بکام
ز گردون گردان بر آمدت نام
275 بود عورت ای پر دل مهربان
هزار و صد اندر جهان با امان¹³⁾
وگر آنکه ناگاه گرمی تباہ
بمانی ز دیدار فرخنده ماه
بمهر دل آری ورا در کنار
280 مشو غافل ای سرکش نامدار
که آنجا قران داری از کار دهر
چو زان در گذشتی بود کام بهر

12) Koseg. پس repugnante metro; omissum videtur ازین, quod ex coniectura in textum recepi. 13) Koseg. تا امان; sed legendum با امان quod est adiectivum e praepositione et substantivo compositum.

برهن چو این گفت شد ناپدید
دگر برزو او را در آنجا ندید
285 دل نرفته از غار آمد برون

زمهر پریارخ خراب اندرون
بسی در بالماس مژگان بسفت
همه راه با درد غم بود جفت
بلشکرگه آمد دل از غم نزار
290 پیامد بر خسرو نامدار

بشه باز گفت آنجاش آمد پیش
ازان درد میجست درمان خویش
شهنشاه ورستم عجب ماندند
همی نام یزدان برو خواندند
295 چنین گفت رستم که آن پیر مرد

بگیتی ترا زار و سرگشته کرد
بیکبار از ره نباید فتاد

بگفتار هر کس دل از دست داد
غم عشق جانگاہ و درد آور است

300 نیفتد در آن هر که کند اور است
خیالی نموده ترا در نظر

فرامش کن وزین هوس در گذر
تسلی ز گفتار رستم نشد
غم عشق یار از دلش گم نشد
305 شد آنروز وروز دگر گاه بار¹⁴⁾

بپا خاست برزو بر شهریار
چنین گفت کای خسرو کامران
ز داد تو خوش دل کران تا کران
مرا آرزو دخت بهرام شد
310 دلم مایل آن دلاوام شد

بسوی یهن رفت خواهم کنون
که با من چنین گفت آن رهنمون
بکوشم که اورا در آرم بدست
بدان سان که بهرام پیمان بست
315 نه زر بایدم اندرین نه سپاه
بود کار موقوف دستور شاه *

14) Sic correxi hemistichium vitiosum, in quo pro شاه آنروز وروز legebatur sed Ko-seg. vertit: „zu Hofe sass zwei Tage lang der König.“ Sed sensus est: „illo die et proxime sequenti aditus patebat (ad regem).“

به تنها تن خویش با یک غلام
ازیدر نهم سوی این کام گام
زبرزو شنیدند یکسر سخن
320 بزرگان کیخسرو پیدلتن
تہمتن بدو گفت کاین رای نیست
چنین کار مارا دلا رای نیست
چه داری به بیهوده خودرا نزنند
ندیده کسی را شدی پای بند
325 نکر دست با خود کسی دشمنی
چرا جان تن را ¹⁵⁾ بغم افکنی
کسی کو شد از خانهء خود بدر
چه داند که کی باز آید دگر
مرا خویش و پیوند بسیار بست
330 همه نام داران با زور و دست
بود در پس پرده شان دختران
که هرگز ¹⁶⁾ ندیدند شان دختران

15) Koseg. چرا جان را contra metrum. Inserendum sine dubio تن, quod et sensui et metro optime convenit. 16) Koseg. گز vitiose.

همه شاهزاده همه نیکبخت
سراسر باقبال و دیهیم و تخت
335 از آن نورسیده بتان چو ماه
ز بهرت بخواهم یکی نیکخواه
بسازم همی تخت با افسرش
که گیری بکام دل اندر برش
چه (17) گردی به بیهوده گرد جهان
340 که گردون بسی حيله دارد نهان
چو بشنید برزو بیارید اشک
برویش دوان گشت خونین سرشک
بدو گفت کای سرور کامیاب
مرا از چنین آرزو رخ متاب
345 چو خواهد دلم دخت شاه یمن
چگونه دهی دیگری را بمن
دل من چو سرو دلارای خواست

17) Koseg چو, sed vertit, ac si legisset :
„Was willst du irren thöricht durch die Welt.“
Lectio چو ferri possit, si subaudias بدان *scias*
ante که hemist. proxime sequentis.

فیباید ببالای شمشاد راست
ببیزدان که تا من همی کام خود
350 نیابم نیایم بآرام خود

GLOSSARIUM
PERSICO - LATINUM.

۱

آب (آب) 1) aqua. 2) nitor, unde آبُ aqua, nitor
faciei met. honor, gloria F. 23, 1. Ch. II, 344.

آب و رنگ (aqua et color) met. vigor. Ch. III, 210.

با. i. q. آبا.

آباد 1) adi. incolis frequentatus, amoenus Ch. I,
6. 166. 2) pulcer, bonus. 3) vox fausta ap-
precandi, ut بارک الله et آفرین ex. gr. آباد بید sal-
vete Ch. I, 153.

آبر 1) praep. i. q. بر. 2) n. s. (آبر) nubes.

a. آبله socors, insipiens. Ch. III, 254.

آبرو (آبرو) supercilium. Ch. IV, 196.

آبریشم et آبریشم sericum.

آتش ignis.

آتش کده n. s. c. delubrum cultorum ignis. F. 34, 7.

آتشی ad ignem pertinens, igneus, ardens.

آختر stella. *Ch. I*, 156. 2) constellatio, horoscopus. *Ch. II*, 541. 3) bonum omen, felicitas. — بلند altae, insignis constellationis; nobilissimus. *Ch. I*, 132. 232.

a. آدب litterae humaniores. 2) humanitas, honestas, decentia. *Ch. IV*, 171.

آذر (*Ferh.* آذر) ignis. *F.* 28, 20.

آذرين mos, consuetudo *Ferh.*

آگر. *i. q.* آر.

آراستن *Imp.* آرا *s.* ornare, exornare. 2) praeparare *Ch. I*, 79. III, 67. instruere exercitum *Ch. I*, 224. *aciem Sam.* p. 146. l. 5. *Ch. IV*, 222.

آرایش ornatus, ornamentum *Ch. III*, 253.

آرامیدن (आ + रम्) quiescere.

آراه *imp. v.* آرامیدن. 2) *n. s.* quies *Ch. IV*, 350.

آرج valor, pretium. 2) aestimatio, reverentia. با آرج cum veneratione, reverentissime *Ch. III*, 141.

آرجاسپ *n. pr. c.* Ardschasp, nepos Afrasiabi, Turaniae rex. *F.* 18, 23.

آرجمند *adi.* egregius, praeclarus, eminens. *Ch. II*, 84. *IV*, 116.

آردی بهشت ignis. *F.* 23, 5.

آرزو cupiditas, desiderium. *F.* 29, 11.

آرستن potem esse, posse *seq. inf.* *Ch.* II, 117.
F. 21, 15.

آز aviditas, cupiditas.

آز *et* ز ex, de, ab. *Possessorem indicat.* *Ch.* IV,
237. این قلعه از سلطانست haec arx Sultani est.
Not. p. 95. *Genitivum circumscribit* ز دختر بکام
ad voluntatem filiae. *Ch.* IV, 273. 2) ad, in
هunc in modum *Ch.* II, 51. 3) inter
F. 27, 9. 4) *seq.* برای propter, *et sine* برای
Ch. II, 255. IV, 20. از چه quare *Ch.* I, 94.
5) pro *Ch.* IV, 292. 6) per *Ch.* II, 360. 7) co-
ram *Ch.* IV, 94. 8) *In comparatione, ut Arab.*
من *prae.* *Ch.* I, 158. II, 152. *F.* 31, 26. 9) *Tem-*
pori indicando inservit از روزگار نخست
temporibus, tempore praeterito *Ch.* III, 148.

آزاد *et* آزاده liber, immunis a re c. از rei *Ch.* II,
550. IV, 177. *Epith. cyparissi liberae vel*
procerae *Ch.* II, 223. *F.* 19, 26. 2) ingenuus,
nobilis *Ch.* I, 270. *F.* 19, 23. 28, 9.

آزاردن *et* آزدن molestia afficere, infestare,
vexare. 2) increpare.

آزار *imp. verbi praec.* 2) n. s. afflictio, obiur-
gatio. *Ch.* I, 247. II, 108. *F.* 22, 6. — بی *adi-*
comp. incolumis. *Ch.* II, 346. IV, 112.

آزْدَن colorare, colore imbuere.

آزْدَه زر inauratus *F.* 34, 7.

آزْدَهَا draco *Ch.* IV, 58.

آزْدَن *i. q.* آزاردن.

آزْرَم magnitudo, aestimatio. — مرد vir magnae auctoritatis, illustris *Ch.* III, 220.

آزْمُودَن experiri, tentare.

آزْمُودَه part. experimentis eruditus, usu peritus *Ch.* III, 10.

آزْمَا imp. 2) *In comp., ut* — کار expertus, usu peritus. *Ch.* IV, 94.

آزْمَايش tentatio, experimentum. کردن — *i. q.* از *r. c.* آزْمُودَن *Ch.* II, 364.

آزْمُون را شدن *ire. ad* آزمایش *i. q.* *Ch.* III, 36. *experimentum i. e. periculum facere, experiri.*

آزْمُونِ *i. q.* زیرا propterea, ideo. *Ch.* IV, 225.

آسَان (*a rad. آسودن ut videtur*) facilis. 2) *adv.* facile.

آسَب (*असव*) et آسَب equus.

آسَبَهْد (*ex اسپه et بد [पति]*) dux exercitus *F.* 24, 19.

آسْتَا Commentarius in librum زند *Ferh.* 2) *Zend-avesta F.* 30, 19.

اِسْتَدَانِ *et* اِيسْتَدَانِ (स्था) stare *Ch.* II, 258. *F.* 30,
18. *F.* 29, 9. *Imp.* ايست *s.* ايست.

اِسْتَامِ phalerae *F.* 23, 17.

اِسْتَانِ *et* اِسْتَانَه limen *F.* 24, 13.

اِسْتَاوَزَنْدِ Zendavesta. *F.* 24, 20.

اِسْتَاخْوَانِ (अस्थि) os (ossis) *F.* 26, 2.

اِسْتَرِ (अश्वतर) mulus *Ch.* IV, 61.

اِسْتَوَارِ (स्थावर) firmus. 2) *adv.* firmiter. *Ch.* IV, 234,

اِسْفَنْدِيَارِ *n. pr.* Asfendijar. *F.* 18, 19.

اِسْكَنْدَرِ *vel* سِڪَنْدَرِ *n. pr.* Alexander.

اِسْمَانِ (Heb. שָׁמַיִם Arab. سماء) coelum *F.* 19, 9.

اِسْوَدَنْ *Imp.* اَسَا quiescere, otio frui. *F.* 30, 8.

اِسْوَدَه *part.* quietus, tranquillus, otio fruens *Ch.*
I, 260. 2) *adv.* *Ch.* IV, 151.

اِسْبِيَرِ captivus. *Ch.* I, 291.

اِسْتَرِ (अश्व) camelus. *Ch.* IV, 60.

اِسْتِي pax. *Ch.* I, 70. *F.* 25, 6.

اِسْتَفْتَنْ *et* اِسْتَوْفْتَنْ (आ + लुप्) *Imp.* اَشْوَبِ conturbari,
irasci.

c. بر *i. q. simpl.* Ch. I, 115. II, 230. c. از *r. F.* 31,
7. c. بر *p. cui irascuntur.*

آشک lacryma. Ch. IV, 341.

آشکار (आविष्कार?) *opp.* نهان *manifestus, clarus,*
notus. Ch. III, 247. *F.* 22, 12. — در *palam.*
Ch. II, 158. کردن — *manifestare.*

آشکارا *adv. palam.* Ch. II, 538. *F.* 21, 5.

آشنودن *i. q. شنودن seu شنیدن.*

آشپان *et* آشپانه *nidus.*

اصطخَر *et* اصطخر *Persepolis* Ch. I, 3.

طرف *vid.* اطراف.

آغاز *inceptio, initium.* *Cum* کردن, نمودن *et* نهادن
inchoare, initium facere. *F.* 23, 12. *Gul.* p. 157.

آفت (आपद्) *noxa, damnum.*

آفتاب *sol.* *F.* 33, 20. (*ex* آفت *cf.* आभा *sol et* تاب
splendor).

آفتادن (पत) *Imp.* آفت *cadere.* 2) *fieri, evadere*
Gul. p. 139. l. 13. 3) *esse* Ch. II, 182.

آفراختن *et* فراختن *extollere, elevare.*

افراخته *part. elatus, altus, sublimis.*

افراز *imp. v.* افراختن. 2) *In comp., ut:* — سر *su-*
perbus Ch. II, 548. 3) *i. q.* بلند *magnus, altus*
Ch. II, 329.

c. *i. q. simpl.* efferre, sublevare *Ch. II, 325.*
بر افراخته vexillum tollere *Ch. II, 268.*
part. i. q. افراخته *Ch. II, 577.*

افراسیاب *n. pr.* Afrasiab. افراسیابی ab Afrasiabo
oriundus. *F. 27, 1.*

افراشتن *i. q.* افراختن *Ch. II, 382.*

c. *i. q.* بر افراختن *Ch. II, 43.*

افروختن et فروختن (अवि + ह्व) accendere ignem
F. 28, 20. 2) illuminare *Ch. II, 23. F. 22, 18.*

c. *i. q. simpl.* *Ch. II, 520.* 2) comburere
F. 34, 8.

افروز et فروز *imp. v. praec.* 2) *In comp., ut:*
مندی فروزی mundum illuminans *epith. solis Ch.*
I, 128. II, 110.

افریدن creare.

افرین *imp. v. praec.* 2) *In comp.* creans, creator.
F. 28, 26. 3) *n. s.* applausus, laus. *Cum* کردن
et خواندن laudibus efferre, celebrare c. *br p.*
Ch. II, 54. 406. et c. br r. ibid. 160.

بافرین *adi. comp.* laudatus, laudabilis. *F. 22, 14.*

افزودن et افزودن *Imp.* افزا et فرا augere. *Ch. IV,*
66. 2) augeri, increscere *Ch. II, 146.*

افزون et فزون *adv.* plus, magis *Ch. II, 428.* — کردن

augere *Ch. I*, 124. آمدن — superare, praecel-
lere *aliqua re c. از p et ب r. Ch. IV*, 208.

افزونی *et* افزونی augmentum. 2) multitudo, ma-
gnitudo *F. 23*, 26. کردن — addere *rei*, augere
rem c. بر r. Ch. III, 109.

آفسر corona, diadema regium.

آفسون incantatio, fascinatio. 2) machinatio, do-
lus *Ch. II*, 5.

آفشاندن spargere, dispergere *Burh.*

c. بر i. q. simpl. F. 32, 19.

آفکندن *et* فکندن iacere, deicere, proicere.

2) abiicere. *F. 18*, 7. 23, 13. repudiare. *Ch. II*,
254. *F. 22*, 24. expellere *c. از loc. F. 24*, 11.
demittere *caput F. 29*, 9. *Ch. II*, 319. *De ae-*
dificio iacere (scil. fundamenta) i. e. exstruere,
aedificare. *F. 20*, 3. — مهر amore prosequi,
caritate complecti *alqm c. بر p. Ch. II*, 215.

c. بر i. q. simpl. - - بر آتش in ignem inferre alqd
Ch. II, 373.

افکندن *n s. tapetum Ch. III*, 69.

افکنده *part. abiectus, repudiatus. Ch. II*, 296.

اقبال *a. secunda fortuna, felicitas Ch. IV*, 334.

آگاه *s. آگه gnarus, peritus c. از r. Ch. I*, 52.

شدن — certiolem fieri *de re c. از r. F. 21*, 1.

seq. که 29, 2. بودن — *cognitum habere, scire.*
Ch. IV, 166. 2) *n. s. nuntius F. 23, 9.* یافتن —
nuntium accipere, certiozem fieri de re c. از r.
F. 21, l. 1.

آگاهی *s. آگاهی* *cognitio (Kunde), nuntius Ch. II,*
227. F. 31, 1. یافتن — *certiozem fieri de re c. از r.*

اگر *s. اگر* *si, quando.* چه *vel* چه *licet,*
quamvis, etsi Ch. I, 252. IV, 8.

اُکسون *species serici nigri.* 2) *vestis nigra,*
quam principes gestare solent. Burh.

اُکسیر *i. q. کیمیا lapis philosophorum.* 2) *elixir.*
Ch. IV, 252.

اُکندن *implere. Ch. III, 256.*

اُکند *part. impletus, plenus (de thesauro) F. 32,*
19. (de margaritis non perforatis) Ch. III, 252.

اُکنون *et کُنون nunc, modo.*

آگاهی *et آگاه* *i. q. آگاهی et آگاه*

الان *n. l. Alan F. 29, 19. 20. Sec. Burh. nom ur-*
bis et provinciae in regione Turkestan. vid.
Fragmente über die Rel. des Zoroaster p. 125.

البرز *Albors nomen montis. Ch. II, 165.*

a. قصه vid. القصة.

a. الماس adamas. Ch. IV, 287.

آلودن *Imp.* آ *inquinare, polluere.*

آلودگی *sordes. F. 19, 22.*

a. آمان *securitas, fides, protectio.*

آمدن *Imp.* آ *s. آ* *venire, ire. 2) accedere ad aliqu.*

c. بر *p. Ch. III, 18. 51. 3) esse, inveniri Gul.*

p. 188. l. 22. 4) fieri. — سیر *satiari. Ch. I, 17.*

سیر آمده *satiatus, saturatus. Ch. II, 356.*

c. باز *revenire, redire Ch. IV, 328. F. 28, 1.*

c. بر *i. q. simpl. Cit. II, 85. IV, 211. 2) supervenire. 3) provenire, prodire, oriri. Ch. I, 245.*

309. 4) ascendere. *Ch. I, 201. superiorem esse, praevalere, vincere Gul. p. 163. l. 11. p. 174.*

l. 20. 5) exire *Ch. I, 194. c. از. 6) praeterire, effluere (de tempore) Ch. II, 170. 220. F. 19, 3.*

7) adipisci. *Ch. IV, 258.*

c. بیرون *egredi, exire. Ch. IV, 207.*

c. پیش *i. q. Ar. تعرض* *adversus occurrere (in bon. et mal. part.). Sam. p. 52. accedere. F. 21, 12.*

— پیش *s. به پیش contingere, accidere. Ch. IV, 263. 291.*

c. در *s. اندر intrare. Ch. II, 120.*

c. فرود *descendere. Ch. II, 445. F. 26, 11. Ch. II, 137. 2) desistere a re, omittere aliqd c. از r.*

Ch. IV, 168.

امروز *vid. s. v. روز.*

آمُوختن *Imp.* آموز docere. *Ch.* II, 483. 2) discere.
Ch. II, 352. *Gul.* p. 44. 1 15.

آموزگار *n. comp.* instructor, magister. *F.* 20, 23.

آمِیختن (مِیختن *cf. Ind. Bibl.* t. III. p. 36.) *Imp.* آمیز
miscere.

c. بر *i. q. simpl.* *F.* 33, 13.

اُمید *spes.*

ناامید *adi. comp.* spe destitutus, desperabundus.

آن *pr. dem.* ille, illa, illud. آنجا *ibi.* آنچه *id*
quod. آنکه *is qui.*

آنباشتن *Imp.* انبار implere. *F.* 23, 22.

آنبوه *plenus.* *Ch.* IV, 32. 2) multus, numerosus.
Sam. p. 158. *fin.* 3) *n. s.* multitudo, caterva
hominum. *Ch.* IV, 31.

آنچش *i. q.* او را *quod illi* *Ch.* IV, 291.

آنچمن *collectus, congregatus.* — بودن پیش کس
apparere, praesto esse coram aliq. *F.* 32, 8.
شدن — *colligi, congregari.* *F.* 33, 22. *Ch.* I,
273. (*de annis*) *ibid.* II, 6. 2) *n. s.* congregatio, consessus, copia, multitudo. *Ch.* I, 73.
III, 102.

اَنداختن *Imp.* انداز iacere, iaculari.

اندازه mensura. *Ch.* I, 90. III, 220. 2) modus, forma. *Ch.* III, 234.

آندام corpus. *Gul.* p. 24. l. 18. 2) membrum. *Ch.* II, 132. 3) pulcritudo, ornamentum. *F.* 28, 22.

آندر (अन्तर) partic., in, intus. 2) de *Ch.* II. p. 34. l. 4.

آندرخور (a rad. خوردن ut videtur.) conveniens, dignus c. ب r. *Ch.* III, 221. et sine ب *F.* 20, 25.

آندرون format. ab آندر, quocum et significatione convenit.

آندریمان n. pr. Enderiman. *F.* 27, 30.

آندک (ex اند et ک diminut.) paucus, parvus. 2) adv. parum, paululum. باندک زمان brevi tempore. *F.* 32, 18.

آندکی numerus exiguus. *F.* 33, 28. *Ch.* II, 86.

آندودن *Imp.* اندا incrustare, obducere.

آندود et اندوده incrustatus, obductus. *In comp.*, ut: — زر inauratus.

آندوه et آنده *Pend.* p. 110. l. 4. aegritudo animi, molestia, dolor. *F.* 21, 9.

آندوه تین *adi. comp.* molestia vel aegritudine animi affectus. *Ch.* II, 348.

آندیشیدن cogitare, meditari. 2) sollicitum esse, vereri, timere. c. از r. *Gul.* p. 41. l. 9.

اندیش *imp. In comp. cogitans, meditans, ut:*
— بد *mala cogitans. Ch. I, 312. ما — nobis*
offensus, infestus. Ch. III, 154.

اندیشمند *et اندیشناک cogitabundus. 2) tristis.*

اندیشه *cogitatio, meditatio. 2) timor, metus.*

آنگاه *seu آنکه vid. s. v. گاه.*

انگشت (अङ्गुष्ठ) *digitus.*

انگیختن *excitare, incitare. F. 27, 3. انگیز imp.*

In comp. excitans, incitans.

c. بر i. q. simpl. Ch. I, 118. F. 33, 13.

آنوشیروان *n. pr. Anuschirvan, Persarum rex.*

او *pron. pers. tert. pers.*

آواز (आव) *clamor, sonus, vox. De hinnitu equor.*

Ch. I, 195. 2) rumor, fama.

آورد *proelium, bellum.*

آوردگاه *n. s. c. campus proelii Ch. I, 204.*

آوردن *et آوریدن (आ + ष्) Imp. آور et ار ferre,*
afferre. 2) ducere Ch. I, 7. 175. 187. perdu-
cere Ch. II, 346. 378. — بجای s. بجا prae-
stare, exhibere, adhibere, exsequi F. 21, 3.
— دست manum alicui porrigere, praebere c.
dat. pers. Ch. II, 410. — روی vultum con-
vertere, contendere aliquo c. سوی F. 20, 17.

- animum advertere *ad aliq. c.* ب Ch. I, 311.
concurrere *inter se* Ch. I, 200. روی اندر — روی
- c. referre, reportare F. 22, 5. باز
- c. *i. q. simpl.* - - بزیر subigere, superare, devincere F. 19, 17. - - پشت tergum vertere F. 20, 14. 2) proferre, producere F. 19, 10. Ch. III, 60. بر آورنده *part.* producens, creator *epith. Dei* F. 22, 27. - - عرق sudare Ch. IV, 201. - - گرد pulverem movere, excitare Ch. IV, 100. extollere, stringere *gladium* Ch. II, 23. - - دست manus tollere, tendere F. 31, 11. - - سر caput efferre Ch. II, 143. IV, 40. exstruere *palatium* F. 20, 5. educare Ch. II, 376. 514. 3) extrahere, evellere. - - چشم oculos eripere *Gul.* p. 25. l. 19.
- c. پیش afferre, adducere Ch. II, 212. F. 24, 20.
- c. در inferre, introducere. - - به بند in vincula conicere, vinculis adstringere Ch. IV, 115. - - سر بگرز vibrare, torquere *clavam* Ch. IV, 213.
- c. فرود deferre, devincere F. 29, 21.
- آورده *part.* allatus, adductus کردن — *i. q.* آوردن afferre F. 23, 16.
- آورندگی thronus Ch. III, 57.
- a. اول primus. 2) *adv.* initio, primum Ch. IV, 261.
- اوی *pron. pers. tert. pers.*

اویختن pendere, suspendere. 2) *prehensae rei*
adhaerere *Gul.* p. 24. l. 22.

c. بر i. q. *simplex.*

آه interiectio lugendi: ah, eheu! 2) *n. s.* suspi-
rium, gemitus. *Ch.* IV, 248.

آهریمن et آهریمن Ahriman
F. 19, 6. *Ch.* IV, 142. *Plur.* *F.* 32, 12.

آهسته levis (corpore) *F.* 31, 22.

آهن ferrum *F.* 27, 10. 2) lamina gladii *Ch.* III, 180.

آهین seu آهنینه ferreus *F.* 20, 10. 26, 5.

آهنک harmonia, concentus sonorum. 2) propo-
situm, consilium جای داشتن — contendere velle
aliquo *Ch.* I, 5. 3) modus agendi *Ch.* I, 36. *Burh.:*

و بمعنی طرز و روش و قاعده و قانون هم آمده است

آهو hinnulus, dorcas *Ch.* IV, 104. 2) pecca-
tum, vitium. *Ch.* II, 279.

ای interiectio exclamandi: o, eho! *F.* 29, 11.

آیا et آیا *part. admirantis:* mirum, papae! 2)
part. interrogantis: annon? num?

ایچ i. q. هیچ.

آیدر i. q. اینجا hoc loco; hic *Ch.* II, 367.

ازیدر *scu* ازیدر *hinc* Ch. IV, 11. 318.

ایدون (अधुना *vel* इदानी) *nunc* Ch. I, 66. F. 19, 12.

ایران *opp.* توران *Iran, vulgo Persis dicta.*

ایرانی *ex Irano oriundus* F. 20, 15.

ایرج *n. pr.* Iredsch, *filius Feriduni, Persarum regis* F. 25, 5.

ایزد *Deus. Unde adi.* ایزدی *divinus.*

ایستادن *vid.* استادن

ایشان *pron. pers. tert. pers. plur.*

ایمن *securus, tutus* Ch. I, 249.

ایمنی *securitas* Ch. I, 253.

این *pron. dem. hic, haec, hoc.* اینجا *hoc loco*
اینچنین *huiusmodi, ita* Ch. III, 252. IV, 205.

ایوان *i. q.* صغه *grabatus.* 2) *i. q.* طاق *aedificium*
fornicis forma exstructum, coenaculum, porticus. 3) *palatium regis* Ch. II, 463.

آیین (अयन) *institutum, mos, consuetudo* بآیین
نهادن *instituere* F. 19, 24.

پ et ب

ب̄ praep. inseparab. vel ب̄ separab. eodem fere modo a Persis usurpatur, quo Arabes Kesrato ب̄ utuntur. Significat: a) in, ad. b) i. q. با cum. c) per Ch. III, 127. d) propter Ch. II, 390. 519. e) In iureiurando adhibetur بیژدان per deum Ch. IV, 349. f) Casum dativum exprimit. g) Adiect. composita format, ut: بخرد. h) Saepe redundat, sequente praep. در ex. gr. در پیده pro پیده در Ch. II, 138. vel اندر Ch. I, 130. vel اندرون Ch. I, 24. vel درون F. 21, 15. Aut seq. praep. بر Ch. II, 4. بر سر pro supra caput ibid. 150.

2) Augmenti instar ب̄ verbo praefigitur, et quidem ب̄ ante litt. vocali Fatha aut Kesra affectam, et ب̄ seq. litt. vocali Dhamma insignita. Eodem modo به verbo praemissum augmenti vices gerit.

با et آبا Ch. III, 11. F. 21, 5. cum. 2) Dativum casum significat با خود sibi ipsi Pend. p. 59. 1.12. 3) Cum subst. format adi. comp., ut: بافرهی magnificentia, potentia praeditus Ch. II, 228. IV, 276.

پا s. پای (पद्, पद) pes. تا بسر — a pede usque ad caput اندر آوردن — equum conscendere Ch. I, 130. بجنک کس اندر آوردن — bellum pa-

rare *alicui*, *impugnare aliq.* F. 27, 10. — بر
c. به — بودن *surgere* Ch. II, 63. 575. خاستن
p. erectum stare coram aliquo, metaph.
pro: mandata alicuius exspectare, obedire
alicui F. 18, 23. 23, 6.

پای بند *adi. comp. pedibus alligatus* Ch. IV, 324.

باب *pater* (Papa) Ch. II, 193. F. 34, 2.

a. باب *porta.* 2) *caput libri.*

باخ *donum s. tributum (quod principi a subdi-*
tis sibi principibus, optimatibus et provincia-
rum praefectis penditur). 2) *vectigal.* 3) *si-*
lentium, (quod magi seu adoratores ignis ob-
servare solent, dum lavant corpus, aut cibos
manducant, aut sacris vacant). Burh.

باختر *occidens* Ch. I, 128. 2) *oriens* Burh.

باختن *ludere.* 2) *in aleam dare* *Pend.* p. 99. 1. 5.
باز *imp.* 2) *In comp., ut: — نیزه (quasi) hasta*
ludens i. e. hastae mittendae peritus, hastatus
F. 28, 10.

بازی *n. s. lusus.* کردن — *ludere.*

باد *et bada (imp. v. بودن) Usurpatur in optandi*
et precandi formulis: esto, sit Ch. I, 40. 166.
II, 57. IV, 50.

باد (बात) *ventus.* 2) *non existens, nihilum.*
بیر — نیشتن *frustra scribere* Ch. III, 97.

بادپا *adi. comp.* (venti pedes habens) *i. e.* velocissimus equus *Ch. I*, 135.

پادشا *et* پادشاه *s.* پادشاه rex, imperator.

پادشاهی *s.* پادشاهی regia, imperatoria dignitas.

2) regnum *F.* 27, 18. 3) *adi.* regius.

پادشاهانه regi conveniens, dignus. 2) regius.

بار (भार) onus کردن — *c.* از *r.* onus imponere, onerare *Ch. IV*, 61. 2) vices. باری semel, aliquando. باری چند saepe, iterum ac saepius *Gul.* p. 24. 1. 21. بیکیبار (auf ein Mal) semel *Ch. IV*, 297. بار دیگر alia vice, iterum. 3) admissio, aditus (Audienz) *Ch. III*, 17. *IV*, 305. 4) aula regia *Ch. II*, 471. 5) flos, fructus, fruges *F.* 19, 5. در آمدن بیار *et* در — آمدن (zur Blüthe kommen) florem mittere, fruges efferre *Pend.* p. 21. 1. 8. efflorescere *Ch. II*, 208. آوردن — fructum ferre, reddere *Ch. III*, 98. داشتن زکس — gravidam esse *ex aliquo Ch. II*, 107. 6) magnitudo, dignitas, potentia *Ch. I*, 169.

بارگاه *n. s. c.* aula regia *Ch. IV*, 52.

پارس Persia *Ch. I*, 5. *Unde* پارسی Parsicus.

2) *adv.* idiomate parsico *Ch. III*, 243.

بار (वार) vices. — دیگر alia vice, iterum *Ch. I*,

223. 2) murus *F.* 20, 10. 3) equus generosus *Ch. I*, 23. *F.* 33, 13. 4) arma *F.* 27, 5.

5) praeceptum, lex *F.* 28, 19. 6) *i. q.* طرز

forma, habitus *Ch. I, 62.* 7) *videt. signif. ornamentum F. 18, 7.*

پاره frustum پاره پاره in frusta, frustatim - - شدن - -
dissecari, concidi *F. 33, 23.*

باری caussa *Ch. IV, 138.*

باریدن (बृष, वर्ष) plūere. — اشک lacrimas pro-
fundere *Ch. IV, 341.*

باران *part. pluens Ch. IV, 197.* 2) *n. s. pluvia.*

باز *n. s. reditus.* جای — locus reditus *F. 28, 7.*
2) *adv. retro, rursus, denuo. Verba cum باز*
composita sub singulis verbis invenies. 3) *tan-*
dem (doch) in interrog. Ch. IV, 138.

باز vectigal *F. 20, 25.* خواه — exactor vectiga-
lium *Ch. I, 105.*

بازار forum *F. 33, 7.*

بازو (बाहु) lacertus, brachium *Ch. II, 399.*

پاس vigiliae, custodia.

پاسبان vigil nocturnus, custos *F. 31, 13.*

پاستان praeteritus, pristinus *F. 20, 26.*

پاسخ responsum *F. 24, 8.* کردن — respondere.

بافتن texere, intexere, plectere *Ch. II, 302.*

a. باقی reliquum, residuum.

باک (भयक) metus, timor. — بی *adi. comp.* (sine timore) intrepidus, audax.

پاک (पाक) purus, mundus. 2) omnis, totus *Burh.*
پاکداد *adi. comp.* (purus in iustitia) iustissimus
Ch. IV, 24.

پاکی puritas, munditia. 2) universitas, omnis
caterva *Ch. IV, 111.*

پاکیزه *i. q.* پاک *signif.* 1) purus, insons.
ناپاک *adi. comp.* impurus.

a. بال cor, animus.

بال ala, penna (*avis*). 2) brachium (*hominis*).
3) *i. q.* بالا statura *Burh.*

بالا *et* بالای *n. s.* altitudo, proceritas *F. 20, 3.*
2) statura *Ch. II, 475.* 3) *i. q.* بالا *Ch. II, 417.*
4) *adv. opp.* زیر supra. — supra et infra
Ch. IV, 149.

بالا *et* بالای *prop.* equus a latere ductus (اسب
جنیبت *Burh.*). *Synon. voc.* باره equus genero-
sus *Ch. I, 36. coll. 23. not.*

بالیدن (बाल्) crescere *F. 20, 1.*

بام tectum *Ch. IV, 33.* 2) *i. q. seq.* بامداد *Burh.*

پامال *adi. comp.* pedibus conculcatus *Ch. IV, 238.*

بامداد *et* بامدادان *cum term. plur.* (भाम + दा)

n. s. diluculum, mane Ch. III, 164. از بامداد
diluculo, mane F. 28, 3.

بان custos, praefectus, dominus Ch. I, 131.

بانگ (बान्ग) clamor ingens, sonus. De cantu
galli Ch. IV, 71.

بايست imp. v. ایستادن cum ب praef.

بایستن verb. impers. (Praes. باید) necesse esse,
oportere F. 19, 12. 28, 12. Ch. IV, 315. 2) de-
cere, convenire F. 28, 17. Ch. III, 68.

پایستن Imp. پای s. پا expectare, sistere, mo-
rari F. 31, 13.

پایگاه n. s. c. in gen. locus ubi quis consi-
stit aut versatur. 2) gradus dignitatis Ch. III, 222.

پایه fundamentum, basis. 2) gradus Ch. II, 288.
532. 3) gradus dignitatis, munus F. 28, 17.

پاییدن firmo pede consistere, constantem esse,
permanere Ch. II, 73.

پاینده part. remanens, superstes. 2) permanens,
perpetuus. 3) adv. i. q. همیشه semper.

بیر tigris Ch. IV, 86.

بت idolum F. 20, 14. آرای — idola ornans epith.
ministri regis Indiae Ch. III, 63. 2) met., ut Arab.
صنم puella puercerrima, amata Ch. IV, 335.

a. *بَتَات* *viaticum*, *commeatus* *Ch. I, 8. 176.*

بَتَر *et بَتَر* *pro بدتر comparat. adi. بد q. v.*

بَاجَز *partic. comp. ex ب et جز q. v.*

بَاجِء *proles quaevis, filius* *Ch. II, 129.*

بَاكَمَت (*cf. भक्त, भक्त et भक्त*) *horoscopus, 2) sors, fortuna, 3) bona fortuna, felicitas* *Ch. III, 206.*

بَاخَرَد *vid. خَرَد.*

بَاخِشَوَدَن *i. q. seq. بخشیدن* *Ch. II, 203.*

بَاخِشِيدَن *donare, largiri c. ب p. F. 23, 16.*

c. با p. Pend. p. 105. l. 13. c. بر p. Ch. I, 257.

2) tradere, committere c. ب p. F. 27, 24. 3)

condonare, misereri, parcere, c. بر p. Ch. II, 150.

c. باز reddere *Ch. II, 520.*

بَاخِش *imp. v. praec. 2) In comp., ut: — جان* *Ch.*

IV, 199. 3) n. s. portio, sors, fortuna *Ch. II, 134.*

بَاخِشَايِش *misericordia, miseratio* *Ch. II, 511.*

2) indulgentia *Ch. III, 254.*

بَاخِشِش *donatio, largitio. 2) donum* *Ch. II, 135.*

نمودن — donare *Ch. p. 87. l. 1.*

بَاخِشِنْدَه *part. donans, donator. 2) clemens* *F. 33, 3.*

بَاخِشِيد *i. q. بخشش* *Ch. III, 55.*

بَد *malus, malignus. 2) n. s. malum* *Ch. II, 27.*

بدی *n. s. malum Ch. II, 404.*

بُد *et بدن pro بود et بودن.*

بدان *ex آن cum praep. ب, inserto و euphon. که —
propterea quod. 2) Imp. v. دانستن cum praef. ب.*

پَدَر (पितृ) *pater.*

بَدَر (*ut videretur ex praepos. ب et در*) *extra, foras.*
شَدَن *domo exire Ch. IV, 327. — از خانه*

پَدْرَام *bonus, pulcer. 2) laetus Ch. II, 381. Burh.*

بَدْرَه *crumena aere praegnans Ch. III, 200.*

a. بدن corpus.

بَدُو *comp. e pron. او et praep. ب inserto و euph.*

بَدِيد *et پدید manifestus, publicus. 2) adv.*
پالام آمدن — *palam fieri, apparere Ch. II,
205. 269. IV, 135.*

نابدید *adi. comp. non visus, invisibilis Ch. IV,
283. شَدَن — evanescere ibid.*

بَدِيشان *e pron. ایشان et praep. ب inserto و euph.*

بَدِين *e pron. این et praep. ب inserto و euph.*

پَدْرِفتن *i. q. seq. پذیرفتن F. 19, 1. 27.*

پَدْرَوَان *n. pr. Pedservan F. 21, 20.*

پَدْرِفتن *acceptare, admittere, recipere F. 19, 9.*

22, 23. *Ch. II*, 328. 411. 2) *approbare F.* 20, 28. 3) *concedere, dare (tributum) F.* 19, 1.

پذیر *imp. v. praec.* 2) *In comp., ut: —* fidem habens, pius *F.* 22, 11. — دانش *Ch. III*, 19.

پذیره *acceptio.* 2) *obsequium:* 3) *obviam itio* *Burh.* شدن — *obviam ire, occurrere Ch. I*, 226.

F. 30, 13. آوردن — *obviam ducere F.* 30, 16.

بر *et أبر (अर्)* *Ch. II*, 309. *F.* 28, 25. 1) *Praep.*

a) *super, supra.* b) *apud, ad Ch. IV*, 42.

پدر — پدر *a patre ad patrem Ch. II*, 67. c) *coram Ch. II*, 246. *III*, 117. 250. *F.* 25, 21.

d) *i. q.* گردن *circa F.* 20, 15. e) *in F.* 27, 5.

آنم — *illud volo seq. که Ch. I*, 45. f) *propter*

برآن *ideo, itaque Ch. II*, 263. g) *Debitum, officium innuit, ut Arab. علی Gul. p.* 39. l. 8.

تست — *i. q. Arab. عليك* tuum est Gul. p.* 6. l. 2.

h) *Tempori indicando inservit چهار ماه — quatuor menses Ch. I*, 259. *hoc mense F.* 26, 3.

i) *Saepe repetitur post nomen, significatione haud mutata F.* 22, 2. *Ch. II*, 132. *III*, 84. — از

i. q. simpl. super Ch. IV, 68. *F.* 25, 23. 28, 13.

2) *بر n. s.* a) *fructus Ch. III*, 88. b) *pectus F.* 25, 13. گرفتن — اندر *amplecti Ch. IV*, 338.

3) *Imp. v. برن q. v.*

a. بر *terra, continens Ch. II*, 160. 164.

پیر (पिर) *penna Ch. II*, 369. 384. 2) *ala ibid.* 358.

پُر (पूर्ण) plenus c. از Ch. I, 210. II, 561. *et sine*
از Ch. I, 21. II, 527. کَرَن — implere *re ali-*
qua c. از r. Ch. IV, 55.

بِرَادَر (भ्रातर) frater F. 19, 17.

پِرَاگَنَدَن spargere, dispergere Ch. II, 225. 2)
perturbare *ibid.* 320. III, 255.

c. بر i. q. simplex Ch. III, 84.

بِرَای praep. propter. — از *idem.*

بِرَبَر n. gentis Barbarae Africanae.

بِرَبَری Barbaricus Ch. IV, 105. *vid.* لعینت.

بِرَبَرِی comparat. superior, altior Ch. II, 145.

پِرَتَو (प्रताप) radius, lux, splendor *Burh.*

پِرَوخَاش bellum, pugna. جو — *adi. comp.* pugnax,
belli cupidus Ch. I, 144.

پِرَدَاخْتَن *et* پِرَدَخْتَن *Imp.* پِرَدَاز. *Duplici sensu*
gaudet, ut Arab. شغل *prout construitur* c. ب
vel از *Scil.* occupatum esse *re* c. ب *vel* با r.
et negligere rem c. از r. *Pend.* p. 83. l. 2. p. 263.
l. 2. *Gul.* p. 189. l. 4. 2) *evacuare (domum)*
Gul. p. 186. l. 12. 3) *relinquere, tradere al-*
teri *Gul.* p. 6. l. 19. 4) *finire, absolvere* F. 24, 2.
5) *vacuum esse.*

پرخسته *part. vacuus, expeditus, liberatus c. از r.*
Ch. IV, 269.

برن (ه) *ferre, portare. 2) ducere Ch. III, 113.*
F. 22, 5. 3) auferre, nancisci Burh. Ch. IV,
188. — رامش gaudere, laetari Ch. II, 580.

c. باز reportare F. 28, 6.

c. پیش apponere Ch. II, 562. ante ferre Ch. II, 421.

c. فرو deferre, demittere caput Ch. II, 387. 2)
infigere Ch. II, 301.

بر *imp. v. برن. 2) In comp., ut: — فرمان im-*
perio parens, obediens Ch. II, 562.

پرده *aulaeum, quod claudit et aperit introitum*
in partem interiorem gynaecei. Ch. II, 127. IV,
189. 331.

سرای *vid. سراپره.*

برز *statura, proceritas corporis Ch. II, 236. 475.*
2) pulcritudo, ornamentum F. 27, 11.

برزو *n. pr. Barsu, Sohrabi filius Ch. p. 87. seq.*

برزوی *n. pr. Barsui, medicus Ch. III, 13.*

برزین *ignis. 2) nom. sectatoris Zoroastrae, qui*
delubrum cultorum ignis, آذر برزین dictum,
condidisse fertur Burh. F. 19, 25. Ch. II, 20.
cf. Fragmentè üb. d. Rel. d. Zor. p. 112.

پرستیدن *adorare, colere F. 18, 8.*

پرست *imp.* 2) *In comp.* adorator, cultor, venerator, *ut*: — آتش *idololatra* *F.* 29, 4. — cultor ignis *F.* 18, 2. — خسرو *regem venerans* *Ch.* II, 442. 3) *Extra composit. eadem signif. sec. Burh. et Ferh.*

پرستش adoratio, cultus *F.* 33, 9. *i. q.* کردن
پرستیدن *F.* 18, 5.

پرستش کده *n. s. c. delubrum cultorum ignis* *F.* 20, 20.

پرستنده *part. i. q.* پرست *F.* 31, 25.

پرستی *i. q.* پرستش.

پرستیدن (प्रश्) interrogare *c. a. p.* *Gul.* p. 27. l. 21.
quaerere ex aliq. c. از *p.* *Ch.* I, 93. *quaerere de aliq., velle audire aliqd de aliq. c.* از *p.* *Ch.* II, 447.

پرگ *folium* *F.* 19, 5.

پرگستوان *tegumentum bellicum seu militare, tam hominum, quam equorum* *Burh. Ch.* I, 184. II, 563.

پرمايه *adi. comp. vid. s. v.* مایه.

پرنا *iuvenis, adolescens* *Ch.* I, 292.

پرند *sericum rasum et sericum pec. Hormusinum mollius et pictum* *Burh. Ch.* III, 180.

2) *lamina ensis, gladius a fulgore* *Ch.* III, 24.

پرواز *volatus.*

پروردن ^و et پروریدن (प्र + वृध्) nutrire, educare.

پروردگار ^و omnium nutritor, epith. Dei Ch. IV, 18.

پروراندن ^و forma causal. v. praec. nutrire facere.

پرورمند ^و adi. comp. fertilis, fructifer. 2) gravida

Ch. II, 106. 3) felix, fortunatus Ch. II, 236.

بیرون ^و i. q. بیرون.

پروریز ^و et پروریزی (प्र + वि + ण्य) victoriosus F. 29, 1.

بره ^و agnus. 2) signum arietis F. 23, 5.

a. برهان ^و demonstratio, probatio evidens.

برهمن ^و et برهمن (ब्राह्मण) Brachmana Ch. III, 61.

پری ^و opp. دیو genius bonus, angelus, (Fea) cf.

Rosenzweig Jos. u. Sul. p. 194. annot. 14. Ch. IV,

227. رخ — adi. comp. Feae genas habens ib. 221.

پریدن ^و et پریدن volare.

بریدن ^و (वृध्) scindere, secare Ch. I, 50. II, 173.

De fluvio i. q. transire F. 31, 8.

برین ^و adi. altus, sublimis F. 25, 13.

بزرگ ^و magnus. 2) optimas praecipue in plur.

بزرگی ^و magnitudo, amplitudo F. 23, 2.

پزشک ^و (भिक्षु) medicus Ch. III, 75.

بزم consessus, compotatio, convivium.

بزمگاه *n. s. c. locus convivii Ch. I, 107.*

پیش مردن^د marcescere, deflorescere.

پیشمرده *part. flaccidus, tabidus (de herbis) Ch. III, 82.*

بزمی *in lex. non comparet; videtur significare vestem solemniorem e panno pretioso confectam Ch. III, 46.*

پیشرو هیدن^د investigare, inquirere *Ch. III, 20.*

پیشروه *imp. 2) In comp., ut: — دین F. 21, 21.*

پیشرویش investigatio, inquisitio *Ch. II, 404.*

پس (पश्चात्) *opp. پیش n. s. postica pars. 2) adv.*

loci et temp. pone, a tergo, post Ch. I, 209. seq.

از Ch. III, 217. postea, deinde, tum Ch. II, 459.

469. Cum praep., ut: — از post Ch. I, 145.

پشت - - in tergo Ch. II, 270. — از pone, post

Ch. II, 127. IV, 331. — ازین et — از آن seu — زان

post haec, postea Ch. I, 303. III, 99. IV, 45.

که ex quo tempore, ex quo Ch. II, 410.

بسی *adi. i. q. بسیار multus, multi Ch. IV, 92.*

2) adv. a) multum, valde. b) solummodo. c)

sufficiens, satis F. 19, 11. Ch. II, 511.

بسی *adi. multi, permulti Ch. IV, 238.*

بسی *adi. multi F. 21, 25. Ch. IV, 204. شاخ — adi.*

comp. multos ramos habens *F.* 20, 3. 2) *adv.* multum, valde *Ch.* II, 432. بهتر — multo melius *Ch.* IV, 10. 3) multum temporis seu diu *Ch.* I, 241. *F.* 32, 1.

بسیار multus, multi *Ch.* II, 494.

بست Bost *nom. regionis et urbis celebris in provincia Sistania Ch.* II, 571. *cf. Hist.* p. 152.

پست depressus, planus. 2) vilis, humilis. کردن — aequare, complanare *Ch.* II, 50. *F.* 27, 6. 2) caedere, concidere *F.* 32, 23.

پستان (पयःस्थान) mamma *Ch.* II, 516.

بستن (बन्ध) ligare, vincire *F.* 30, 22. 31, 1. ob-signare (*epistolam*) *F.* 25, 23. — باره leges, praecepta observare *F.* 28, 19. — در portam claudere *Ch.* II, 5. — راه, viam praecludere *c. بر p. vel r. Ch.* I, 4.

c. بر i. q. simpl. -- رخت sarcinam constringere, colligere *met. abire, proficisci F.* 18, 1.

بسته part. ligatus. 2) clausus, obseptus (*de itinere, vel via*) *Ch.* II, 500.

بند *imp. v. praec.* 2) *n. s.* (*germ. Band*) vinculum *F.* 19, 1. کردن — in vincula conicere, ligare *alqm. c. dat. p. F.* 23, 25.

بندگی (part. verbi inusitati بندن) ligatus. 2) servus.

بندگی servitus, servitium.

بَسَد *i. q.* مرجان *corallum Ch. II, 402.*

پَسْر (پُز) *filius F. 26, 18.*

پَسَنَدِيدَن (پ + سَنَدِيدَن?) *laudare, gratum habere.*

پَسَنَد *imp. 2) In comp. gratum habens, gratus, acceptus. کردن — gratum esse F. 25, 16. بَرَدَن — gratum, acceptum habere alqd c. ب r. Ch. II, 135.*

پَسَنَدِيدَه *part. gratus, acceptus.*

پَشْتَن (پُز) *dorsum, tergum. 2) lumbi Ch. II, 321.*

بَشَوْتَن *n. pr. Bischuten, Asfendijari frater. F. 18, 20.*

بَعْض *a. pars (rei).*

بَغَل *axilla کشیدن در — amplecti Hist. p. 18. l. 11.*

بِکَار *adi. comp. vid. s. v. کار.*

پَشْگَاه *diluculum. 2) adv. diluculo, mane F. 27, 18.*

پَلاس *vestis lanæ crassior, qua utuntur Derwisch. Burh. F. 18, 6.*

بَلْخ *n. l. Balchum, metropolis Chorasanae F. 18, 2. cf. Hist. p. 116.*

بَلَنْد *adi. altus, procerus, sublimis. 2) adv. alte.*

بَلَنْدِي *n. s. altitudo, sublimitas.*

پَلَنْگ *tigris.*

پَلِيدَ impurus, immundus *F.* 26, 20.

مانستن *vid. s. v.*

بِنَ extremum (*rei*), fundamentum, fundus *F.* 23,
23. radix. *Burh.*

نام *adi. comp. vid. s. v.*

پَنَاهَ asylum, refugium. 2) protectio. *Cum* آوردن
et برودن confugere, se recipere *c. p. et l.*
Sam. p. 62. l. 6. p. 78. l. ult.

پَنَجَ (पञ्च) quinque. پنجاه quinquaginta.

بستن *vid. s. v.* *et* بنده, بند

Burh. بستن *i. q.* بندیدن

پَنَدَ (पण्डा) consilium, admonitio *F.* 19, 1.

پِنْدَاشْتَنَ *Imp.* پندار opinari, existimare, censere,
habere *F.* 53, 24.

پِنْدَاشْتَنَ *n. s.* existimatio, opinio *F.* 25, 6.

نفرین *adi. comp. vid. s. v.*

بُنْكَاهَ *n. s. c.* locus, ubi pecuniae et merces de-
ponuntur. *Burh.* 2) sarcinae, impedimenta
(*exercitus*) *F.* 23, 21.

بُنْدَ *i. q.* بُنْ imum (*rei*), fundus. 2) domus, locus,
mansio *Ch.* II, 186. 3) sarcinae, impedimenta.
بر نهادن — sarcinas imponere *met. loco movere,*
proficisci F. 27, 25. *Cf. annot. meam ad h. l.*

پنهان (प्रविधान?) absconditus, occultus *F.* 30, 6.
شدن — se abdere *ab alq. c. از p. Pend.* p. 901. 8.

a. ابو poeticé pro أبو pater *ex. gr. الفصل* — Abul-
fadhl *Ch.* III, 241. *cf. Pend.* p. 7. l. 9. p. 50. l. 3.

بو *et* بوی odor. 2) spes. 3) amor. 4) deside-
rium, appetitus. 5) indoles. *Burh.*

بودن *s.* بدن (بدن) *Imp.* باش esse. 2) fieri, accidere.
Ch. II, 263.

c. باز *apertum esse Gul.* p. 174. l. 22. *Pend.* p. 263. l. 18.

بود *et* بودن *n. s.* esse, existentia *Ch.* II, 204.

پور filius *F.* 21, 4.

بوزرجمهر *n. pr.* Busurdschmih *Ch.* III, 213.

پوزش (पूजा?) excusatio. 2) supplicatio *Ch.* II, 149.
261. 319.

بوسیدن osculari.

بوس *imp. v. praec.* 2) *n. s.* osculatio, osculum.
دادن — osculari *c. dat. p. vel r. Ch.* II, 583.

بوش (भविष्यता) praedestinatio, fatum *Ch.* II, 204.

پوشیدن (पूष) tegere, celare *Ch.* I, 203. 2) vestire,
induere (*vestem*) *F.* 18, 6. (*loricam*) *F.* 27, 7.
— تنرا قبای — چرم *corio se vestire Ch.* II, 515.
corpus veste aut pallio tegere Ch. II, 415.

پوشش *operimentum, indumentum Ch. III, 205.*

بوق *lituus, tuba Ch. I, 193.*

بوم (بوم) *terra inculta. 2) terrae tractus, regio Ch. I, 6. 3) pannus acu Phrygia pictus Ch. II, 558.*

بویزه *vid. s. v. ویژه.*

بویه *desiderium vehemens Ch. II, 503. 529.*

پویدن *currere Ch. II, 264.*

پوی *imp. 2) In comp., ut: — پویه (cursum currens) i. e. velociter currens, festinans Ch. IV, 117.*

پویه *n. s. cursus Ch. IV, 117.*

بِه *praep. separab. i. q. ب inseparab.*

بِه *bonus. Comparat. بهتر melior.*

بِهی *n. s. bonum Ch. II, 146.*

بِهّا *pretium, valor.*

بِهّاڠر *adi. comp. pretiosus Ch. III, 177.*

بِهّار (بِهّار) *ver F. 31, 26.*

بِهّر 1) *n. s. sors, portio Ch. IV, 282. 2) Praep. i. q. برای propter, pro. Cum از i. q. simpl. propter F. 21, 16. Ch. II, 332. IV, 148. pro ib. 336.*

بِهّرّام *n. pr. Behram, rex. Ch. IV, 187.*

بِهّرّه *i. q. بھر 1) sors, portio Ch. II, 281.*

بَیْشَت paradisi. Unde بهشتی *adi.* ad paradisi-
sum pertinens, paradisiacus, coelestis *F.* 35, 25.

پَهْلَو et پهلوان vir fortissimus, heros.

پهلوانی 1) *adi.* a) heroicus, heroi conveniens
Ch. II, 415. b) Pehlewicus, *i. e. ad linguam*
Persarum antiquam pertinens. 2) *adv.* lingua
pehlewica, pehlewice *Ch.* III, 232. 3) *n. s.* Peh-
lewani seu Persarum herois munus et digni-
tas *Ch.* II, 87. 278.

پهلوی pehlewicus *Ch.* III, 228. *F.* 22, 17.

بِهْمَن *n. pr.* Behmen, *Asfendijari filius* *F.* 31, 1.

پَهْن latus, extensus دست — desertum vastum.
Ch. I, 224. پهنا *n. s.* latitudo *F.* 20, 4.

بی (بی) sine, absque. *Vocabula cum بی com-
posita sub singulis nominibus, quibuscum iuncta
est haec particula, disposita invenies.*

پی *i. q.* پای pes. 2) vestigium. 3) postica pars,
tergum. — از *seu* زیپی a tergo, post, pone *Ch.*
IV, 131. *F.* 21, 7. 4) dignitas, potentia, splen-
dor; *unde* — نیک *adi. comp.* illustris, insignis
Ch. II, 228. 5) *i. q.* برای *vel* بهر propter, *prae-
sertim cum praep.* از *Ch.* II, 331. — ازین *ideo,*
propterea *Ch.* IV, 169.

بِیَابَان (*ut videtur ex بی et آب*) desertum *F.* 31, 8.

پیداده (पदाति?) pedes. — شدن — pedibus incedere *Ch.*

I, 30. از اسپ -- equo descendere *Ch.* II, 458.

بیارای *imp. v.* آراستن *cum* ب *praef.* *Ch.* II, 258.

پیغام *vid. s. v.* پیغمبر *et* پیام

پیداچیدن torquere. — روی *frontem* contrahere

Ch. I, 205. 2) avertere *c.* از *Ch.* I, 57. 3) con-

torqueri, incurvari *Ch.* II, 151. *F.* 24, 17.

بیخ (बीज) *radix arboris* *F.* 23, 28. 2) origo, prin-
cipium rei.

بید *pro* باشید *estote* *Ch.* I, 153. 2) *n. s.* salix.

پیدا^و *adi. publicus, manifestus.* 2) *adv.* palam;

بیدار (बि + द्रा cf. निद्रा) *somni expers, vigil* *Ch.* II,
237. III, 40. دل — *adi. comp. cuius animus*
vigil est *Ch.* I, 141.

بیدرفش *n. pr. Bidirefsch* *F.* 22, 9. 2) *adi. comp.*
vid. s. v. درفش.

پیر *senex.* — مرد *idem* *Ch.* IV, 150. — شیر *leaena*
vetula *Ch.* II, 175.

پیری *senectus* *F.* 33, 20.

پیراستن *Imp.* پیرا *ornare* *F.* 23, 18. *scil. dimi-*
nuendo aut abscindendo, quod nimis longum et

supervacuum est. Unde 2) i. q. کم کردن minuere, diminuere. 3) scindere, abscindere F. 32, 25.

پیرامن (परिमाण) ambitus, circuitus. 2) *adv. circum, circa.*

پیروز victor *Ch. I, 231. F. 28, 25.*

پیروزگر *i. q. praec. Ch. III, 216.*

پیروزی victoria. 2) *felicitas Ch. I, 155.*

پیروزه turcois, cyanus. جام — poculum ex hoc lapide pretioso factum *Ch. II, 559. تخت — vel — thronus, turcois colorem habens; met. coelum. Burh. Ch. II, 76. 565.*

بیرون *et بیرون Ch. IV, 207. adv. extra, foras.*

بیزار pertaesus, iracundus *c. از p. Ch. II, 283.*

بیست (विंशति) viginti.

بیستون Bistun, *mons celebrer in Persia. Ch. IV, 216.*

بیش (भूयस्) *adv. plus, amplius, magis.*

پیش *opp. پس n. s. anterior pars. F. 22, 25. — elephanti in fronte seu prima acie collocati Ch. I, 189. 2) adv. loci et temp. ante, coram Ch. I, 19. 30. II, 116. antea Ch. I, 216. F. 22, 24. Cum praep. i. q. simpl. 2), ut: — از seu پیش*

Ch. I, 217. F. 24, 2. — به *seu* پیش *Ch. IV, 140. F. 19, 26. —* در *F. 29, 9. Ch. IV, 168. vel* اندر — به *Ch. IV, 144. —* از آن که *— antea, olim. — priusquam, antequam Ch. IV, 259. وپس — a fronte et a tergo i. e. ab omni parte, omnino, prorsus Ch. III, 156.*

پیشگاه *n. s. c. primus in consessu locus. 2) stratum primo loco expansum Ch. I, 274. 3) i. q. پادشاه rex, imperator. Burh. Ch. I, 80.*

پیشی *n. s. anterior pars. —* به *i. q. پیش ante, coram Ch. II, 43.*

پیشین *et پیشینه anterior, praecedens. 2) antiquus, priscus. Plur. maiores Ch. I, 76. F. 20, 16.*

پیغام *seu پیغم et پیام nuncius.*

پیغمبر *s. پیمبر adi. comp. (nuncium afferens), nuncius, legatus; pec. legatus divinus, seu propheta F. 19, 7. 24, 21. 26, 19.*

پیغمبری *prophetae munus et dignitas F. 21, 12.*

پیغو *n. pr. Peigu F. 26, 16. cf. annot. meam ad h.l.*

پیغوی *a Peigu oriundus F. 27, 1.*

پیگار (विग्रह) *bellum, proelium F. 21, 7. 2) contentio, disputatio Ch. II, 144. — کرن — pugnare, certare cum alq. c. با p. Ch. I, 116.*

پیکان *cuspis. 2) sagitta, telum Ch. IV, 212.*

بیمکانده *adi. comp.* (*ex* بی *et* خانه *pro* خانه domus)
ignotus, peregrinus *Ch. II*, 168.

پیکر *forma F. 26*, 20. 2) *imago Ch. IV*, 57. 3) *facies.*

پیل *elephas. Unde پیلتن *adi. comp.* corpus ele-*
phantis habens i. e. magnus et robustus.

پیلوار *adi. comp. elephanti similis Ch. II*, 385.

بیم (भीम) *timor F. 22*, 21.

بیمار *aegrotus F. 21*, 9.

پیمان *pactum, foedus Ch. I*, 168. *F. 21*, 3.

بستن — *pactum, foedus stabilire Ch. IV*, 314.

Derivatum videtur a verbo پیمودن.

پیمودن (वि + मा) *Imp. پیم metiri F. 31*, 19. — راه
viam metiri i. q. incedere, proficisci Ch. I, 12.

III, 30. 2) *i. q. monstrare, indicare. F. 33*, 17.

بین *et بینا vid. s. v. دیدن.*

پیوستن (वि + बन्ध्) *coniungere et coniungi. 2) De*
poetico sermone i. q. versus pangere Ch. III,
251. 256. *versibus describere Ch. II*, 98.

پیوند *imp. v. praec. 2) n. s. coniunctio, vincu-*
lum. 3) propinqui Ch. IV, 329.

بیهوده *adi. vanus, futilis Ch. III*, 94. 2) *n. s.*
inania, futilia Ch. IV, 323.

ت

ت *pron. affixum sec. pers. sing.*

تا (तावत् *præcr.* ता) *Coniunct. tamdiu, quoad, dum semper cum praeterito, क in apodosi aut posito, aut omisso. Ch. I, 283. II, 219. III, 138. IV, 349. cf. Gul. p. 133. l. 20. 2) usque ad Ch. I, 211. et seq. ب Ch. II, 199. 233. 3) donec Ch. I, 89. 4) antequam, priusquam Gul. p. 32. l. 19. p. 156. l. 21. 5) ut Ch. I, 214. II, 201. Seq. negat. ut non, ne forte, ne Ch. III, 154. 6) (germ. ob) an, num, si forte F. 19, 11. 7) utinam Ch. III, 257. 8) Saepe redundat ante pron. interrog. چه, aut potius vim pronominis auget. Ch. I, 279. II, 212, 541. F. 19, 14. Gul. p. 169. l. 2.; et ante pron. interrog. که Ch. III, 38. 9) Tempori indicando inservit یک دو ماه — uno aut duobus mensibus F. 23, 20. cf. 26, 25. 26.*

تا *vel تاه n. s. plica. 2) (sansk. त्वा) particula in comp. adhibita, respondens lat. plex, germ. fach, ut: دو تاه کردن خویش simplex. دو تا duplex etc. se prosternere F. 24, 5.*

تافتن *vid. s. v. تاییدن et تابش, تاب*

تاج *corona, diadema regium. Unde تاج دار adi. comp. coronam gestans, coronatus. 2) rex.*

تاختن *currere, festinare Ch. I, 145. 2) impetum facere, irruere. 3) trans. currere facere,*

ad cursum impellere *Ch. I, 241. 4) n. s. incursio, irruptio F. 32, 11.*

تاختنه *part. Cum آوردن i. q. تاختن کردن incur- sionem vel irruptionem facere F. p. 32. l. 7.*

تاز *imp. v. praec. بتاز curre, festina F. 28, 10.*

تازیان *adv. festinanter, cito. Burh. Ch. II, 434.*

تار *tenebrosus, obscurus Ch. II, 19. F. 32, 11.*

تاراج *direptio, praedatio F. 32, 25.*

تارک *vertex, cacumen.*

تاریکی *n. s. تاریک i. q. tenebrosus, obscurus. obscuritas, tenebrae.*

تازه *recens, florens F. 31, 26. 2) iuvenis Ch. IV, 243.*

تازی *Arabs F. 18, 3. 2) Arabicus — اسپ vel اسپی — equus Arabicus Ch. II, 232. 553.*

تاختن *vid. s. v. تاختنه.*

تاش *consors, socius F. 19, 10.*

تافتن *et تابیدن (तप्त) accendere. 2) splendere F. 18, 18. 29, 8. 3) torquere, vertere; convertere c. سوی Ch. I, 254. avertere c. از Ch. II, 161. IV, 344. 4) pass. verti, se vertere — دین a religione, fide discedere Ch. II, 40.*

تار *i. q. simpl. 3) Ch. IV, 19. 2) sufferre, portare F. 23, 21.*

تَفْتٌ *adv. cito, festinanter Ch. I, 218. III, 196.*

تافتنه *s. تافتنه part. accensus, flagrans, inflammatus Ch. IV, 285.*

تَاب *imp. v. praec. 2) n. s. a) ardor, aestus Ch. IV, 192. b) flexio, curvatura Ch. IV, 58.*

تایش *aestus, ardor F. 33, 20.*

تَان *pron. affix. sec. pers. plur. F. 23, 24. Ch. II, 242.*

تَاو *i. q. تاب splendor. 2) vires, potentia. Pertinet ad radicem تافتن vel تابییدن nam litt. ف, et ب saepius inter se commutantur.*

تَاه *i. q. تا praecedens.*

تَبَاه *s. تَبَه 1) n. s. corruptio, depravatio, interitus. 2) adi. corruptus, malus F. 22, 20. 3) perditus, in nihilum redactus. کردن — perdere, delere F. 22, 25. 23, 20. 26, 4. گریدیدن — perire Ch. II, 260. IV, 277.*

تَبَاهِی *deletio, interitus F. 22, 10.*

تَبْر *securis F. 33, 18.*

تَبَه *i. q. تَبَاه praecedens.*

تَبْبیره *tympanum magnum aeneum Ch. II, 421.*

زن — *adi. comp. qui tympanum tundit.*

تَخْت *thronus, solium regium.*

تُخْم *et تَخْمَه F. 25, 5. semen, sperma. 2) radix, origo Ch. II, 208. F. 19, 22.*

تر madidus, recens, virens. 2) (*sansc.* त्र) *Particula formans comparativum.*

ترجمان *interpres Ch. I, 28. not.*

ترسیدن (त्रस्) metuere, timere *c. از Ch. II, 141.*

ترس *imp. 2) n. s. metus, timor Ch. II, 320.*

ترک cassis ferrea *Ch. II, 563. 2) pharetra Ch. IV, 56.*

تُرک Turca *F. 20, 27. 2) met. formosus (puer), formosa (puella). Burh.*

تُرکستان *n. reg. Turcomannia.*

تَسَلِي *n. act. consolatio, solatium Ch. IV, 303.*

تَشْنَه (तृष्णा) sitiens.

تَشْوِیر *n. act. pudore afficere. 2) pudor.*

تَغْيِير *n. act. mutatio, permutatio.*

تَف aestus. 2) vapor,

تفت *et تفته vid. s. v. تافتن.*

تَكّه caper, hoedus *Ch. IV, 86.*

تَكْبِين *bellicosus, strenuus F. 25, 17. 27, 19.*

تَلْخ *amarus F. 19, 18.*

تَمَام *integer, perfectus. 2) adv. omnino, prorsus, penitus Ch. II, 486.*

تَمُوز Tamus, *nomen mensis anni Syro - Macedonici, qui Iulio respondet. Ch. II, 244. cf. Ideleri Lehrbuch der Chronologie p. 180.*

تَن (تن) corpus *F. 22, 19. 2) persona Ch. III, 56. F. 22, 8. تَنی چند quidam, nonnulli Ch. IV, 262.*

تَنگ (تنگ) angustus. 2) afflicto, tristis, moestus. *Burh. 3) n. s. angustia, oppressio Gul. p 5. l. 10. آردن — دل به animum affligere Ch. II, 255.*

تَنگدل *adi. comp. angustus corde i. e. afflicto, tristis Ch. III, 95.*

تَنگی *n. s. angustia Ch. IV, 203.*

تَنها *adi. solus. — به solum Ch. IV, 317. 2) adv. solum F. 31, 5. Derivatium videtur a تن pl. تنها.*

تَوَانِسْتَن valere, posse *F. 19, 11.*

تَوَان *imp. v. praec. 2) In comp. potens, ut: — نا impotens, infirmus Ch. IV, 199.*

تَوَانا *part. potens Ch. II, 314. F. 33, 3.*

تَوَانائی *n. s. potentia F. 23, 2.*

تَوَخْتَن *i. q. جستن quaerere, investigare. Burh.*

تَوَز *imp. 2) In comp., ut: تیز — acriter investigans, indagans Ch. IV, 97.*

تَوُر *n. pr. Tur, Feriduni regis filius F. 25, 5.*

تَوُرَان Turan, *nom. regionis et urbis F. 18, 23. 24, 12.*

توش potentia, robur. 2) corpus, statura. *Burh.*

تَهْمَتَن (comp. ex تهم incomparabilis et تن) vir
robustus, strenuus; heros. *Burh.* 2) Cognomen
Rustemi Ch. IV, 321. et Asfendijari F. 29, 24.

تَهِي et تَهِي *Burh. vacuus F. 31, 26.*

تَبِير (تَبِير) sagitta *F. 33, 21.*

تَبِير turbidus, obscurus, tenebrosus *Ch. II, 265.*

*F. 32, 21. خاک — adi. comp. nigro pulvere
perfusus Ch. II, 191. 2) moestus, tristis. جان —
comp. animus tristis Ch. II, 151.*

تَبِير (تَبِير) acuminatus, acutus. 2) velox, vehe-
mens, violentus (*de igne*) *Ch. II, 20. 3) adv.
acute, acriter Ch. IV, 97.*

تَبِير gladius.

تَبِيمَار tristitia, aegritudo animi dolentis *F. 21, 9.*

ث

a. تَبِيرَا Plejades stellae *Ch. II, 297. cf. Ideleri
Unters. üb. d. Sternnamen p. 137. 146. 287.*

ج et ج

ج pro چه in comp., ut: چگونہ *Ch. IV, 346.*

جا *et* جای *locus*. آجا *ibi*. (کس) *pro scil.*

a) commodo alicuius F. 29, 10. Gul. p. 142. l. 1.

پدر — *pro patre i. e. pro animi tranquillitate*

patris; et b) detrimento alicuius — بد کردن

مردان *malum facere bonis hominibus Gul.*

p. 22. l. 4. (چیز) loco alicuius rei (an-

statt) Ch. II, 515. بجا آمدن prodire Ch. III, 88.

یکجای *uno eodemque loco. 2) simul, pariter*

Ch. IV, 265.

جادر *velamen, quod proditurae foras feminae*

capiti imponunt et ad suras talosve demittunt.

Ferh. Ch. I, 173.

جادو *incantator Ch. IV, 141. F. 21, 21.*

جادوی *incantatio, fascinatio Ch. II, 5.*

چار *et چاره vid. s. v. چهار.*

چار *et چاره remedium, auxilium Ch. II, 506.*

بی چاره *adi. comp. auxilio destitutus, impotens.*

بی چاره‌گی *s. بی چارگی inopia auxilii F. 35, 19.*

ناچار *i. q. بی چاره 2) adv. necessario Ch. III, 122.*

چاک *fissura, ruptura. کردن — discindere, la-*
cerare F. 33, 25.

جام *scyphus, poculum Ch. I, 88. II, 559.*

جاماسب *n. pr. Dschamash F. 24, 18.*

جامه vestis, vestimentum.

جان (ज्ञान) anima. 2) animus (Muth) Ch. IV, 199.

بجان propter, gratia Ch. IV, 22.

جانگاه n. s. c. locus, ubi anima in periculo versatur. 2) adi. periculosus Ch. IV, 299.

جانور adi. comp. animam habens, animatus. 2) animal Ch. IV, 92.

جاوید s. جاود aeternus, perpetuus. 2) adv. in perpetuum, semper Ch. I, 40. II, 57. 460.

جاودان adv. perpetuo, semper Ch. II, 394. III, 257.

جاه munus, dignitas, potentia Ch. IV, 66.

جاهر adi. comp. dignitate ornatus, magnificus, epith. coeli F. 24, 14.

جایگاه s. جایگه n. s. c. locus habitationis, mansio Ch. I, 79. II, 316. 2) locus Ch. IV, 36.

چپ et چب (सव्य) opp. راست sinister Ch. II, 271. 2) sinistra pars Ch. III, 193.

چین frons Ch. IV, 67.

جدا separatus. 2) adv. separatim, seorsim. — کردن — separare F. 23, 26.

چرا (چه را pro) vid. s. v. چه.

چرا (Derivat. a چریدن pasci et pascere) pastus.

2) pabulum — آمدن — پاستم ire F. 33, 28.

خوردن *adi. comp. vid. s. v.*

چراغ *lucerna, lampas Ch. I, 172.*

چرخ *orbis coelestis Ch. III, 204. برین — suprema sphaera F. 27, 7.*

چرکه *venatio Ch. IV, 93. 101. 2) circulus venatorum ibid. 89. 139.*

چرم (चर्म) *corium pec. bovinum Ch. II, 515.*

چرنکیدن *sonitum edere, sonare Ch. I, 196.*

جز *praeter, praeterquam Ch. II, 240. F. 28, 26. seq. از Ch. II, 403. جز idem Ch. II, 582. III, 228. جز i. q. simpl. جز F. 31, 10.*

جستن *Imp. چه salire, saltare Ch. IV, 127.*

جستن *quaerere, investigare Ch. II, 541. 2) petere aliqd ab aliq. c. از p. Ch. II, 354. III, 147.*

جست *s. جوست quaesitio, rogatio Ch. III, 220.*

جست و جوی *n. c. investigatio, inquisitio Ch. IV, 158.*

جو *s. جوی imp. v. praec. 2) In comp., ut: — جنگ belli cupidus F. 28, 4. — جهان mundum expetens Ch. IV, 37. — کورونام coronam appetens Ch. II, 452. — شمشیر gladium quaerens ibid. 400. — فرزند filium investigans Ch. II, 343. — نام gloriae cupidus Ch. IV, 25. etc.*

جست *part praes. verbi جویا*

چشم (चक्षुस्) oculus.

چشموان *n. pr.* Tscheschemvan *F.* 21, 20.

چشیدن gustare, libare.

a. جعد *crispus capillus* *F.* 23, 18.

a. جفا vexatio, molestia, iniuria. کرن — iniuria afficere *alqm. c. بر p. Ch. II*, 174.

جفت *opp.* فرن *bini, geminus, duplex c. با Ch. I*, 92. *IV*, 288. 2) coniux, *sive maritus, sive uxor Ch. II*, 118. 3) socius *Ch. II*, 356. 4) par, *aequalis Ch. II*, 474. *IV*, 44.

چکاچاک *s. چکاچک crepitus armorum* *F.* 33, 18.

چگل Tschigil, *n. urbis in Turkestan* *F.* 31, 14. *cf. annot. meam ad h. l.*

چگونه *(ex چه et گونه) vid. s. v. گون.*

چکیدن stillare, manare. *Burh. Ch. II*, 214.

چمشید *et جمشید Ch. I*, 304. *n. pr. (e جم rex et splendidus) Dschemschid, Persarum rex* *a Dschemschido oriundus* *F.* 22, 28.

a. جمله *summa, universitas. 2) i. q. Arab. بالجملة omnes* *Ch. IV*, 267. *F.* 28, 25.

چمیدن *vaccillante corpore, fastuose incedere.*

چنان *(e چن pro چون et آن) vid. s. v. چو.*

چَنبیدن^و surgere, salire, se movere. 2) fugere.

چَند aliquot, multi. روز — aliquot dies Ch. II, 109. cf. F. 26, 25. 26. مردم — multi homines Ch. II, 351. سپاهی — multi exercitus Ch. I, 58. 2) multum. 3) quot? F. 31, 23.

چندان tot, tantus, seq. که Ch. I, 3. 2) tantum. 3) multum, admodum, valde Sam. p. 42. l. 11. Wilkenii Chrest. p. 136. l. ult. بعید ننمود — ita absurdum non videtur.

چندی i. q. چند F. 20, 1. (ubi Mohl male چندین) ibid. 23. 2) adv. multum Ch. I, 280. گشتن — magno numero fieri Ch. I, 89.

چندین i. q. چندان. 2) De tempore, multum temporis, diu F. 31, 13.

جَنک bellum, proelium, pugna. آوردن — bellum inferre alicui c. سوی p. F. 18, 14.

جَنکی adi. bellicosus F. 28, 9. Ch. I, 197.

چَنگ (चङ्ग) unguis (ferae) Ch. II, 481. 2) pugnis (hominis) F. 33, 15. بچنگ آوردن manum iniicere alicui; prehendere, capere alqm. c. acc. p. Ch. I, 161.

چَنگال i. q. چَنگ praecedens. Burh.

چنو et چنین vid. s. v. چو.

چستن vid. s. v. چویا et چوست, چو.

جُو et جَوِي fluvius.

چُو et چُون 1) *partic. comparat. instar, sicut* Ch. II, 422. 499. 2) *part. causs. quum* Ch. II, 330. IV, 171. *si* Ch. II, 339. *quia, siquidem* Ch. III, 129. 3) *part. interrog. quomodo* F. 33, 7. *Gul. p. 21. l. 19.*

چُنَان (*ex چُن pro چُون et آن*) talis Ch. I, 73. 2) *tali modo, ita* Ch. II, 267. *seq. که ut* F. 20, 2. چُون — *sicuti (so wie)* Ch. I, 80. IV, 14. که — a) *idem* Ch. II, 452. b) *tam, quam.*

چُنُو (*pro چُون او*) sicut ille, talis F. 19, 5.

چَنِین (*ex چُن pro چُون et این*) *i. q.* چِنَان F. 19, 28.
a. جَوَاب *responsum.*

جَوَان (युवन्) iuvenis, adolescens.

چَوْب et چَوْب (क्षुप) lignum Ch. II, 302.

جَوَشِيدِن ebullire, fervere. 2) *agitari, concuti.* Ch. I, 192.

جَوَش *imp.* 2) *n. s. ebullitio.* 3) *agitatio* Ch. IV, 101.

جَوَشِن *lorica pec. coriacea* Ch. I, 10. II, 563. IV, 56.

چَوَكَان clava lusoria, baculus incurvus, *quo ligneas pilas impellunt* F. 34, 3.

چُون *i. q. چو q. v.*

چه 1) *Pron. relat.* qui, quae, quod. 2) *Pron. interrog.* quis, quid? *Ch. II*, 278. 3) *quomodo, qua ratione?* *Ch. IV*, 328. 4) *In exclam.* quam (wie) *F.* 18, 11. 5) *Bis positum* چه — چه *et* چه — چه *quum — tum; et — et* *Ch. II*, 464. 560.; *nonnunquam primo* چه *omisso* *Ch. II*, 250. چه *از* *quare, cur?* *Ch. I*, 94. چرا (*pro* چرا) *idem* *Ch. II*, 282.

چهار *et* چار (चतुर) *quatuor* *F.* 30, 4.

چارپا *n. s. c. quadrupes* *Ch. IV*, 9.

چهارده *seu* چارده *quatuordecim* *Ch. IV*, 133.

جهان (जगत्) *mundus*.

جهاندار *comp.* (*mundum tenens*) *rex, imperator*

جهان‌دیده *comp.* (*qui mundum vidit*) *prudens, sapiens* *F.* 24, 19.

چهره *vultus, facies* *Ch. II*, 475. کشادن — *fig. de-*
tegere, illustrare, exponere alqd c. بر r.

چهرم Tschihrem, *nom. oppidi Persici* *Ch. I*, 261.

چهره *i. q.* چهر *praecedens* *F.* 27, 2.

چهل *quadraginta*.

جیحون Oxus, *fluvius* *F.* 23, 22.

چیدن (चि) *Imp.* چین *legere, colligere*.

چیر strenuus, animosus *Ch. II, 130.*

چیز res, aliquid.

چہاست *pro* چیست.

چین regnum Sinense *F. 20, 14.* 2) Sinensis *F. 23, 21.*

ح

a. حال status, conditio.

a. حَدِيثٌ quod recens evenit, nuncius, historia, sermo *Ch. III, 255.*

a. حَرّ calor, ardor.

a. حَرَامٌ quod lege prohibitum est, nefas *Ch. IV, 114.*

a. حَرَمٌ quod non est promiscui usus, sacrum.

a. حَرِيرٌ sericum *Ch. III, 47.*

a. حَسَنٌ pulcritudo *Ch. IV, 205.*

a. حَلَقَةٌ annulus. زدن — sinuari in orbem (*de ave*) *Ch. II, 524.*

a. حَمَلَةٌ impetus *F. 33, 11.*

a. حَيْرَانٌ attonitus, obstupefactus.

a. حَيْرَانِي n. s. stupor *Ch. IV, 157.*

a. حَيْلَةٌ astutia, machinatio, dolus.

خ

خارا lapis durus, saxum *Ch. II*, 189. 498.

خاستن *Imp.* خیز surgere. 2) oriri *Ch. II*, 503.

می خواست بویه mihi ortum est desiderium, desiderio flagrabam. — بیا surgere *Ch. IV*, 306.

— بر پای *idem Ch. I*, 37. *II*, 63. 575.

c. بر *i. q. simpl.* assurgere *Ch. I*, 307. *IV*, 248 *F. 31*, 13.

خاش bellum, pugna. حر — belli ardor *F. 35*, 18.

a. خاص proprius, peculiaris. *Plur.* خاصان regis vel principis familiares, proceres, optimates. *Ch. IV*, 94.

خاقان rex, imperator (*pec. Turcarum*) *F. 31*, 27.

خاک terra, pulvis *Ch. II*, 249. *F. 20*, 5. 2) terra, regio *Ch. I*, 49.

خاکسار *adi. comp.* pulveri similis. 2) humilis *F. 26*, 8. (*vid.* سار).

خام crudus. — سیم argentum infectum *Ch. II*, 560.

خاموشیدن vel خامشیدن tacere.

خاموش et خامش *imp.* 2) *adi.* silens, taciturnus.

خاموشی et خامشی silentium.

خامه *opp.* کلک calamus scriptorius, scribendo aptatus *Ch. III*, 225.

خانه (کانون) domus. 2) templum *F. 18*, 3. 28, 22.

a خَبْر nunciūs, fama, historia.

خَاجِسْتَه felix, fortunatus *F.* 19, 6.

a. خَدَّ mala, gena. — نِيَك pulcris malis praeditus, a *Ch.* II, 414.

خُدَا et خُدَاي (खुदा cf. *Journ. Asiat. Mai* p. 344. seq.) Deus. 2) dominus *F.* 18, 23.

خداوند dominus, princeps. 2) *Epith. Dei Ch.* II, 195. IV, 154. *F.* 21, 14.

خَدِيو princeps magnus et potens *F.* 21, 8.

خَر (खर) asinus.

خَرَاب vastatus, dirutus. *Burh.* 2) perturbatus *Ch.* IV, 286.

خَرَّاسَان Chorasān, provincia Persiae *F.* 30, 10.

خَرَامِيْدِن cum fastu incedere *Ch.* III, 196. IV, 21.
2) ire, proficisci *Ch.* IV, 11. *F.* 31, 23.

خَرَام imp. 2) *In comp. i. q. sequens.*

خَرَامَان part. praes. cum fastu incedens *Ch.* I, 108.

خُرُون *i. q.* خورون *q. v.*

خَرْد (खर्द) mens, intellectus *Ch.* I, 75. II, 242.

بِخَرُون *adi. comp. (ex praep. ب et خرون)* intelligens, prudens, sapiens *Ch.* I, 28. II, 272. III, 72. *F.* 24, 4.

خَرْمَنْد *adi. comp. i. q. praec.* بخرون *Ch.* I, 278.

خورشید *vid.* خورشید.

خرگوش *n. comp.* (aures asininas habens) lepus
Ch. IV, 86.

خرم (हृदय) *laetus, hilaris. 2) amoenus F. 26, 25.*

خرمی *n. s. laetitia, hilaritas Ch. II, 426.*

خروس *gallus gallinaceus Ch. IV, 71.*

خروشیدن (कृष्ण) *tumultuari, strepitum movere.*
De clangore instrumentor. Ch. II, 423. 2) la-
mentari Ch. I, 265. II, 187. 3) commoveri,
concuti Ch. I, 191.

c. بر i. q. simpl. Ch. II, 289.

خروشیدنی *n. s. clamor flebilis. کشیدن — clamo-*
rem flebilem tollere, lamentari Ch. II, 184.

خروش *imp. v. praec. 2) n. s. clamor pec. flebilis,*
lamentatio Ch. I, 245. IV, 102. 3) concussio,
fragor Ch. I, 192. 4) impetus vehemens in
aggreddendo hoste F. 33, 16.

خریدن (क्री) *Imp. خر emere.*

a. خر sericum netum grossiusque. 2) pannus ex
eo serico contextus Ch. II, 555. III, 47.

خستن *vulnerare F. 30, 22. 2) vulnerari F. 33, 21.*

خسرو *n. pr. Chosru, Persarum rex. 2) n. s. in*
gen. rex insignis Ch. II, 442.

خسروی *adi. regius, imperatorius Ch. III, 227.*

خُشک (خشک) *siccus, aridus*

خشم *ira, indignatio.*

خشمناک *adi. iratus, iracundus.*

a. خَطّ *linea. 2) scriptura, eiusve character.*

خَفْتان *lorica Ch. I, 183. F. 33, 8.*

خَفْتن (خفتن) *dormire. 2) iacere.*

خفت *somnus Ch. II, 490.*

خفته *part. v. praec. sopitus, iacens,*

خَلْج *Challach vel Challuch, urbs magna, in provincia Turkestan sita. Burh. F. 25, 17. cf. annot. meam ad h. l.*

a. خَلَعْت *vestimentum, spec. vestis honoraria elegantior, quae benevolentiae testandae causa donatur Ch. II, 551.*

a. خَلْق *coll. res creatae, pec, homines, populus Ch. II, 506.*

خَمِيدَن *incurvari. Burh.*

خَم *imp. 2) n. s. flexio, curvatura Ch. IV, 84. circulus Ch. IV, 95. cum Teschdid.*

خَنَاجِر *pugio, gladius. Burh.*

خَنَدِيدَن *Imp. خند ridere de re c. از r. Ch. I, 101.*

خواب (स्वप्न) somnus. 2) somnium Ch. II, 239.

دیدن — somniare aliquem c. acc. p. Ch. p.45.13.

خور et خواره vid. s. v. خوردن.

خوار (स्व) contemptus, vilis. 2) molesta (via) Ch. III,

30. 3) adv. contemtim Ch. II, 173. کردن —

contemnere F. 19, 14. 26, 8. 2) contumeliis
afficere Ch. I, 115.

خواری vilitas, contemptus Ch. II, 514.

خواستن velle F. 27, 16. cupere F. 18, 21. postu-

lare Ch. II, 417. 418. deprecere (uxorem) Ch. IV,

336. 2) interrogare de re c. از r. Ch. III, 7.

خواست n. s. desiderium, petitio Ch. II, 504.

خواستار 1) adi. petens, rogans F. 23, 4. 2) n. s.

(format. ut گفتار) inquisitio, perquisitio. کردن -
investigare, inquirere Ch. II, 296.

خواستار cupiens, cupidus Ch. IV, 225.

خواستۀ part. praet. petitus, expetitus F. 21, 25.

2) n. s. res pretiosae, opes F. 21, 25. Ch. I,

256. III, 93. 3) necessaria ad iter, aut bel-
lum; suppellex.

خواه imp. v. praec. 2) In comp., ut: — نیک be-

nevolens F. 18, 22. amica Ch. IV, 336. — بد

malevolus, invidus Ch. II, 90.

خواهش petitio, desiderium.

خواهشگری petitio (puellae) Ch. IV, 228.

خواستند *part. quaerens uxorem, procus Ch. IV, 224.*

خواهی *i. q. خواش praecedens.*

خَوَان *mensa veterum, scil. stratum e corio, syndone etc., humi expansum, cui cibus imponitur.*

نهادن — *mensam sternere, exstruere Ch. I, 81.*

خَوَانَدَن (खान) *Imp. خوان legere, recitare aut cantare coram alqo c. بر p. Ch. I, 16. F. 26, 15.*

2) *nominare F. 19, 12. 20, 21. invocare (Deum) Ch. IV, 154. 3) convocare, arcessere Ch. I, 14.*

31. 82. III, 75.

c. باز *revocare F. 27, 21.*

c. بر *i. q. simpl. Ch. III, 53. 161.*

c. پیش *advocare, arcessere F. 21, 10.*

خواه *cum derivatis vid. s. v. خواستن.*

خوب (शुभ) *pulcer. خوبی pulcritudo Ch. IV, 108.*

خود *pron. recipr., omnibus personis inserviens ipse, a, um. 2) adv. etiam (sogar) Ch. II, 156. IV, 113.*

خود *cassis ferrea F. 33, 24. Ch. IV, 56.*

خور (सूर्य) *sol Ch. III, 234. 2) Imp. v. خوردن.*

خورد *et خرد parvus. 2) infans Ch. II, 116. 181. et vid. s. v. خوردن.*

خوردن *et خواردن comedere. 2) bibere Ch. I, 87. — غم vid. s. v. غم.*

c. بر *i. q. simpl. F. 19, 5.*

خوردنی *n. s. cibus* Ch. III, 69.

خور *cibus, coena* Ch. II, 490.

شیر خوار: *et خوار imp. v. praec. 2) In comp., ut:* شیر
lac sugens, lactens Ch. II, 174. چراخوار pabu-
lans, pascens Ch. II, 488.

خواره *i. q. خوار ex. gr. —* شیر lactens Ch. II, 187.
— می *vinum potans, vino se onerans* Ch. IV, 31.

خورشید *et خورشید n. s. (ex praec. خور s. خَر*
et شید splendidus) sol Ch. I, 171. II, 318.

خوش *pulcer, elegans. 2) bonus, gratus, iucun-*
dus. Adiect. compos. sunt: ن — *hilaris, con-*
tentus Ch. IV, 308. نوار — *digestu facilis, sua-*
vis gratusque (cibus aut potus) Ch. I, 87. نظر —
pulcris oculis praeditus, a Ch. IV, 119. — نا
ingratus, iniucundus F. 25, 4.

خوشا *adv. bene, euge* Ferh.

خون *sanguis. خونین adi. sanguineus* Ch. IV, 342.

خوی *natura, indoles* Ch. II, 579.

خوی (خوی) *sudor* Ch. IV, 132.

خویش *pron. recipr. i. q. خون. 2) consanguineus,*
affinis Ch. IV, 329.

خویشتن *pron. recipr. i. q. خود* Ch. I, 74. III, 101.

ا. خیال *imago, phantasma* Ch. IV, 301.

خبره attonitus, obstupefactus *Ch. II, 216. IV, 153.*
 praestriatus (*de oculis*) *Ch. IV, 92.* 2) fortis,
 animosus *F. 28, 4.* 3) *n. s. pulvisculus, atomus*
 (*Burh.*) غباری که در پیش چشم پدید آید (*Ch. II, 479.*
 بخیره میزارش *ne minima quidem re*
illum offende. 4) *adv. incaute, temere Ch. III, 97.*
 خبره سر *comp. pertinax, obstinatus. Burh. F. 24, 11.*
 ا. خیمه tentorium, tabernaculum *Ch. I, 140.*

د
 دادن (दा) dare, donare.
 داد *n. s. donum Ch. II, 282.* 2) *iustitia, ius F. 28,*
 8. — بی *n. s. c. iniquitas, iniustitia Ch. II, 282.*
 دادار (*pro دادار*) *adi. comp. qui ius et iustitiam*
tribuit; epith. Dei, iustissimus Ch. IV, 18.
 دادراست *adi. comp. iustus Ch. II, 64. 576.*
 دادگر *adi. comp. iustitiam exercens, iustus F. 18,*
 7. *Ch. II, 313. IV, 103.* 2) *Epith. Dei, iustissi-*
mus Ch. II, 389.
 دادمند *adi. comp. iustus.*
 داده donatus. — چیز *non donatus re. F. 28, 16.*
 داور (*pro داور*) *administrator iustitiae, iudex,*
arbiter Ch. II, 313.
 داوری (*pro داوری*) *iudicis aut regis administri*
muneris functio Ch. III, 244.

د *imp. v. praec.* ۲) *In comp. dator.*

دهش *n. s. donatio, largitio Ch. II, ۱۱. ۲) donum.*

— *a) donum bonitatis i. e. gratia Ch. II, 203.*

b) adi. comp. dator, largitor optimus; epith.

Dei Ch. IV, 154.

دقند *part. praes. qui dat, porrigit (de pocillatore seu praegustatore) Ch. I, 9۱.*

دار *patibulum F. 22, 7. بردن — seu بردن*
de patibulo suspendere alqm F. 25, 26. بردار
idem F. 25, ۱3. ۲) Imp. v. داشتن q. v.

دارا *Darius, Persarum rex.*

داستان *historia, narratio Ch. II, 241. 494. داستانها*
narrationes proferre, edere; narrare, commemorare Ch. II, 544. ۲) sermo. —
alloqui alqm c. بر p. Ch. II, 175.

داشتن *(د) tenere, habere. — برنج molestum habere, putare alqd Ch. III, 144.*

c. باز retinere, cohibere Ch. III, 151.

c. بر efferre, auferre Ch. II, 345. F. 26, 6. ۲) ferre, sustinere.

دار *imp. v. praec. ۲) In comp., ut: — تاج, — جهان*
etc. Cum ب augmento بردار tene, cape. ۲) Inter-
iect. fiat, optime Ch. III, 158.

داغ *(दाह) signum cauterio impressum, stigma.*

دام (दामन्) rete, laqueus.

دامان s. دامن lacinia vestis. 2) pes montis
Ch. IV, 78. 145.

دانستن (ज्ञा) scire, intelligere. 2) percipere, di-
scere Ch. III, 156.

دان imp. 2) In comp., ut: — نا ignorans, inscius.

دانا part. sapiens, doctus F. 19, 19. pl. دانایان.

دانائی sapientia, doctrina.

دانش scientia, cognitio.

دانشمند adi. comp. i. q. دانا praecedens.

داور et داوری vid. s. v. دان.

دایم a. permanens, perpetuus. 2) adv. i. q.

دایما continuo, semper Ch. III, 6.

دایه (धात्री) nutrix.

دبیر scribe F. 21, 20.

دخت et دختر (दुहितृ) filia. 2) puella Ch. IV, 332.

دخم arca funeralis F. 19, 22.

دَد fera, animal rapax, uti: leo, tigris et alia
generis eiusdem. Ch. IV, 96.

دودام n. s. c. animalia rapacia. 2) animalia
non rapacia, uti: ovis, capra, alia. Ferh.

دَر (दर) *n. s. porta, ianua F. 19, 26. — کنبد*
templi custodiam tradere *alci c. acc. p.*
F. 28, 23. 2) aula Ch. I, 71. II, 454. 3) ut
Arab. باب caput libri Ch. III, 161. 4) res,
materia Ch. II, 238.

دَرگَاه *s. درگه n. s. c. aula regia Ch. II, 451. III, 8.*

دَری *adi. aulicus. 2) sermo aulicus a vulgari*
dialecto multum differens. 3) adv. idiomate
derico seu aulico Ch. III, 243.

دَر *praepos. cohaerens cum اندر et اندرون in. 2) de.*

a. در unio, margarita Ch. III, 252.

دِرَاز (दीर्घ) *adi. longus.*

دَرای *tintinnabulum, pec. de collo equi aut muli*
suspensum Ch. I, 193. II, 424.

دِرَخت (दृ + y) *n. s. arbor.*

دَرخُور (ut videtur a rad خوردن) *conveniens, de-*
cens Ch. I, 80. IV, 14. 2) gratus Ch. II, 367.

دَرَد *dolor. 2) afflictio animi, tristitia.*

دَرَسْت *adi. perfectus, integer. 2) incolumis,*
sanus Ch. III, 169. F. 22, 19. 3) rectus, verus.

دَرَسْتی *n. s. integritas. 2) sinceritas.*

دِرَفَش vexillum *Ch. IV*, 57. — *adi. comp. vexillo carens. F. 24*, 10.

دِرْگَه s. دِرْگَه *vid. s. v. دَر praeced.*

دِرْم nummus argenteus; *de valore vid. de Sacy Chrest. Arab. t. II. p. 110. text. Ar. et p. 282. vers. ed. alt. 2) pecunia.*

دِرْمَان medicina, remedium.

دِرْفَنگِيدَن cunctari, morari.

دِرَنگَ imp. 2) *n. s. cunctatio, mora Ch. I*, 229.

دِرْفَنگَ — morari *Ch. I*, 44.

دِرُون *i. q. اندرون in, intus F. 21*, 15.

دِرُوْبِش pauper, inops. 2) monachus, religiosus; *vid. de Sacy annot. 1. ad Pend. p. 51.*

دِرِي *vid. s. v. دَر.*

دِرِيَا mare.

دِرِيغ *n. s. recusatio. داشتن — negare, recusare, detrectare c. از p. Ch. I*, 49. داشتن — جان parcere vitae *Ch. II*, 24.

دِرِزْم afflictus, anxius, tristis. 2) perturbatus.

دِرِسْت (हस्त) manus. 2) latus, pars. — *زيك ex, ab una parte Ch. IV*, 126. 3) robur, potentia

Ch. IV, 330. 4) quod plenum, perfectum est, cui nihil deest. *Ch. III, 195. ubi de pleno vestitu seu ornatu sermo est:* گرانمایه دستی بیوشید *plenum et pretiosum ornatum induebat; vid. annot. ad h. l.* کشان — (manus aperire *ad faciendum alqd*) incipere, aggredi *opus F. 32, 23.* بدست
آوردن consequi, nancisci, capere *Ch. IV, 313.*
آوردن — زیر vincere, subiugare *Ch. IV, 235.*
آوردن — راهرا زیر iter conficere, emetiri *Ch. IV, 255.*

دستان *n. s. fraus, dolus, insidiae Ch. II, 338.*
2) *n. pr. Destan, cognomen Sali, patris Rustemi. Ch. IV, 15. F. 30, 15.*

دستان زند *n. pr. Destan Send, cognomen Sali, patris Rustemi. Ch. II, 337.*

دستان سام *Destan, Sami filius. Ch. II, 435.*

دست برد *n. s. c. excellentia, praestantia F. 29, 14.*

دست رس *n. s. c. quidquid ad manum pertingit.*
2) quantum quis potest valetque, potentia
Pend. p. 112. l. 9. Ch. II, 512.

دست رنج *n. s. c. ars, artificium Ch. II, 306.*

دست گاه *n. s. c. omnis locus, ubi manibus opus peragitur, aut quo manus pertingit. 2) facultas, potestas Ch. III, 58.*

دست گیر *adi. comp. qui manum porrigit, adiutor Ch. III, 112. 2) liberator (a malo) c. از Ch. IV, 179.*

سُتور supremus Vesirius seu primarius principis
minister *F.* 24, 2. *Ch.* III, 63. 2) venia, permissio.

دستوری licentia, venia *Ch.* III, 174.

دَشْت planities, desertum. هامون — deserta et
campi vasti *Ch.* I, 160.

دَشْت (دَش) turpis, foedus. *Burh.*

دُشَخوار (pro دُشَخوار) difficilis, molestus *Ch.* III, 30.

دُشَمَن (دُش + مَنَسْ *Sec. lex. pro* دُشَمَن) hostis, ini-
micus. *Unde* دُشَمَنِي *n. s.* hostilitas, inimicitia

— inimicitias gerere *c. با p.* *Ch.* IV, 325.

دُشَوَار (pro دُشَوَار) *i. q.* دُشَخوار *Ch.* II, 360.

a. دَعْوِي quod praetenditur, praetextus *F.* 21, 12.

دَفْتَر album. 2) liber.

دُگَر *i. q.* دُیگَر.

دِل cor, animus. از جان بر گزفتن — vitae renun-
tiare, morti se devovere *Ch.* I, 190. از دست —

دادن animo succumbere, deficere *Ch.* IV, 298.

Cum voc. دِل *inter alia formantur composita:*

دِلارای *s.* دلارای (cor ornans) *n. pr.* Dilara *Ch.* IV,
221. 2) gratus, acceptus *Ch.* IV, 322.

دِلارام (animo quietem dans) 2) *n. s.* amica, amata
Ch. IV, 310.

دِلاور (cor animum afferens) cordatus, strenuus.

دلپذیر cordi gratus, acceptus *Ch. II, 324. IV, 180.*

دلسوز cor urens. 2) *met. dilectus, amata. Unde*

دلسوزگی (cordis ustio) ardor, fervor *Ch. II, 504.*

دلغروز cor illuminans, illustrans *Ch. IV, 209.*

دلیر *adi. cordatus, audax, strenuus. 2) adv. ani-*
mose, audacter Ch. I, 120.

دلیری *n. s. audacia, strenuitas.*

دم halitus, spiritus. دمسان *comp. consentiens.*

2) sodalis, amicus *Ch. IV, 162.*

دم cauda. 2) *met. extremum, finis.*

دما دم *adv. successive, unum post alterum F. 32, 18.*

دیمان *n. s. impetus vehemens. 2) properantia.*

— اندز cito, festinanter *F. 32, 18. 3) adi. ci-*

tus, celer; *et adv. cito Ch. II, 199. 295. 4)*

terribilis *Ch. IV, 98.*

دمیدن (دما) flare, efflare *spiritum oris. 2) se ia-*

ctare. 3) crescere. 4) impetum facere, assilire.

F. 25, 14.

c. بر crescere. 2) tumescere, exaestuare *Ch. IV, 246.*

دنبال cauda. بدنبال a tergo, post *Ch. IV, 130.*

دنبیر Dember, *n. urbis celebris in India Ch. II, 569.*

دو (دو) duo. دوتاه *vid. sub تا praeced.*

دُوختن *Imp.* دوز *consuere F. 23, 24.*

دود (धूम) *fumus F. 32, 14.*

دور (दूर) *remotus, longinquus. — از *eminus, e longinquo F. 26, 10. 2) adv. procul, remote.**
داستن — *removere, auferre F. 22, 2. idem Ch. II, 365.*

دورنگ *vid. s. v. رنگ.*

دوز *imp. v. دوختن. 2) In comp. consuens.*

دوزخ *opp. بهشت infernus F. 21, 15.*

دوست *amicus.*

دوستوار *comis, blandus, affabilis F. 23, 10.*

دویدن (धाव्) *Imp. دو currere, festinare.*

ده (दशन्) *decem.*

ده *cum derivatis vid. s. v. دان.*

دهان *os (oris).*

دهر *a. tempus pec. longum. 2) saeculum.*

دهلیز *vestibulum inter portam et domum interioriorem Ch. I, 129.*

دیبا *et دیباه pannus spissiore bombyce textus et auro argentove pictus (Brocat) Ch. III, 47. IV, 33.*

دیبه *pro دیباه q. v. Ch. II, 28.*

دیدن (دیدن) videre. 2) observare, animadvertere.

دید 5. ps. praet. cum augm. ب prodiit, apparuit F. 23, 9.

دید 3. ps. praet. 2) In comp. qui vidit aut expertus est, ut: — پاک qui purum, sanctum vidit; purissimus, sanctissimus Ch. II, 206.

دیدار conspectus Ch. IV, 24. 2) vultus, facies.

دیده part. 2) n. s. oculus Ch. II, 214. 3) visus.

بین imp. v. praec. 2) In comp. videns.

بینا part. praes. videns, visu pollens, perspicax.

دل — adi. comp. qui est animo perspicaci, ingeniosus, sagax Ch. IV, 184.

دیر (opp. نزدیک) remotus. 2) adv. tarde, sero. Burh.

دیرینه adi. diuturnus. 2) antiquus, vetus.

دیگر s. دیگر alter, alius. 2) adv. aliter, alio modo Ch. III, 122. alia vice Ch. IV, 284. amplius, iterum F. 25, 24.

a. دین cultus Dei, religio, fides.

دینار nummus aureus pretio circiter ducati.

دیو (دِیَو) genius malus, daemon F. 20, 20. cf.

Rosenzweig Jos. u. Sul. p. 200. annot. 9.

دیوار murus, paries F. 20, 9.

ذِيهِيم corona regia gemmis ornata, qua Persarum reges utebantur Ch. II, 9. 452.

ذ

a. ذِكْر commemoratio quae animo fit vel ore, pec. Dei et Divinarum rerum Ch. IV, 165. 2) mentio, narratio.

ر

رَاز (रहस) arcanum, secretum F. 31, 19. زراز et براز adv. clam, occulto F. 19, 8. Ch. IV, 137.

رَاسْت dextra pars Ch. III, 193. 2) adi. rectus, verus F. 20, 17. 3) adv. recte, bene Ch. I, 38. آمَدَن — gratum habere alqd, contentum esse re c. ب r. Ch. IV, 348. شَدَن — bene constitutum, felicem, fortunatum esse, favere F. 18, 21.

رَاسْتِي n. s. rectum Ch. I, 47.

رَاغ declivitas, pars inferior montis Ch. I, 171.

رَام (राम) n. s. pro آرام quies. 2) alacritas, laetitia. Unde بر — comp. laetitiam afferens, exhilarans Ch. IV, 176. 3) adi. obediens, obsequiosus Ch. I, 173. 231.

رَامِش i. q. آرام alacritas, laetitia. 2) cantus. بَرَن — laetari, delectari re c. از r. Ch. II, 580. — بی sine laetitia, sine agitatione et motu Ch. III, 126.

رامشگر musicus Ch. I, 86. F. 30, 16.

راندن *Imp.* ران pellere F. 22, 7. propellere, abigere F. 26, 8. Ch. IV, 82. 2) trahere, ducere. — اسپ equum impellere, stimulare i. q. ire, proficisci; et sine اسپ Ch. IV, 74. — سخن loqui Ch. I, 15. II, 238. cf. F. 21, 10. *ubi* شنیده *pro* سخن — سخن arabice loqui Ch. III, 231. — بر دل secum recitare, memoriter pronuntiare Ch. III, 162.

راه *s.* راه via, iter. 2) *Sensu mystico i. q. Arab.* طريقه, طريقه *et* سلوك *scil.* via ad Deum *Pend.* p. 230. *annot.* 10. 3) modus, ratio. 4) vices, *ut:* — كرتن centies *Pend.* p. 263. l. 9. — *viam ingredi* F. 22, 20.

راه *s.* راه *comp.* devius, aberrans F. 23, 7. 8.

راهبر *comp.* viae dux Ch. IV, 175.

راه نما *s.* راه نما *comp.* i. q. رهبر Ch. I, 17.

راه نمون *i. q.* راه نما Ch. IV, 12. F. 24, 18.

راه نمونی ductus, deductio. کردن — ducere, deducere *ulqm c. dat. p.* Ch. III, 110.

راهی mancipium, servus *pec. viis publicis sternendis vel reficiendis destinatus* F. 25, 12.

a. رای id quod videtur, consilium, opinio. 2) prudentia, sapientia Ch. III, 142. 235. — نیک prudentissimus Ch. IV, 156.

رای Raj, *nom. Indiae regibus commune, et ex Sanscrito राज्ञ् s. राजन् rex, ortum Ch. III, 43.*

ربودن *Imp. ربا rapere, furari. — ززین de equo deiicere, deturbare Ch. IV, 229.*

a. رحمت misericordia.

رخ gena. 2) i. q. روی vultus. *Burh. Ch. I, 254.*

رخت apparatus, sarcinae, suppellex. — بر بستن sarcinas colligare *met. proficisci. Burh. F. 18, 1.*

رخسار et رخساره gena *Ch. II, 310.*

رخشیدن fulgere, splendere.

رخش *Imp. 2) n. s. splendor. 3) color rubeus, albo mixtus, aut sec. alios color medius nigrum inter et rufum. Burh. 4) n. pr. nom. equi herois Rustemi. 5) in gen. equus. Ch. II, 445.*

رخشنده *part. praes. fulgens, splendens F. 25, 11.*

رخنه rima, ruptura *Ch. IV, 216.*

رد (*pro راد*) sapiens, doctus. 2) fortis. *Burh.*

رزم pugna, bellum. آوردن — bellum inferre.

رزمساز *adi. comp. pugnans Ch. IV, 123.*

رزمشمار *i. q. رزم bellum F. 28, 12.*

رزمگاه *n. s. c. locus proelii F. 28, 1.*

رسانیدن *transit. verbi رسیدن q. v.*

رستم Rustem, nom. celebris athletae seu herois
apud Persas F. 30, 14. زالزر — Rustem, Sal-
seri filius Ch. IV, 39.

رستن vel رهيدين (ره) Imp. ر liberari, evadere.
Burh. Ch. I, 251. IV, 128.

رستن (ره?) Imp. ر crescere. 2) met. prodire. Ferh.

رسم regula, lex. 2) consuetudo, mos.

a. رسول legatus.

رسيدن pervenire ad alqm. c. بر p. Ch. II, 443.
III, 172. 2) attingere, consequi.

رسیده part. praet. 2) maturus, pubes. — نو nu-
perrime pubertatem ingressus, a. Ch. IV, 335.

رسانيدن transit. v. رسيدن facere, ut perveniat,
perferre ad c. ب p. vel r. Ch. II, 252. 517. IV, 134.

رش cubitus, mensura. 2) spithama.

رفتن ire c. ب vel بر loc. et p. Ch. I, 110. 271. 272.
2) abire; et abire scil. e mundo pro mori Gul.
p. 6. l. 14.

c. فرو descendere Ch. IV, 146.

رد imp. 2) In comp., ut: — پيش qui praecedit;
dux, antistes, antesignanus.

ردا part. iens, pergens. کردن — divulgare, di-
spargere F. 30, 12. 2) licitus, dignus, conve-

niens. بودن — licitum esse, decere *Ch. II, 345.*

3) gratus, acceptus.

رَوَّادٌ *adv. pedetentim, unus post alium Ch. II, 570.*

رَوَّانٌ *part. praes. iens. 2) fluens aqua. 3) n. s. anima Ch. II, 519. III, 150.*

رَفْتَنٌ *verrere.*

a. رَمَزٌ *aenigma.*

رَمَّةٌ *grex pecorum, aut turma hominum. Burh.*

رَنَجِيدِنٌ (رَنَج) *dolore affici, affligi. 2) aegre ferre. 3) irasci.*

رَنَجٌ *imp. 2) n. s. morbus, aegritudo, dolor. 3) molestia. 4) ira, indignatio. Burh.*

رَنَجُورٌ *aegrotus, afflictus Ch. II, 44.*

رَنَكٌ (رَنَك) *color. 2) potentia, vires. Burh. دُورَنَكٌ*
bicolor. — پِلَنَكٌ tigris maculis sparsus Ch. II, 156.

رَوٌّ *et derivata vid. s. v. رَفْتَنٌ.*

رَوٌّ *s. رَوِيٌ facies, vultus. 2) superficies. زمین —*
superficies terrae Ch. II, 7. 3) modus, ratio.
— از هیچ cum negat. nullo modo Ch. II, 479.
— از زروی ادب ut decet, decore Ch. IV, 171. 4) aes.

Cum آوردن, آوردن, نهادن vultum convertere. 2)
petere, contendere alqo c. ب Gul. p. 26. Ch.
IV, 118, in mal. part. Sam. p. 146. l. 5. c. د

Pend. p. 109. c. سوی *Ch.* II, 451. 463. *F.* 18, 7.
in mal. part. *F.* 22, 4.

آوردن رو بجنک آوردن *ad bellum consurgere, bellum*
inire Ch. I, 311.

آوردن رو براه آوردن *iter ingredi, suscipere Ch.* IV, 259.
ساختنی بروی آوردن *malum afferre, calamitatem*
inferre alci c. dat. p. Ch. II, 371.

باز روی کردن *redire, revenire c. ب ل. F.* 28, 4.

روی کشادن *se offerre, exhibere Ch.* II, 438.

دورویه *biformis. 2) adv. utrinque Ch.* I, 185.

رود *aqua fluens, fluvius F.* 23, 22. 2) *instru-*
mentum musicum Ch. I, 86. *F.* 30, 16.

رودبار *fluvius magnus Ch.* I, 211.

رودگی *Rudegi, nom. poetae celebris Ch.* III, 250.

روز (روز) *sol. Burh. 2) dies و شب — adv. die et*
noctu Ch. IV, 161. 3) *sors, fortuna pec. bona*
Ch. I, 236.

امروز (*pro روز*) *adv. hodie Ch.* I, 92.

روزگار *n. s. c. tempus F.* 20, 23. *Ch.* I, 55. *aevum.*
2) *fortuna Ch.* II, 364. — بد *infortunium,*
calamitas Ch. II, 292.

روزگور *comp. qui interdium videre nequit. 2) pa-*
vidus, timidus Ch. IV, 10.

روزی *n. unit. unus dies; et adv. die quodam, ali-*
quando. 2) victus quotidianus Ch. I, 220. *F.* 27, 25.

رُوشَنُ splendens, lucidus *F.* 22, 20. *Ch.* IV, 194.
رُوشَنُ — *adv. comp.* corde vel animo sereno, laeto
Ch. II, 468. رُوشَنُ — *comp.* 1) animus lucidus.
2) ingenium splendidum, eximium *Ch.* III, 22.
3) vir ingenio splendido, eximio praeditus;
vir doctus *Ch.* II, 52. III, 108. 4) qui est ani-
mo sereno, laeto *Ch.* IV, 2. 46. 5) *adv.* animo
sereno, laeto *Ch.* II, 460.

رُوشَنِي *n. s.* splendor, claritas.

رُومِ *n. pr.* Rum, quo Orientales intelligunt re-
giones imperii Graeci et Romani. *cf.* Rosenzweig
Jos. u. Sul. p. 196. *annot.* 36.

رُومِي Romanus, aut Graecus *Ch.* II, 557.

رَهِيْدَنُ *i. q.* رَاهُ. 2) *Imp. v.* رَسْتَنُ vel رَهِيْدَنُ.

رَهَا (*a.* رَهِيْدَنُ) *n. s.* liberatio, fuga.

رَهِيْ *vid. s. v.* رَاهُ.

رَهِيْدَنُ *i. q.* رَسْتَنُ liberari, evadere.

رِيَاخْتَنُ (*रिख्त*) *Imp. v.* رِيَزُ fundere. 2) effundere.

3) spargere *F.* 26, 2. 4) fluere (*de gemmis lar-
giter sparsis*) *Ch.* IV, 34.

رِيَشَنُ *n. s.* vulnus. 2) *adi.* saucius, contritus
F. 19, 18. *Ch.* IV, 50.

رِيَمَنُ et رِيَمَنُ praestigiator. 2) ad fallendum
instructus, fraudulentus, malevolus *Ch.* IV, 141.

Sec. Burh. vox ریمین, quae et Ahriman significat, per aphaeresin orta est ex اهریمن.

ژ et ز

ز praepos. inseparabilis, i. q. آز significans.

زابل Sabul, n. reg. in Perside. cf. F. 30, 18. et quae ibi annotavi.

زابلستان n. pr. Sabulistan i. q. praec. Ch. II, 441.

زاد i. q. آزاد epith. cyparissi F. 19, 27. 2) 3. ps. praet. v. زادن q. v.

زادن (ژان) Imp. زای s. زای nasci Ch. II, 113. 2) parere, gignere.

زاد (3. ps. praet. v. praec.) adi. in comp. natus i. e. filius F. 25, 5.

زاد part. praet. natus, filius F. 27, 1.

زار partic. in comp. postposita locum et multitudinem rei significans, uti: گلزار rosetum. لالهزار hortus tulipis abundans. 2) imp. v. زاریدن q. v.

زاریدن gemere, lamentari.

زار imp. 2) n. s. gemitus, lamentatio. 3) adi. gemens, lamentans F. 31, 3. Ch. IV, 296.

زاری n. s. i. q. زار 2) Ch. II, 514.

زال senex. 2) n. pr. Sal, Rustemi pater, ideo sic dictus, quod mater eum canis prorsus capillis peperit Ch. II, 469. IV, 27.

زالدستان *n. pr. c.* Sal Destan, *Rustemi pater, a Destan, patre suo, sic dictus.*

زالزو (*pro* زالزو) *n. pr. c.* Saliser, *Rustemi pater, quo cognomine ob albos capillos et rubeum faciei colorem est insignitus. Burh. Ch. IV, 39.*

زالد (زال?) *ros, pruina Ch. I, 268.*

از آن *i. q.* زان

زانو (ژانو) *genu.*

زبان (ژبان) *lingua, sermo. بر کشادن — os aperire, loqui Ch. II, 246.*

زبانه *flamma ignis. بر آوردن — flammam efferre, edere F. 32, 14.*

زبرجد *smaragdi species, de qua vid. de Sacy Chrest. Ar. T. I. p. 267. ed. alt. cf. Ch. II, 559.*

زبون *victus, superatus. 2) debilis, infirmus. 3) pravus, vilis. داشتن — a) opprimere. b) n. s. oppressio Ch. II, 42.*

زخم *vulnus, ictus F. 33, 12.*

زدن (زدن?) 1) *percutere, verberare. — گردن col- lum vel caput praecidere, supplicio capi- tis afficere F. 26, 2. — چنگک ungulas ini- cere Ch. II, 198. — درفش vexillum infigere, proponere F. 26, 10. 2) pulsare, tundere in- strumenta Ch. II, 421. IV, 36. 3) vergere,*

inclinare. — سر از *r.* caput retrahere, se avertere *a re*, relinquere *rem* *F.* 26, 21. 4) *in gen.* agitationem quandam et motum indicat, *ut*: — داستان plaudere alis *Ch.* II, 523. — historiam, narrationem proferre, exponere *Ch.* II, 34. *c.* پر *p.* alloqui *alqm.* *Ch.* II, 175. — رای consilium animo concipere; *c.* با *p.* deliberare *cum alqo* *Ch.* III, 71.

c. بر efferre, extollere. — — سر caput attollere *Ch.* I, 171. — — سر بدار *vid. s. v.* دار.

c. بدون *F.* 21, 24. — سر caput avertere, retrahere *a re c.* از *r.*

زن *imp. v. praec.* 2) *In comp., ut*: — تیغ gladium stringens *i. e.* strenuus, fortis *F.* 29, 12. — شمشیر *idem* *Ch.* IV, 62. *F.* 18, 20. — رود testudinem pulsans, citharista, fidicen *Ch.* IV, 36.

زر *et* زر (हरिण) aurum. زرنکار *vid. s. v.* نگار.

زرین *et* زرینه aureus *Ch.* II, 470.

زرد flavus. 2) pallidus *Ch.* I, 306. *F.* 26, 12.

زردشت *et* زردشت Zoroaster *F.* 19, 6. 20, 24.

ژرف profundus, altus. 2) *adv.* *F.* 24, 1. 3) *n. s.* profunditas *F.* 31, 19. 4) *met.* alte penetrare *in alqd*, accurata inquisitio rei. *Burh.*

زریر *n. pr.* Serir, regis *Gushtaspi* frater *F.* 19, 17.

زر *et* زرینه *vid. s. v.* زر.

زیستن *i. q.* زیستن

زشت *turpis, foedus, pravus F. 22, 1. 25, 19.*

زَعْفَرَان *crocus Ch. II, 561.*

زُلف *cirrus, cincinnus Ch. IV, 193.*

a. زَمَان *tempus. — در statim Ch. I, 83. — هم در^۱ et*

— هم اندر ipso hoc tempore Ch. I, 105. 139.

II, 374. III, 28. زمانی per aliquod tempus.

modo — زمانی modo — modo Ch. II, 183. et 184.

زَمَانَه (*Arab. دهر*) *tempus pec. longum, saeculum.*

2) *fortuna pec. adversa, infortunium Ch. II, 230.*

زَمَن *i. q.* زمان; *et زمین i. q.* زمین *Ch. IV, 16.*

زِمِی *forma apoc. vocis زمین Ch. II, p. 41. not. 81.*

زِمِین *solum, terra. 2) regio.*

زَن (*ज्ञ*?) *femina. 2) Imp. verbi زن q. v.*

زَنَد *et زَنْدَوَاسْتَنَا Sendavesta F. 21, 14. 30, 1.*

زِنْدَان *carcer F. 31, 5.*

زِنْدَه *vivus F. 22, 7. 2) magnus, ingens, epith.*

elephantis F. 19, 17. 3) i. q. زندگی vita Ch. I, 282.

زندَه‌ئی *seu زندگی vita.*

زَنَك (*शङ्ख*) *tintinnabulum magnum Ch. II, 424.*

2) *n. pr. nom. regionis Sanguabar.*

- زنځی *n. gent. Aethiops F. 32, 22. 2) niger Ch. I, 198.*
زينهار *i. q. زينهار*
زون *celer, velox. 2) adv. cito Ch. II, 387.*
زور *robur, potentia F. 20, 27. 2) vis, violentia.*
زورمند *robustus, potens Ch. II, 394.*
زه (زَه) *chorda seu nervus arcus Ch. IV, 256.*
زهه *fel, bilis et vesica fellis. 2) met. animus, fortitudo. Burh. F. 33, 14.*
زي *adv. versus F. 20, 12. 2) Imp. v. زيستن q. v.*
زيان *damnum, noxa F. 33, 16.*
زيان *iracundus. 2) formidabilis, rapax. — شير*
leo ferox Ch. II, 210. 290.
زيبيندن *ornare, apte disponere. 2) decere, con-*
venire. Unde:
زيبا *ornatus, apte dispositus. 2) pulcer. 3) bonus.*
زيبنده *part. i. q. زيبا. 2) decens, aptus.*
زير *adv. sub, infra. بزير i. q. زير Ch. II, 384.*
— et اندر idem Ch. II, 375. IV, 58.
زيردست *comp. qui est in alterius potestate; sub-*
iectus alterius imperio Ch. III, 62. 152. devi-
ctus Ch. I, 246.
زيرأ *propterea, ideo. كه — propterea quod, nam.*

زیستن *s.* زیستن (जीव) *Imp.* vivere *Ch.* II, 460.

زین *sella equestris, ephippium Ch.* I, 24.

زینهار *s.* زینهار *cautela, securitas Ch.* II, 72.

زینهار داشتن *in fidem, clientelam recipere alqm c. acc. p. Ch.* II, 478. 2) *Partic. admonendi: cave, praecedente imperativo Ch.* IV, 253.

س

a. ساحر *incantator, praestigiator. 2) gnarus, peritus Ch.* IV, 217.

ساختن *facere, conficere. 2) praeparare, disponere Ch.* IV, 337.

ساز *imp. 2) In comp., ut: — عیش bene, iucunde, hilare vivens Ch.* IV, 77. 3) *n. s. apparatus quivis, uti bellicus Ch.* II, 483. 4) *instrumentum quodvis. 5) arma. 6) impedimenta Ch.* I, 226. 7) *commodum, utilitas F.* 19, 2. *coll. annot. mea ad h. l.*

سازگار *comp. apte disponens rem. 2) adiutor Ch.* IV, 233. — نا *perturbans, confundens res. 2) dissentiens, discors. 3) vilis, obscurus Ch.* III, 208.

سار *partic., nominibus postposita, magnitudinem, copiam, similitudinem aliamve relationem indicat, ex. gr. کوهسار regio montana. لپو گرشسار lupos similis. شاسار regis instar al.*

ساختن *vid. s. v.* ناسازگار *et* سازگار, ساز

a. ساقی *pocillator.*

سال *pl.* سالها, سالان *et* سالیان *annus F. 20, 1.*

سآه *Cum numeralibus iunctum format adiectiva, quae temporis spatium indicant, ut: — سه triennis. — صد centenarius. — همه singulis annis, quotannis Ch. III, 124.*

سالار *rex, imperator, princeps F. 20, 25. 24, 22. 27, 17. 2) dux exercitus. 3) supremus praegustatorum magister Ch. I, 82. بار — princeps aulae regiae, primus minister Ch. II, 471.*

ساله *vid. s. v.* سال.

سام *n. pr. Sam, avus Rustemi F. 30, 14. Ch. II, 63.*

سان *lex, mos. 2) modus, ratio. — از آن seu — زان tali ratione, ita F. 20, 20. — بدین idem Ch. I, 202. III, 238. بسان instar, sicut F. 33, 28. ubi Mohl male با همه.*

ساو *tributum, vectigal F. 20, 27.*

سایه (ছায়া) *umbra.*

سائیدن *terere, atterere F. 22, 3.*

سپاریدن *committere, tradere, mandare.*

سپاس *gratiarum actio Ch. II, 38. 178. 2) laus.*

3) *benignitas, favor. Burh.* داشتن — *gratiam habere, gratias agere alicui c. از p. Ch. II, 359.*
کردن — *idem c. dat. p. F. 23, 7.*

ناسپاس *et* نسیاس *comp. ingratus Ch. II, 136. 247.*

سپاه *et* سپه. *Burh. exercitus.*

سپهد *comp. e praec. et* بد (पति) *dux exercitus*
F. 24, 21. Ch. IV, 16.

سپهدار *comp. i. q. praec. F. 21, 19. Ch. IV, 22.*

سپر *scutum, clypeus Ch. IV, 56.*

سپردن *committere, tradere c. ب p. Ch. I, 250. IV,*
63. c. dat. p. F. 26, 6. 2) calcare viam F. 25,
24. — کوه پیای — Ch. III, 87.

سبز *viridis, virens, recens.*

سپس *i. q. پس pone, post. — زمین post hoc F. 25, 24.*

a. سبق *pignus, quod in cursus certamine de-*
ponitur. 2) lectio, praelectio. Men. دادن — le-
ctionem dare; instruere, erudire Ch. IV, 202.

سبک *levis. 2) celer, velox. 3) adv. cito, velociter*
Ch. I, 88. II, 454.

سپه *et* سپهدار *vid. s. v. سپاه.*

سپهر *orbis coelestis, coelum Ch. II, 492.*

سپید (श्वेत) *albus.*

سپیدہ albedo, splendor. 2) *i. q.* سپید albus, *de vestitu* Ch. I, 27. albatu.

ستادن *i. q.* استادن Ch. II, 307.

ستادن *et* ستدن *Imp.* ستان sumere, capere. 2) auferre.

ستاره (नारा) stella. 2) horoscopus.

ستام ornatus aureus et argenteus freni et ephippii; phalerae Ch. I, 23. II, 553.

ستان *imp. v.* ستادن *q. v.*

ستون *vid. s. v.* ستانیش

ستادن *i. q.* ستدن

سترگ magni corporis, ingens F. 22, 9. 2) strenuus, fortis Ch. II, 450. 3) iracundus, contentiosus Ch. II, 412.

ستون (स्तु) *Imp.* ستا laudare, celebrare.

ستوده laudatus. 2) laudabilis Ch. III, 100.

ستانیش *n. s.* laudatio. 2) gratiarum actio Ch. II, 252. گرتن — a) laudare, celebrare. b) gratias agere c. بر *p.* Ch. II, 533.

ستور animal quadrupes, pec. equus, mulus et asinus. *Burh.* Ch. IV, 9. 96. elephas F. 26, 11.

ستون columna.

سَنَوَه (derivat. videtur a v. ستودن) 1) *adi.* stupefactus, attonitus *F.* 21, 21. 2) *anxius*, *tristis*. 3) *impotens* *Ch.* I, 296. 4) *n. s.* a) *stupor*. b) *veneratio*, *reverentia*. آمدن — honore affici; coli *Ch.* III, 129. 5) *n. pr.* Sutuh *F.* 31, 21.

سَنِيز pugna, contentio, lis *Ch.* IV, 98. 121.

a. سَاَب nubes *Ch.* II, 497.

سَاَت asper, durus *F.* 27, 8. 2) *vehemens*, *arduus*, *molestus* *Ch.* II, 496. 3) *adv.* *admodum*, *valde* *Ch.* II, 141.

سَاَتِي duritia, vehementia. 2) *res adversa* *Ch.* II, 371.

سَاَتِي s. سَاَتِي s. سَاَتِي s. سَاَتِي. *Burh.* *verbum*. 2) *sermo*. 3) *i. q.* سخنوری eloquentia *Ch.* III, 242. دانستن — eloquentem esse *Ch.* III, 253. گفتن — verba facere, loqui *Ch.* IV, 204. گفتن — *idem* *F.* 25, 7.

سَاَتِي دان *comp.* *dicendi peritus*, *eloquens* *Ch.* IV, 184.

سَاَتِي گو *comp.* *eloquens* *Ch.* III, 111. *orator* *ibid.* 9.

سَاَتِي سخنوری eloquens, orator. سخنوری eloquentia.

سَر (शिरस) *pl.* سرها *caput*. 2) *cacumen*, *vertex*, *fastigium*. 3) *extremum rei*, *finis*. ماه — ultimo mense *Ch.* IV, 71. بسر بردن a) *ad finem adducere*, *absolvere*, *finire* *F.* 26, 5. b) *transigere tempus* *Sam.* p. 203. *l. penult.* *Ch.* IV, 70. 4)

cogitatio, animus. آوردن — cogitationes dirigere *ad alqm*, animum advertere *alici c.* بر *p.* *F.* 32, 15. *cf. annot. meam ad h. l.* 5) *pl.* سران dux, praefectus *Ch.* I, 195. *F.* 28, 16.

Sequuntur composita cum سر.

سرآپا a capite ad calcem, totum *Ch.* IV, 108. 252.

(سرآپاده *n. s. c. ex* سرا *pro* سرای *et* پرده *vid. s. v.* سرای)

سراسر a capite ad caput, *i. e.* ab uno extremo ad alterum; a principio ordine consequenti ad finem *Ch.* II, 568. *F.* 26, 15. 2) omnino, prorsus *Ch.* III, 180. IV, 60. *F.* 23, 20.

سراسیمه attonitus, stupefactus. 2) perturbatus. *Burh.*

سرافراز s. سرافراز caput extollens. 2) eminens, superbus *F.* 22, 16. 3) *opp.* زیردست vir illustris, princeps *Ch.* III, 152.

سرانجام operis extremum aut exitus rei *F.* 25, 3. finis *Ch.* IV, 174. گیتی — finis mundi *i. q.* universus mundus *Ch.* II, 493.

سرانگشت extemitas digiti.

سرافرنک primum agmen. 2) vigil nocturnus, satellites *F.* 26, 17. *ubi fortasse legend.* سرفرنک.

سربسر *i. q.* سراسر *Ch.* I, 256. II, 45. IV, 77. 258.

سرزنش (سرزن) increpatio, obiurgatio *Ch.* II, 141.

سرسری stultus, demens *F.* 21, 12. 23.

سرافراز *i. q.* سرافراز *v.*

سرکش (a سر کشیدن) refractarius, contumax. 2)

i. q. گردن کش eminent, superbus Ch. IV, 75. 280.

سرگشته vertiginosus. 2) attonitus, confusus Ch. IV, 296

سرمایه summa capitalis Ch. II, 336.

سرور caput, princeps, dux Ch. IV, 343.

سرفتنی tribunus, militum praefectus.

سرای (आश्रय?) domus. 2) palatium.

سراینده vel پرده سرای velum magnum, quo tentorium cingitur. 2) ipsum tentorium aut palatium regis. Burh. Ch. I, 129. 149. IV, 9. 42.

سزائیدن canere, cantare, modulari. 2) i. q.

حرف زدن loqui. Burh.

سزاینده part. praes. canens, modulans, canendo recitans. 2) loquens, eloquens Ch. III, 13.

سرح ruber. — زر aurum purum Ch. II, 560.

سرد (शरद?) n. s. frigus. 2) adi. frigidus Ch. II, 274. IV, 248.

سزیشک in gen. gutta. 2) pec. gutta pluviae e lacrima. Burh. Ch. IV, 342.

سزما opp. سرما frigus Ch. II, 244.

سزو cyparissus.

a. سزیر solium, thronus.

سزایدن vid. s. v. سزایدن et سزوار, سزوا, سزا.

سزیدن dignum esse re c. dat. r. Ch. II, 398.

2) decere, convenire. 3) deberi کسی را سزد
illī debetur thesaurus Ch. III, 202.

سزا dignus. 2) decens, conveniens, congruus; — نا
comp. a) indecorus. b) vilis, ignobilis Ch. III, 230.

سزادار i. q. praecedens F. 22, 14. 26, 18.

سزائیدن i. q. سزیدن F. 28, 17.

سسست laxus F. 22, 19. 2) debilis. آمدن — laxum,
debilem fieri Ch. III, 86.

سستی laxitas, languor, debilitas. کردن — remis-
se agere Ch. I, 134. 301.

سفتن perforare Ch. III, 252. IV, 287.

سگال cogitatio. 2) verbum. — بد adi. comp. mala
meditans, malignus Ch. II, 124. 393. F. 19, 21.

سکندر i. q. اسکندر.

a. سلاح arma.

سور ungula F. 27, 6.

a. سماک spicae stella, quae est decima quarta man-
sio lunae Ch. II, 305. cf. Ideler Unters. etc. p. 172.

سند equus pec. rufus, spadix Ch. IV, 134.

سنان hasta Ch. IV, 222.

سند (सिन्धु) n. pr. Sind, regio Indiae, de qua vid.

Hist. p. 160. cf. annot. meam ad F. 29, 4.

سَنَك lapis, saxum. 2) pondus. 3) met. gravitas, auctoritas.

سَنَك خارا *n. s. c. saxum durum Ch. II, 303.*

سَنَك دل *adi. comp. qui est duro animo Ch. III, 96.*

سو *et سوي n. s. latus, tractus. — فر — et — فر*
undique *Ch. IV, 1. — بهر in omnes partes Ch.*
I, 218. بسوي versus Ch. IV, 311. F. 20, 14. 2)
adv. et praep. a) versus F. 20, 13. ad Ch. II, 272.
b) instar, sicut. Burh.

سوار *opp. پياده eques. شدن — equum conscen-*
dere, equitare.

سوختن *inflammare Ch. II, 519. comburere F.*
23, 23. 28, 20.

سوز *imp. 2) n. s. ustio, ardor, fervor Ch. IV, 192.*

سود *lucrum, quaestus, commodum Ch. I, 148.*

a. سودا *(pro سوداء fem. اسود τθ) nigra. 2) melan-*
cholia. 3) amor vehemens, desiderium Ch. IV, 240

سودن *terere viam Ch. II, 332.*

سوده *part. praet. tersus, fricatus Ch. IV, 96.*

a. سور *murus F. 22, 2.*

سوز *vid. s. v. سوختن.*

سوگ *(शोक) luctus, moeror Ch. II, 2.*

سه *(त्रि) tres, tria.*

سُهراب *n. pr. Sohrab, Rustemi filius Ch. p. 87. l. 2.*

سَهْم timor, metus *Ch. II, 529.*

سَهِي rectus, erectus (*proprie de cyparisso alta dicitur*) *F. 19, 27.*

سِي triginta.

سِيَاة *s. سِيَه (प्रयाम) niger F. 26, 5.*

سِيَاة گوش *s. سِيَه n. s. c. auris nigra (germ. Schwarzohr) nomen animalculi, cati magnitudine, quod leonis societati adhaeret, et reliquiis praedae illius vescitur, turc. قرةقولف Ch. IV, 87. Gul. p. 30. l. 18,*

سِيَاچِيدَن parare, instruere. 2) armare *F. 31, 17.*

سِيَر satur. کردن — satiare, exsaturare *Ch. II, 176.*

سِيَر آمده saturatus, satur *Ch. II, 356.*

سِيَسْتَان *n. pr. Sistan, nom. regionis in Perside F. 30, 11. et quae ibi annotavi cf. Hist. p. 79.*

سِيَصَد trecenti.

سِيَم argentum. بر — pectus argenteum habens *Ch. IV, 107. 214.*

سِيَمِين et سِيَمِينَه argenteus.

سِيَمُورَغ *n. s. c. (triginta avium magnitudinem ha-*

bens) gryphs, *avis fabulosa, quae Salum, Rustemi patrem, nutrisse et educasse dicitur. Ch. II, 167. seq. Cf. Rosenzweig Jos. u. Sul. p. 200. annot. 14.*

سیاه *i. q.*

ش

ش *pron. affix. 3. ps. sg., quod praeter dativ. et accusat. in Schahname et nominativum exprimit cf. F. 22, 12. 24, 10. al.*

شاخ (शाखा) *ramus, surculus.*

شاد *laetus, hilaris. 2) adv. Ch. II, 460.*

شادان *i. q. شاد Ch. III, 169. IV, 27.*

شادکام *adi. comp. i. q. شاد Ch. II, 420. 468.*

شادکامی *n. s. c. i. q. شادی laetitia Ch. II, 484.*

شادمان *et شادمانه adi. comp. ex praec. et مان (मन् aut मान) i. q. شاد F. 30, 17. Ch. II, 480. IV, 35.*

شادمانی *n. s. i. q. شادی laetitia.*

شادی *laetitia Ch. II, 427. 2) adi. laetus Ch. I, 154.*

شاداب برزین *n. pr. Schadab Bersin Ch. III, 3.*

شاره *(sec. Burh. sanscr. چیره i. e. चीर) fasciae capitis magnae et albae species, quae ex India affertur. Ch. III, 179. 2) vestis, Indis in usu.*

شان *pron. affix. 3. ps. pl. F. 23, 21.*

a. شان *status, conditio rei.*

شاه s. شاه rex, princeps.

شاهزاده comp. e stirpe regia oriundus, a. Ch.IV,333.

شاهفش vid. s. v. فش.

شاهنامه n. s. c. Schahname, carmen epicum de regum Persiae rebus gestis, poetae Persarum antiquissimi opus.

شاهانشاه (شاهان شاه pro) شاهنشاه s. شاهنشاه s. شاهنشاه rex regum i. e. summus imperator.

شاهنشاهی s. شاهنشاهی adi. regius F. 28, 19. 34, 5.

شاهوار adi. comp. rege dignus, regius. 2) pulcherrimus, eximius Ch. I, 21. III, 178.

شاهی s. شاهي regia dignitas, regnum. 2) adi. regius. شاید vid. s. v. شایستن.

شایستن Imp. شای s. شای 3. ps. praes. dignum esse, decere, convenire. 2) necesse esse.

شایسته part. dignus Ch.II,58. 2) decens, conveniens.

شپ splendens, fulgurans aurum Ch.II, not. 193.

شب (क्षमा) nox. 2) adv. noctu. — دروز noctu et die Ch. IV, 164. — تاری in nocte obscura Ch. II, 19. — تیره — idem Ch. I, 118.

شبستان n. s. c. (ex praec. et ستان sansc. स्थान locus) locus ad discumbendum noctu, cubile, cubiculum. 2) gynaeceum Ch. II, 103.

شتاب et شتابان vid. s. v. شتافتن.

شتافتن festinare, properare.

شتاب *imp.* 2) *n. s.* festinatio. 3) *adv.* cito, festinanter *Ch. II*, 266.

شتابان *part.* festinans, properus *Ch. IV*, 131.

شتر *i. q.* اَشْتَر camelus.

شتربار *n. s. c.* onus cameli *Ch. IV*, 59.

شتردار *n. s. c. pro* شتربار *ead. signif. Ch. III*, 49.

شدن *pro* شون, *ut videtur*, (ش) *Imp.* شو fieri.

2) esse *Ch. I*, 260. 3) ire. *c.* پيش *p. Ch. I*, 19.

c. نزن *p. Ch. III*, 135. 4) abire, evanescere, mori *Ch. II*, 244.

c. اندر intrare *F. 24*, 4.

c. باز redire, revenire *F. 28*, 7.

c. بر 1) ascendere *Ch. II*, 315. *c.* ب *loc. Ch. II*, 395.

F. 19, 23. *c.* بر *loc. Ch. II*, 323. - - پرواز evol-

lare *Ch. II*, 186. - - باير ad nubes evolare *Ch. II*,

523. 2) superum esse.

c. بيرون exire. *F. 24*, 9.

شرد refractarius, pertinax *Ch. II*, 275.

شرم verecundia, pudor *Ch. II*, 276.

شست pollex, quo arcus intenditur. 2) annu-

lus, seu potius hamus osseus, pollicem in con-

tendo arcum a nervi iniuriis tuens. *Burh. Ch. IV*,

256. unde بشست آوردن arcum intendere *ibid.*

شستن *Imp.* شو lavare *F.* 23, 11.

شش (षष्ठ) sex. شست et شصت (षष्टि) sexaginta.

شکار venatio *Ch.* IV, 79. 2) praeda *Ch.* I, 297.

شکارگاه *n. s. c.* locus venationis.

شکافتن findere, frangere. 2) findi, frangi *F.* 33, 14.

شکردن venari. 2) praedari, capere.

شگرف bonus. 2) pulcer. 3) gratus, amabilis
Ch. II, p. 37. *not.* 61.

شگستن frangere, violare *Ch.* II, 253. *et sensu passivo.* 2) caedere, profligare *exercitum Sam.* p. 152. l. 2.

c. i. q. simplex F. 30, 24.

شکست fractio, fractura. 2) clades, ruina, interitus *Ch.* IV, 236.

شکن *imp.* 2) *In comp., ut:* — لشکر exercitum profligans *F.* 18, 20.

شکفتن *vel* شکفتیدن *quod et cum* ڪ *pers. scribitur.* mirari. *Burh.*

شکفت admiratio, stupor *F.* 33, 26. 2) mirum, miraculum, prodigium *Ch.* III, 32. — ای o res mira *Ch.* II, 534. 3) *adi.* mirus, mirabilis. *Burh.*

شکفتی *videtur signif.* admiratione plenus *Ch.* II, 472.

شکن *vid. s. v.* شکستن.

شُكُوهُ gravitas. 2) veneratio Ch. III, 124.

شُمَا (युष्मत्) pron. sec. ps. plur.

شُمَار numeratio. 2) numerus.

شَمَشَاد Burh. buxus Ch. IV, 348.

شَمِشِير n. s. c. (ex شَم unguis et شیر leo) gladius, ensis. زن — adi. comp. vid. زن s. v. زن.

a. شَمَع candela Ch. III, 74.

شِنَاخْتَن (ज्ञा) intelligere, scire, nosse. 2) animadvertere.

شِنَاس imp. 2) In comp., ut: — ستاره siderum peritus Ch. II, 540.

شَنُون s. اَشْنُون et شَنِيدَن (श्रु, शृणोमि) Imp. شَنُو audire Ch. III, 238. F. 20, 13. 21, 8. 26, 24. 2) de mente, intelligere Ch. III, 122. 3) de quovis sensu humano usurpatur, ut: gustare Gul. p. 95.

a. شَمُوم laevus, infaustus F. 29, 2. Ch. I, 286. 2) malus, pravus.

شَه cum derivat. et composit. vid. s. v. شاه.

شَهْر (क्षेत्र) urbs.

شَهْرِيَار magnus princeps, imperator F. 22, 18.

شَهْرِيَارِي adi. regius, imperialis 2) n. s. regia dignitas, imperium.

- a. شَهْرَةٌ celebritas, fama *Ch.* III, 16.
شَيْدٌ lux, splendor. 2) sol *Ch.* II, 74. 111. 3)
adi. fulgens, splendidus. *Burh.*
شَيْبِرٌ leo. ل — *comp.* (löwenherzig) animo leo-
nino praeditus, ingens animi *Ch.* II, 129. مَرْدٌ —
comp. vir leoni similis *F.* 26, 28.
شَيْبِرٌ (क्षीर) lac *Ch.* II, 190. خَوَارٌ — *vel* خَوَارَةٌ —
vid. s. v. خورون.
شَيْبِرٌ ebenus *Ch.* II, 301.

ص

- a. صَحْرًا desertum. 2) planities, campus.
صَد (शत) centum.
a. صَدًا echo, vox *Ch.* II, 205.
a. صَفٌ ordo, acies. آرا — *aciem* ornans, in-
struens *Ch.* IV, 222.
a. صَنْدَلٌ (*pers.* چندل *vel* چندان *s.* چندن *e sanscr.*
चन्दन) *Sirium myrtifolium*, *ligni odorati species*
Ch. II, 301. *Cf. Fundgruben des Orients tom.*
V. p. 372. annot. 31.
a. صَيَّادٌ venator *Ch.* IV, 198.
a. صَيْدٌ venatio *Ch.* IV, 159. 2) praeda *Ch.* IV,
257. كَرْدَنٌ — *venari Ch.* IV, 160.

ض

ضحاک *n. pr. c. (pro-^سآك decem vitia) (दृष्ट + अगस्*
s. अघ) Dhahhak, Persarum rex, ex dynastia
Pischdadiorun, qui ob decem tum animi, tum
corporis defectus ita compellabatur Ch. I, 304.

ط

a. طالع *constellatio, horoscopus.*

a. طبَق *discus pec. escarius Ch. II, 559.*

a. طَرَف *tractus, latus. 2) pars, extremitas. pl.*
أَطْرَاف F. 28, 11.

a. طُرْفَة *res nova, grata. 2) deliciae Ch. IV, 162.*

a. طُقَيْد *comes Ch. IV, 242.*

طَلَايَه *procubitores, exploratores agminis Ch. I, 147.*

a. طَلَب *petitio. 2) perquisitio.*

a. طَوْق *torques Ch. I, 62. III, 178.*

ع

a. عَابِد *adorans, colens Deum. 2) monachus*
Ch. p. 96. l. 1.

a. عَاج *ebur.*

a. عَاشِق *amans, amore flagrans.*

- a. عَبِير (pro عنبر) ambra, odoramenti species.
- a. عَجَب res mira, mirum *Ch. IV, 172.* 2) *adv. exclam. mirum, mirandum est ibid. 104.*
ماندن—stupefactum, attonitum manere *ibid. 293*
- a. عَجَائِب pl. ab عَجِيْبَة res mirabilis, mirum.
- a. عَاجِم barbarus vel coll. barbari, scil. omnes qui non sunt Arabes, *spec. Persa vel coll. Persae.*
- a. عَرَق sudor. كَرَس — sudare.
- a. عَشَق amor pec. flagrans.
- a. عَصْر tempus. 2) seculum, aevum *Ch. III, 240.*
- a. عُقَاب aquila pec. nigra *Ch. IV, 57.*
- a. عَقْد nodus, vinculum.
- a. عَقْل intellectus, mens.
- a. عَمُود columna *Ch. II, 301.* 2) clava *ibid. 470.*
- a. عَنَبْر ambra, odoramenti species *F. 20, 5. 28, 28, 21. ubi Mohl vitiose عنبر.*
- a. عَوْد agallochum, lignum aloës. *F. 28, 20.*
- a. عَهْد foedus. 2) mandatum. 3) diploma *Ch. II, 567.*
- a. عَيْش vita. 2) victus. 3) voluptas in amore, cibo et potu. ساز — iucunde, hilare vivens. *Ch. IV, 77.*

غ

a. غار caverna Ch. IV, 145.

a. غارت depredatio, direptio Ch. IV, 194.

a. غافل negligens, socors.

غایبانه adv. (format. ab Arab. غایب absens, latens)
in absentia, absens Ch. p. 101. l. 9.

غرچه n. pr. Ghartsche, pars provinciae Chorasanae,
aliter غرجستان dicta Ch. IV, 65.

غرو arundo Ch. II, 224.

غریدن et غریدن vociferari, rugire F. 33, 10.

a. غلام puer, adolescens. 2) famulus, servus.

a. غم moeror, sollicitudo, angor. 2) afflictio.
خوردن — molestiam perpeti, experiri; affligi.
2) anxium esse Ch. IV, 253.

غمی anxius, afflictus, tristis F. 33, 1.

غنودن dormitare, requiescere F. 20, 16.

غور n. pr. Ghur, regio montana Heratam inter
et Gaznam Ch. IV, 65.

a. غیرت studium, aemulatio. 2) invidia Ch. IV, 152

ف

- a. فال *omen pec. bonum Ch. I, 154.*
- a. فتنه *calamitas, aerumna.*
- a. فخر *gloriatio. 2) gloria.*
- a. فدا *redemptio. 2) devotio. فدای تو بادا تن و جان ما tuo servitio devovemus corpora et animas nostras Ch. I, 167. کردن — devovere Ch. IV, 264.*
- فر *et فر splendor, magnificentia, maiestas. 2) ornamentum. 3) potentia. Burh.*
- a. فرات *n. pr. Euphrates, fluvius.*
- فراختن *i. q. آفراختن extollere, elevare.*
- فراز *imp. v. praec. 2) In comp. pro افراز extollens. 3) adv. (पराम्) supra Ch. II, 453. 4) ex adverso, obviam. آمدن — obviam venire Ch. II, 233. 5) prope. آمدن — prope, cominus accedere Ch. II, 583. IV, 78. praeced. praep. ب cf. Ch. I, 29. 6) retro, post. 7) rursus. 8) Partic. verbis praeposita, plerumque redundans. -- گشتن. — rursus. rursus circumagi de orbi coelesti Ch. II, 492.*
- فرامرز *n. pr. Feramers, Rustemi filius Ch. IV, 41.*
- فراموش *pro فراموش oblivio. کردن — oblivisci Ch. II, 379. IV, 392.*

فِرَاوَانٌ multus, copiosus, abundans Ch.I, 255. II,
350. 2) *adv. multum.* کم — multo minor Ch.I, 158.

فَرِيحٌ (رخ *et* فرخ) felix, fortunatus F. 29, 2.

فَرِيحِي n. s. felicitas, fortuna Ch. I, 154.

فَرِيحِي i. q. فرخ a quo derivat. videtur F. 22, 26.

فَرِيحِي n. s. فرخندگی s. فرخنده‌گی F. 23, 2.

فَرْدًا (फरेद्युत्?) *adv. cras* F. 27, 18.

فَرَزَانَةٌ (प्रज्ञा *et* प्रज्ञा) doctus, sapiens Ch. IV, 64.

فَرَزَنْدٌ (प्र + ज्ञात) filius F. 21, 17.

فَرِيَسْتَانٌ (प्र + स्था) *Imp. فرست mittere.*

فَرِيَسْتَانَةٌ *part. praet. missus.* 2) legatus.

فَرِيَسْتَانَةٌ i. q. proxime praecedens F. 29, 3.

فَرَسَنَگٌ parasanga i. e. trium milliarium via, seu
duodecim millia cubitorum aut passuum. *Burh.*

فَرَشِيدُورْدٌ n. pr. Ferschidverd. F. 30, 9.

فَرْمُونٌ *cum compositis vid. s. v.* فرمون.

فَرْمُونٌ (प्र + मा) *Imp. فرما imperare, iubere c. ता*
ut Ch. II, 163. 433. 461. c. ب p. Ch. IV, 51.
c. با p. Ch. II, 539.

فَرْمَانٌ (प्रमाण) *mandatum.* کردن — i. q. فرمون.

فَرْمَانِ بَرٌ *adi. comp. imperio parens, obediens Ch.*
II, 562. 2) subiectus.

فرمان‌بری *n. s. c. obsequium, obedientia F. 25, 10.*

فرمان‌ده *comp. mandatum dans. 2) imperator.*

فِرود *et* فِرود *adv. deorsum, infra, sub. 2) Particula cum verbis coniungi solita, et quidem فِرود, si verbum a consonante, et فِرود, si a vocali incipit. Verba cum hac partic. composita sub simplicibus invenies.*

اَفِرودختن *i. q. فِرودختن.*

فِرود *vid. فِرود.*

اَفِرودختن *q. v. s. v. افروز i. q. فِرودز.*

فِرودمایه *adi. comp. vilis, abiectus.*

فِرودمایه‌وار *adi. comp. i. q. praeced. F. 26, 22.*

فِرِه *pulcritudo, ornamentum Ch. II, 60. F. 19, 21.*

بافرِهی *n. s. magnificentia, potentia. Unde بافرِهی adi. comp. magnificus, potens Ch. II, 228.*

فِرِهَنگ (فرنگ?) *morum elegantia, humanitas. 2) intellectus, 3) ars, scientia. 4) prudentia, sapientia. 5) praestantia, magnitudo. Burh.*

فِرِیاد *clamor pec. flebilis ad auxilium implorandum. 2) lamentatio oppressi.*

فِرِیفتن *vid. s. v. فریب.*

فِرِیدون *n. pr. Feridun, Persarum rex.*

فَرِيْفْتِن fallere, decipere, seducere F.23, 11.

فَرِيْب imp. 2) n. s. fallacia, deceptio F.22, 21.

افزودن et فزون, فزون, فزا vid. s. v.

فَنَش instar; particula similitudinis, quae nominibus
a fine annectitur, ut: شاه فش regi similis Ch.I,95.

افکندن i. q. فکندن Ch.II, 173.

فِيْمِرُوز victoria. 2) felicitas. 3) adi. victoriosus, felix.

شاد — comp. victoriae laetitia elatus Ch.IV, 23.

ق

قَارِن n. pr. Karen, athleta celebr Ch. II, 467.

قَبَا vestis Ch. II, 415. آهنینه قباى (vestis ferrea)
lorica F. 26, 3.

a. قَدَّ statura Ch. IV, 200.

a. قِرَان coniunctio planetarum beneficorum in
horoscopo (nempe Jovis et Veneris). 2) felicitas
Ch. IV, 265. 281.

a. قَصَّة res gesta, factum. 2) narratio, historia.
مع القصة formula transeundi: ut paucis dicam,
denique Ch. IV, 219.

قَنُوج (कन्याकुब्ज) n. pr. Kannudsch, urbs Indiae, ubi
regia sedes Ch. III, 72. 181.

a. قوی validus, robustus F. 19, 4.

قیر pix. — جار velum piceum i. e. atrum sicut pix.

قیرگون comp. picei coloris, piceus de oculis Ch. II, 401.

قبصر (format. ex. lat. Caesar) imperator, rex.

ک et گ

ک pro که in comp., ut: زانک Gul. p. 26. 1. 4.

ایدونک pro که F. 23, 19.

کابل n. pr. Kabul, regio Asiae, quae et کابلستان
appellatur Ch. II, 569.

کاخ palatium splendidum, loco amoeno exstru-
ctum, et prospectum pulcherrimum praebens.
(Belvedere). 2) aedificium magnum et altum;
palatium regis F. 31, 24. 3) de nido avis Si-
murgh Ch. II, 305.

کار (cf. कार et कारण a rad. कृ pers. کردن) actio,
factum, opus. بستن — laborare, agere F. 29, 22.
کار نیست مرا با تو — idem. 2) negotium, res کار
nihil rei mihi tecum est. 3) i. q. پیشه ars, ar-
tificium, vitae ratio Ch. II, 360. 4) proelium,
pugna F. 26, 26.

کاروان comp. rerum peritus; gnarus. 2) i. q. کاردار
vesirus F. 28, 24.

کار دیده comp., vir usu peritus, usu et exercita-
tione praeditus Ch. III, 100.

کارزار *n. s. c. campus belli* *F.* 34, 1. 2) *i. q.* کار 4) *scil. pugna, proelium.* *F.* 29, 11.

کارزاری *adi. bellicosus* *F.* 18, 19.

بکار *adi. (comp. ex praep. ب et کار)* *ad rem perti-*
nens. 2) *utilis.* آمدن — *utile esse, prodesse* *Gul.*
p. 18. l. 1. 3) *placere* *Ch.* II, 363. — نا *nequam,*
nebulo *F.* 25, 27.

کاروان *caravana, agmen negotiantium una com-*
meantium *Ch.* II, 222.

کاستن *deminuere.* 2) *deminui.*

کاست *3. ps. praet.* 2) *n. s. deminutio.* 3) *i. q.* دروغ
mendacium. *Burh.*

کاسته *part. praet. deminutus.* — نا *comp. non de-*
minutus i. e. integer *F.* 23, 3.

کاشتن *vertere, convertere.* 2) *verti.*

c. بر *i. q. simpl.;* *c. از* *averti* *Ch.* I, 213.

کاشکی *i. q.* کاشک *utinam* *Ch.* II, 193.

a. کافر *a fide Mohammedica alienus, infidelis.*

کافور (कर्पूर) *camphora, aromatis indici species*
Ch. II, 561. *cf. Pend. p. LVII. annot. g.*

کام (काम) *palatum.* 2) *voluntas, desiderium, vo-*
tum. دادن — *voti compotem facere alqm c.*
dat. p. Ch. IV, 254.

کامران *adi. comp.* (persequens, quod appetit) voti compos, felix. *Unde* کامرانی felicitas *F.* 20, 8.

کامگار *comp.* cui omnia ad voluntatem fluunt, prospere procedunt, beatissimus *Ch.* IV, 186.

کامیاب *adi. comp.* voti compos, felix *Ch.* IV, 343.

کام (rad. गम्) passus, gressus. گذاردن — ingredi, incedere *Ch.* II, 458. نهادن — *idem Ch.* II, 94.

کان *pro* آن که.

گاؤ (गौ in comp. गाव्) bos, taurus.

گاؤپیتر *comp.* (bovis imaginem habens) *epith.* clavae Feriduni, Persarum regis, quam post eius mortem Rustemus obtinuit *F.* 33, 10. *Vid.* *Fragmente etc.* p. 113. *annot.* 19.

گاؤسار *i. q. praecedens F.* 20, 7. 29, 7.

کاوه *n. pr.* Kaveh, faber ferrarius, qui Dahhako devicto Feridunum regem constituit.

کاویانی درفش nomen vexilli Feriduni, a Kaveh (کاوه) fabro ferrario sic dicti. *Quod vexillum erat subligaculum coriaceum, quo indutus Kaveh populum commovit, ut Dahhakum crudelem regno expelleret, et ad Feridunum regiam potestatem transferret Ch.* II, 22.

گاه *s.* گاه tempus *Ch.* III, 239. 2) locus. 3) solium regium *Ch.* I, 32. II, 23. 4) *adv.* inter-

dum, nonnunquam *Ch. IV, 218. cum negat.*
nunquam *F. 22, 19. آنگاه vel آنکه a) tunc, tum.*
b) eodem tempore. c) postea. آنکهی tunc, tum
F. 24, 27. پس آنکه post haec, dein Ch. II, 397.
473. پس آنکه که postquam Ch. IV, 266.

vel ناگاه adv. comp. ex improvise, subito Ch.
IV, 277. زناکه idem, ibid. 101.

که ای pro کی

cultor ignis, magus. — مرد idem Ch. II, 524.

caeruleus, de colore coeli F. 32, 14.

a. کتاب liber.

n. pr. Ketajun F. 18, 18.

adv. comp. (ex که et جا) ubi, quo. 2) quo-
modo, qua ratione Ch. I, 74. II, 486. 3) i. q.
pron. relat. که F. 19, 17. Ch. II, 176. III, 12.
et i. q. چه. Burh.

liquefacere et liquefieri.

imp. v. praec. 2) n. s. liquatio. 3) met. an-
gustia animi, moeror Ch. I, 264.

i. q. گذاشتن F. 28, 16.

Pron. interrog. quis, qualis? F. 20, 11. 31, 19.

v. s. v. گذاشتن et گذاریدن, گذارتن imp. v.

گذاردن *transire facere*. 2) *praestare, solvere*.
— از کوه پای *montem relinquere Ch. II, 416*.

گذاریدن *transire F. 31, 8*.

گذاشتن *transire flumen Ch. I, 214*. 2) *i. q.* گذرانیدن
transire facere c. از *l. F. 26, 6. c.* از *r. i. q. li-*
berare. hac infamia ازین ننگ بگذارم ایران زمین
liberem seu levem Iraniae terram Ch. II, 159.
c. سوی *r. perducere, ut:* گذارم ترا *ad*
regiam dignitatem te perduco Ch. II, 366. — راه
viam, iter conficere Ch. II, 426. 3) *missum fa-*
cere, dimittere c. acc. p. F. 28, 16. — بر دور
longe asportare, amovere alqm c. acc. p. Ch. II, 164
c. بر *i. q. simpl.* -- گردن *circulum conficere F. 27, 7.*
گذار *imp. v. praec.* 2) *In comp., ut:* — نیزه *hastam*
(*transire faciens*) *i. e. torquens, iaciens.* 2) *ha-*
stae mittendae peritus, hastatus vid. s. v. نیزه.
گذشتن *vid. s. v.*

گذشتن *praeterire, transire. c.* بر *p. Gul. p. 38.*
l. 6. montem c. بر *Ch. II, 2* 2) *traicere flumen*
c. از *Ch. I, 223.* 2) *relinquere, negligere, omit-*
tere. — از فرمان *decidere de via Ch. I, 76.* —
non observare praeceptum, legem Ch. II, 536. از
solem et lunam relinquere Ch. IV, 20.
c. اندر *i. q. simpl. F. 29, 18.* -- اندازه *mensuram,*
modum excedere Ch. I, 90.

c. i. q. simpl. - - از بوم *decedere ex regione*
Ch. I, 54. - - باطراف *fines transgredi F. 28, 11.*

c. i. q. simpl. 2) *fugere, evitare alqd c.* از *r.*
Ch. IV, 302. 3) *superare alqd c.* از *r.* *Ch. IV, 282.*

گذر *imp. v. praec.* 2) *n. s. transitus.* — کردن — *praeterire, transire c.* بر *r.* *Ch. IV, 127.*

گر *i. q.* اثر *F. 21, 6.*

کرا *pro* کرا.

گرازیدن *cum fastu incedere Ch. II, 93. 471.*

گرازان *part. praes. v.* گرازیدن.

a. گرامات pl. a. کرامت *virtutes et dona extraordinaria, quibus Deus honorat cultores suos fideles. Pend. p. 80. Ch. IV, 178.*

گران (گر?) *gravis, ponderosus; epith. exercitus ingentis et gravis armaturae Ch. II, 270.* 2) *n. s. afflictio, molestia Ch. IV, 266.*

گرانمایه *adi. comp. pretiosus Ch. III, 195.* 2) *magnae auctoritatis, excellens, praeclarus F. 18, 18. 21, 17. Ch. III, 241.*

کران *et کرانه* *latus, ora, margo.* 2) *limes, terminus, finis Ch. I, 179.* — تا — *ab uno termino ad alium Ch. IV, 308.* — از — *idem F. 30, 16.*

بی کران *comp. infinitus, immensus F. 23, 16.*

گرایستن *et* گراییدن *vertere, torquere clavam*
Ch. II, 29. 2) se convertere Ch. II, 261. F. 20,
12. 3) inclinare animo, intendere.

c. بر i. q. simpl. 2) explorare Ch. I, 20. 121.

a. گرد (format. a Pers. گردن) collum, cervix.
Unde گردکش i. q. گردن کش F. 29, 17.

گرد terra, pulvis. 2) pulveris nubes *Ch. II, 422.*
3) *imp. v. گردیدن.*

گرد rotundus. 2) *n. s. circulus, orbis F. 27, 7.*
ambitus, circuitus F. 20, 2. Ch. III, 128. 3) i. q.
جمع collectio, congregatio. آمدن — convenire,
se congregare c. ب l. Gul. p. 29. l. 13. c. بر p.
se coniungere cum aliquo ibidem p. 23. l. 19.
آوردن — et گردن — colligere Ch. I, 256. III, 25.
شدن — congregari Ch. IV, 83. 4) adv. circum,
circa. گردن idem F. 29, 17.

گرد bellicosus, fortis, strenuus *Ch. I, 150.*

گردار (*a verb. گردن*) opus. 2) continua occupatio,
ars, artificium. 3) modus, ratio. گردار ad in-
star, sicut *Ch. I, 172. 188. II, 307. III, 136.*

گردان, گردانیدن, گردش *et* گردون *vid. s. v. گردیدن*
گردگار omnipotens, *epith. Dei Ch. IV, 170.*

گردن *collum, cervix.* آوردن — *se submittere alci*
c. بر p. F. 25, 27.

گردن کش *comp. collum extendens, extollens; super-*
bus Ch. II, 153. pl. optimates, proceres Ch. IV, 6.

کردن (कृ) *Imp. कृ facere, agere.* چو این کرده شد
quo facto Ch. II, 575.

c. باز remove F. 23, 12. 2) aperire portam Gul.
p. 29. l. 10. epistolam F. 24, 17. — — سر زتن
caput a corpore dividere F. 32, 16.

c. بیرون eiicere, expellere c. از F. 18, 13. educere
exercitum F. 30, 9.

c. پیش advocare, arcessere F. 22, 8.

گردیدن *Imp. گرد fieri, evadere. 2) se vertere,*
converti, versari. بگردش مگرد ne verseris in vi-
cinia illius Ch. III, 128. huc illuc moveri, cur-
sare Ch. IV, 228. — گرد جهان per terram et
agros vagari Ch. IV, 339. Cum از r. se avertere
F. 22, 1. — از راه de via declinare, deflectere
Ch. II, 40. 3) in orbem circumagi de coelo. ib. 508.

c. باز redire, revenire Ch. II, 339.

c. بر i, q. simpl. verti. Cum از r. se avertere ab
alqa re, relinquere alqd Ch. I, 56.

گردان *part. se convertens de orbi coelesti Ch. IV,*
40. — پای pes vagans, oberrans F. 29, 16.

گردانیدن *transit. v. گردیدن vertere, convertere;*
avertere Ch. I, 294. 2) in orbem circumagere.

گَرْدِش *n. s. conversio sphaerae coelestis Ch. IV, 181.*

2) vicissitudo, varietas *temporum F. 33, 2.*

گَرْدُون *quidquid continuo se movet aut movetur.*

2) orbis coelestis *Ch. IV, 40. 274.*

گَرَز *et گَرَزَه clava Ch. I, 112. 196. II, 564.*

گَرَزِدَار *comp. clavam tenens, portans F. 33, 6.*

گَرَزَه *i. q. گَرَز F. 20, 7. 29, 7.*

گَرِیَسْتَن *i. q. گَرِیَسْتَن.*

گَرِیَسْنَه *et گَرِیَسْنَه famelicus Ch. II, 185.*

گَرِشَاسَب *n. pr. Gerschab, unus ex maioribus Rustemi. 2) nom. filii regis Tahmasbi. Burh.*

گَرِیَسْتَن (ग्रह, ग्रह *cf. Indische Bibliothek T. III. fasc. I.*

p. 37.) Imp. گَرِیَسْتَن prehendere, capere. 2) incipere Gul. p. 33. l. 4.

c. اَنْدَر *ut: — — راه, viam ingredi F. 31, 2.*

c. اِنْوَر *1) i. q. simpl. F. 33, 26. — — از لشکر شمار inire numerum copiarum Ch. I, 157. 2) auferre Ch. II, 198*

گَرِیَسْتَن *captivitas Ch. IV, 128.*

گَرِیَسْتَن (वृक) *lupus. سار — lupo similis F. 26, 4. v. سار.*

گَرَم (वर्म) *calidus. Burh.*

گَرَم *dolor, moeror Ch. I, 264.*

گروگان *pignus* F. 32, 20.

گروه *caterva hominum; homines. Burh.*

گروه *latibulum seu lustrum ferarum earumque cubile Ch. II, 200.*

گروه‌نای *vulg. گرنای tuba in Perside nota, quae sonum asini clamantis habere dicitur Ch. II, 423.*

گریان *vid. s. v. گریستن.*

گریختن *et گریزیدن fugere.*

گریز *imp. v. praec. 2) n. s. fuga Ch. IV, 122.*

گریزان *s. گریزن part. praes. fugiens Ch. IV, 7. 163.*

گریستن *s. گریستن (گری?) Imp. گری flere Ch. I, 280.*

گریان *part. praes. lacrimans, flens.*

گریه *n. s. fletus, planctus. Burh.*

گر *pro که از کتر.*

گَر *ulna, cubitus.*

گَر *(کرج) curvus, intortus. Unde:*

گَر *curvatura, flexus Ch. II, 145. F. 26, 21.*

گَر *n. s. (گزاریدن) explicatio, declaratio F. 29, 25.*

گزاریدن *i. q. گزاردن 2) sec. Ferh. تمییز و تشخیص*

ایلمک *i. e. discernere, dignoscere. diiudicare.*
 گزارنده *part. prudens, sapiens Ch. III, 10. 249.*

گزند *damnum, noxa. — راه via periculosa Ch. II, 500.*

گزیت vectigal, tributum *F. 18, 22.*

گزیدن *eligere, seligere. 2) praeferre c. بر r.*

c. بر i. q. simpl. Ch. I, 25. II, 217. F. 19, 14.

گزیده *part. praet. electus. 2) insignis, praestans.*

گزین *imp. v. praec. 2) In comp. 3) i. q. گزیده electus, praestans F. 18, 2. 22, 8. Ch. II, 68.*

گرون — *eligere Ch. I, 55.*

کس (*कस्*) *homo, quidam. هر آنکس که quicumque.*
 کسی که *idem Ch. III, 76.*

گستراندن *i. q. گستران 2) i. q. گسترانیدن transit. v.*
 گستران *iubere sterni, expandi.*

گستریدن *et گستریدن sternere, expandere. — آفرین*
bona atque fausta apprecari, salutare Ch. I, 110.

گسترانی *n. s. stratum quodvis, stragulum Ch. II,*
556. III, 70. IV, 61.

گستردن *part. کام — adi. comp. cui cuncta procedunt; cuius optatis fortuna respondet; fortunatissimus Ch. I, 42. III, 139.*

a. کسری *Cosroes, nom. commune regum Persiae.*

کُسیختن frangere. 2) frangi, abrumpi Ch. II, 180.

کُسدل imp. v. praec. 2) In comp., ut: — دل animum frangens, lacerans Ch. II, 380.

کُسی valedictio. کردن — valedicere F. 30, 10.

کُشش latius corporis circa axillam aut femur. 2)
i. q. بغل axilla. Burh. Ch. I, 96. F. 29, 9. 3)
imp. v. کشیدن.

کُش i. q. که اورا Ch. II, 133.

کُشش imp. v. کُشتن.

کُشادان et کشادن Imp. کشا aperire.

c. i. q. simpl. Ch. II, 122. III, 52. - - سخن i. q.
- - زبان loqui Ch. III, 117.

کُشاده part. praet. apertus. 2) met. laetus. دل —
comp. corde aperto i. e. laetus Ch. II, 420.

کُشانی n. gent. format. a. کُشان pro کاشان Kaschan,
quod est nom. regionis in Iraka persica. 2) Co-
gnomen Kamusi (کاموس), regis Sendschabi F. 23,
15. cf. annot. meam ad h. l.

کُشت vid. s. v. کُشتن.

کُشتاسب n. pr. (कुशतसप cf. Fragm. üb. d. Rel. d.
Zor. p. 104. not. 1.) Guschtasb, Persarum rex.

کُشتاسبی n. patron. ad Guschtasbum pertinens. 2)

Guschtasbi, *nom. templi cultorum ignis* F. 28, 22. *cf. annot. meam ad h. l.*

گشتن *i. q.* گردیدن *verti, converti* Ch. I, 128.

Cum از *se avertere* F. 21, 11, 30, 24. *Cum* گرد *circumire* Ch. II, 308. 2) *fieri, evadere* F. 26, 11.

c. باز *redire, revenire* Ch. I, 147. II, 169.

c. بر *i. q. simpl.* Ch. I, 236. 237.

c. فراز *vid. s. v.* فراز.

گشت *n. s. ambulatio, concursatio* Ch. IV, 138.

گشتن *i. q.* کاشتن *serere, seminare.*

c. اندر *i. q. simpl.* F. 19, 26.

گشتن *Imp.* گش *occidere, interficere.* — آتش *ignem exstinguere* *Pend.* p. 52. l. 8.

گشتی *cingulum* F. 20, 15. *cf. annot. meam ad h. l.*

گشتسپ *i. q.* گشتاسب *Guschtasb.* 2) *adi. se erigens, saliens, epith. ignis; vid. Fragm. üb. d. Rel. des Zor.* p. 124. not. 48. 3) *i. q.* پرست *adorator, cultor.* *Burh.*

گشمر *n. pr. Kischmer, nom. pagi in regione Ter-schis provinciae Chorasani, qui et کاشمر Kaschmer appellatur.* *Burh.* F. 20, 11.

گشون *et* گشون *Imp.* گشا *i. q.* کشادن.

گشور *clima.* 2) *regio, ditio.*

کشیدن (कृ) trahere, attrahere, extrahere; stringere *gladium* F. 20, 9. 2) extendere. — صف
 aciem extendere i. e. disponere Ch. I, 185. 3) ducere *exercitum* Ch. I, 9. 4) portare, ferre Ch. II, 298.

c. اندر intro trahere, contrahere. 2) c. از extrahere.
 -- سر caput extrahere ex alq. re i. e. exire Ch. I, 160.
 c. بر i. q. simpl. educere, stringere *gladium* Ch. I,
 159. 2) erigere, extruere Ch. II, 299.

کش imp. v. praec. 2) In comp., ut: — سر افرازتر caput quam altissime erigens i. e. maximus, summus Ch. II, 342.

كف a vola manus Ch. I, 103.

كفتن et گفتار vid. s. v. گفت.

كفتار hyaena Ch. IV, 87.

كفتن (कृ) Imp. ثوی s. گو Part. praes. loqui, dicere. 2) Cum ب aut dat. ps. alloqui Ch. I, 65.

II, 477. — بر آواز (کس) سخن — ad verba alicuius respondere Ch. II, 349.

c. باز respondere Ch. IV, 157. 182.

c. بر i. q. simplex Ch. II, 51.

كفتن et گفتار dictio, sermo F. 21, 8.

كفتن و شنیدن n. s. c. (loqui et audire) disputatio Ch. I, 26.

كفتن و گوئی n. s. c. collocutio, sermo Ch. II, 352. 2) disputatio, contentio Ch. II, 162.

گوینده *part. dicens, loquens.* ۲) orator *Ch. I, 71.*

کفش *calceus Ch. II, 21.*

a. کفن *feralis vestis s. lodix F. 23, 24.*

گل *lutum, terra F. 20, 4.*

گل *rosa. برگ — comp. folium rosae.*

کلاه *quidquid capiti imponitur, uti vitta, diadema, pileus. 2) corona regis. Burh.*

کلک *opp. خامه calamus scribendo nondum aptatus Ch. III, 225.*

کله *et کله grex pecudum. Burh.*

کلید *clavis.*

کلیله *(cf. कलिका) n. pr. Calila. 2) Titulus libri fabularum, Calila et Dimna inscripti Ch. III, 166.*

کم *adi. deficiens, mancus, paucus. 2) vilis. 3) adv. parum. ویش — res minimae et maximae i. e. omnia Ch. I, 20. 52. 4) Negationi inservit, ut: گرفتن ستیز — non contendere, rixari Gul. p. 38. l. 20. cf. F. 27, 6.*

کمتر *Comp. et کمترین Superl. minor, minimus. 2) inferior, infimus Ch. II, 409.*

کشم *adi. amissus, perditus. بود — idem Ch. II, 503. شدن — a) perdi, amitti. b) dilabi, abire*

Ch. IV, 304. کردن — *perdere Ch. II, 282. amittere Ch. I, 246.* راه — *qui viam amisit, errabundus.*

گمراه *s. گمراه comp. qui a recta via declinavit, deflexit; errans. Unde*

گمراهی *s. گمراهی n. s. c. aberratio, error F. 26, 21.*

گمان *arcus. آور — sagittarius Ch. IV, 196.*

گمان *vid. s. v. گمانیدن.*

گمانیدن *opinari, putare Ch. I, 66.*

گمان *imp. 2) n. s. opinio. 3) suspicio F. 31, 6. 4) dubium. — sine dubio بی Ch. III, 27. 127.*

بدگمان *comp. malae aut falsae opinionis; mala suspicans; malevolus Ch. I, 140.*

گمر *zona, cingulum. بسته — accinctus.*

گمر *vid. s. v. گمر et گمراهی s. گمراهی s. گمراه*

گمند *laqueus F. 20, 2.*

گمندا فکنی *n. s. c. ars laqueos ponendi Ch. IV, 217.*

گمبین *insidiae. Burh. Ch. IV, 97.*

کنار *latus, extremitas rei, uti margo, litus, ripa.*

در — آوردن (کنار *sec. Burh.*) *amplexus, sinus*

amplecti Ch. IV, 226. 271. گرفتن در — idem Ch.

II, 526. — درگیرا — invicem se amplecti

Ch. II, 446. در-نهان in sinu reponere alqd Ch. I, 88.

کُنَام locus habitandi, *tam hominum, quam animalium*; lustrum *Ch. II, 200. 304.*

کُنَاه s. کُنَه peccatum, delictum, culpa. — کُنِي vi-
tiosus, scelestus, flagitiosus, improbus
Ch. II, 324. 509. — کُنِي insons, innocens *F. 31, 1.*

کُنَبَد fornix, testudo. 2) delubrum cultorum
ignis s. pyreum, *a forma rotunda ita dictum*
F. 19, 24. 28, 23.

کُنَج angulus *Ch. IV, 151.*

کُنَج thesaurus. کُنَجُور thesaurarius *Ch. III, 64.*

کُنْدَاوَر sapiens *Ch. III, 9. IV, 300.* 2) fortis, stre-
nuus, heros. 3) dux exercitus *Ch. I, 278.*

کُنْدَن (کنن) fodere, effodere. 2) suffodiendo ex-
stirpare. 3) evellere, avellere.

کُنْدَن i. q. *simpl.* -- کُنْدَن funditus perdere, delere
F. 23, 23. -- کُنْدَن radicibus evellere *F. 23, 28.*

-- کُنْدَن c. از r. *abdicare rei F. 34, 4.*

کُنْدَن part. 2) n. s. fossa *Ch. IV, 125.*

کُنْدَن i. q. کُنْدَن occupatio, opificium, ars. 2)
mos, consuetudo.

کُنْدَن comp. malae, pravae indolis homo *Ch. II,*
47. de Ahrimano Ch. II, 46. F. 19, 6.

کُنْدَن i. q. کُنْدَن.

کُنْدَن i. q. کُنْدَن v.

ثَو et كَو strenuus, fortis, athleta, heros *F.* 27, 14. 28, 10. *Ch.* IV, 116. 2) perspicax, prudens. *Ferh. Sed dissentit Burh. auctor, quum separet haec duo vocabula, primo priorem, et secundo loco posito posteriorem significationem tribuens.*

ثَو s. گوی *pila; de fortunae ludibrio Ch.* IV, 188.
2) *Imp. v. گفتن q. v.*

كُو *pro* او *که*.

ثَو et گواه (*derivat. videtur a v. گفتن*) *testis F.* 19, 28.

ثَو *pro* گوارا *digestio vid. s. v. خوش*.

كُوپال et گوپال *clava ferrea. Burh. Ch.* I, 184.

كوتاه *vel* كوته *brevis, curtus.*

كودك *infans, puer Ch.* II, 321.

كودکی *infantia Ch.* II, 130. *pueritia.*

كور *coecus F.* 26, 11.

ثَو *onager Ch.* IV, 85.

ثَو *cervus, dama Ch.* IV, 85.

كوس *aheno tympanum maius, in castris et palatiis regum pulsari solitum F.* 27, 23. *زند — tympanum pulsare Ch.* I, 178. *F.* 27, 25.

كوش *auris. داشتن — i. q. گوشیدن Ch.* II, 100.

گوشوار inauris Ch. III, 177. F. 27, 4.

گوشیدن (शृण्?) v. denom. audire, auscultare. 2) attendere.

گوشت caro Ch. II, 516.

گوشه angulus Ch. IV, 149.

گوشیدن allaborare, conari, operam dare F. 33, 16.

گوفتن Imp. کوب tundere, pulsare. 2) percutere.

گون et گونه (गुण) color. 2) species, genus. 3) ratio. چه گونه tali modo Ch. I, 77. گونه s. چگونه quomodo, quare, qua ratione? Ch. IV, 346. F. 25, 6. چند گونه adi. comp. varii generis, diversus Ch. II, 238.

کوه s. کوه Ch. IV, 136. 216. mons.

کوهسار comp. montana regio Ch. II, 211. III, 79.

گوهر s. گهر gemma F. 20, 9. 2) substantia. 3) natura, indoles. — بد malae indolis Ch. II, 322.

کوهه pars elatior dorsi cuiuslibet animalis Ch. II, 584. (Derivat. videtur a کوه praeced.)

کوی (गौ) pagus, vicus Ch. II, 586.

کوی i. q. گو. Et گوینده, گوپا vid. s. v. گفتن.

گاه i. q. گاه.

کے (کین) 1) *Pron. relat.* qui, quae, quod; *aut* nota relationis, *ut* *Hebr.* אשר *Arab.* الذى *Ch.* III, 6. *F.* 18, 17. 22, 10. 2) *Pron. interrog.* quis, quae, quid? 3) *Coniunct. causal.* *ut* *Ch.* II, 296. 300. *quia*, *quoniam* *Ch.* II, 338. *nam* *Ch.* II, 218. 375. IV, 80. 170. *siquidem* *Ch.* IV, 340. 4) *In apodosi positum respondet germ.* *so*, *dann* *Ch.* II, 374. *cf.* *F.* 18, 10. 5) *Particula plerumque redundans, et quidem*, a) *post verba dicendi* *Ch.* I, 18. II. 64. 361. b) *sequente* تا *ut* *Ch.* I, 302. c) *ante* چه *Ch.* II, 355. یا — کہ *vel* یا — کہ *utrum — an* *Ch.* II, 243. 244. *Sam.* p. 16. l. 7. *ubi pro vitioso* بانی *leg.* یا نی.

کے *opp.* کم *parvus* *Ch.* II, p. 27. *not.* 3.

کھتو *Compar. minor.* کمترین *Superl. minimus.*

کے *pro* کوه *q. v.*

کھو *i. q.* کوه.

کھرم *n. pr.* Kuhrem, *Ardschasbi frater* *F.* 27, 20.

کهن, کهن et کهن *antiquus, vetus, tritus.*

کھواره *cunae* *Ch.* II, 189.

کی *part. interrog.* *quando* *Ch.* IV, 328. 2) *quomodo* *Gul.* p. 141. l. 3. *Ch.* II, 315.

کی *rex pec. magnus, excelsus, quo cognomine quatuor Persarum reges sunt insigniti, scil.*

کی لہراسپ *et* کیکاوس، کیخسرو، کی قباد
alii quintum addunt کیومرث. *Burh.*

کیانہ *et* کیانی، کیانی *regius* *Ch. II, 362. 398. F. 29, 8.*

گیہا *et* گیہا *herba* *Ch. III, 24. 85.*

گیتی (گیتی) *mundus, orbis terrarum.*

کیخسرو *n. pr. Cosroes, Persarum rex* *Ch. IV, 24.*

کیست *pro* کہ است.

گیسو *cirrus, cincinnus* *Ch. IV, 195.*

کیش *fides, religio* *F. 22, 25. 2) vestis lintea.*

Burh. 3) sordes. Ferh.

کیمیا *Chimia. 2) fraus, dolus. 3) pulvis philosophicus per Chimiam paratus, s. ut vulgo lapis sapientum i. e. arcanum, aurum parandi. 4) Remedium, quo adhibito mortui vitam recuperant* *Ch. III, 86. cf. اکسیر.*

گین (cf. aff. گین) *particula, quae nom. abstractis affixa adiectiva format, ut: اندوه گین molestia vel animi aegritudine affectus* *Ch. II, 348.*

کین *pro* کہ این.

کینہ *et* کینہ *odium, inimicitia. 2) vindicta.*

کینہ ور *adi. infensus, infestus, malevolus.*

گیوان *Saturnus, planeta* *Ch. II, 300.*

كَيَّهَان et كَيَّهَان i. q. جهان mundus. *Burh.*
کی vid. s. v.

ل

لَاجُورِد lapis lazuli, s. cyanus *Ch. I, 202. 306.*

لَانِد nidus *Ch. II, 167.*

لَب labium. 2) margo. 3) ripa, litus *Ch. I, 9.*

لَخْت frustum, pars. كَرَن - - minutatim concidere, dissecare *F. 27, 8.*

لَشَكْر exercitus. ثَه — s. ثَه — castra *Ch. IV, 289.*

a. لُعْبَت ludus. بَرْدِي — hermodactylus, flos *Africanus Ch. IV, 105. coll. annot. ad h. l.*

لَهْرَاسِب n. pr. Lohrash, *Persarum rex F. 21, 4.*

لِکِن s. لَکِن (format ex Arab. وِلِکِن et لِکِن, لِکِن
adv. sed, verum, attamen *Ch. IV, 224. F. 26, 9.*

م

مَ partic. insepar. et مَمَ p. separ. (ما) ne, utraque prohibitiva, quae imperativo negativo formando inservit.

مَ pron. affixum prim. pers. sing.

a. **مَانَم** luctus *Ch. II, 2.*

مَادَر (मातृ) mater.

مَار serpens.

مالیدن *vid. s. v.* مالش

مالیدن fricare, terere. — رخسارگان بر زمین *fig. se prosternere Ch. II, 310.*

مالش *fricatio.* دادن — *i. q.* مالیدن *atterere, contundere, perfringere Ch. IV, 214.*

مَام (*nostr. Mama*) mater *Ch. II, 193.*

a. **مَامُون** *n. pr. Mamun, Chalifa Ch. III, 233.*

مان *pron. affix. prim. ps. pl. Ch. IV, 12.*

ماندن manere, remanere *Ch. II, 396. 535.*

c. **فرو** *infra i. e. infimo loco manere Ch. I, 33.*

2) stupefactum consistere, *vel haerere Ch. IV, 155. Burh.:* فرو ماندن بمعنی منتظر باشد که مشتق از انتظار است و کنایه از ملزم شدن و متحیر و عاجز گردیدن هم هست.

مانستن *Imp. مان similem esse c. ب F. 27, 13.*

مانند *adi. similis, 2) adv. instar, sicut.*

بمانند *instar, sicut Ch. II, 402.*

مانند» *part. v. praec. similis Ch. I, 119.*

ماه *s. مَه (मात्) luna. 2) mensis Ch. IV, 23. F. 26, 3.*

ماهی (मत्स्य) piscis Ch. II, 250.

a. مایل inclinans, propendens.

مای sec. Burh. nom. urbis in Hindostan, ubi multi fascinatores. Sed cum هند coniunctum, مای هند Ch. II, 569. videtur esse nom. comp., plane ut ماچین, et significare magna India; nam مای sine dubio est sansc. महा pro महत् magnus, quod initio comp. sexcenties reperitur.

مایه (मा) (Capital) caput, summa. 2) quantitas, mensura. 3) pretium. — پر comp. (plenam mensuram habens) a) adultus Ch. II, 221. b) dives. c) pretiosus Ch. III, 64.

مباد et مبادا ne sit Ch. II, 582. (vid. باد et مَر).

a. مَجْلِس consessus. 2) convivium, computatio.

a. مَاجِهَر foculus. — آتش — idem F. 19, 8.

مَر particula, quae nominibus praeposita notat dativum et accusativum, particula ِ vel sequente vel omissa, ut Ch. II, 462. coll. annot. ad h. l. F. 28, 22. Sohrab p. 167, l. 13.

مَر n. s. mensura F. 28, 12. 2) numerus Ch. II, 556.

مَرَد (मर्त्य) n. s. homo. 2) vir (opp. زن femina) Ch. IV, 35. 3) adi. strenuus, bellicosus F. 30, 9.

مَرَدَانِه viro conveniens, dignus; virilis, fortis. Unde

مردانگی *n. s. virilitas, strenuitas Ch. IV, 219.*

مردم *i. q. مرد homo, vir.*

مردی *n. s. virilitas. 2) strenuitas, audacia.*

مردن (م) *Imp. میر mori Ch. I, 281. 2) exstingui de igne F. 34, 11.*

مردی *vid. s. v. مرد praeced.*

مرز *terminus, confinia regionis Ch. IV, 3.*

مرزبوم *et مرزوبوم Ch. I, 2. 106. n. s. c. locus in confinio. 2) patria, locus ubi quis consistet. Ferh.*

مرغ (مغ) *avis.*

مَرگ (format. a مُردن *ut videtur*) *mors.*

مژده *nuntius laetus Ch. II, 10.*

مژه *et مژه cilium Ch. II, 401. IV, 222.*

مژگان *plur. praec. 2) Ut singularis usurpatur, idem quod مژه praec. significans. Burh.*

مزیدن *i. q. مکیدن sugere, gustare Ch. II, 218. 516.*

مست *ebrius F. 33, 10. مستی n. s. ebrietas.*

مست *aegritudo, moeror, molestia, dolor. Burh.*

مستمند *comp. tristis, miser, afflictus Ch. IV, 196.*

مشت (مشت) *pugnis Ch. I, 300. بمشت آوردن capere, occupare ibid.*

a. **مُشْتَرَى** emtor Ch. IV, 106.

مِشْك (मुष्क cf. *Fragmente* p. 117. not. 29.) moschus.

مِشْكَبُوی adi. comp. moschum redolens Ch. IV, 257.

مِشْكَبِین adi. moschum redolens.

a. **مَعَ** praepositio cum.

مَغْز cerebrum Ch. III, 256.

مَكْر part. except. nisi, praeterquam praeced. negat.

Ch. III, 153. 2) fortasse Ch. I, 68. II, 149. 194. IV,

141. **مَكْر كِه** fortasse; haud scio, an Ch. II, 363.

مَكَّة n. pr. Mecca, urbs Arabiae nota.

مَكِيدَن i. q. **مَزِيدَن** sugere, gustare.

a. **مَلِك** possessio. 2) regnum.

مَنْ Pron. pers. prim. pers. sing.

مَنْش (मन्स् ling. *Send. et Pasend.* cor. *Burh.*:

بلغت ژند و پاژند بمعنی دل باشد cf. *Fragmente etc.*

p. 36. not. 54.) natura, indoles Ch. II, 142.

مَنْم pro **ام**.

مَنْوِچَهَر n. pr. (comp. ex **مَنْو** pro **مِینو** et **چَهَر** faciem
coelestem habens) Minutschih, *Persarum rex.*

مَنْی n. s. (format. a pron. pers. **مَنْ**) amor sui. 2)

superbia, arrogantia F. 21, 5.

مو et موسى capillus, crinis *F.* 33, 25.

موبد doctus, sapiens. 2) antistes pyrei. 3) Magorum praefectus. *Videtur composit. ex* مو pro موع cultor ignis et بد *sansc.* पति dominus. *cf. Fragmente etc. p. 118. not. 32.*

a. موقوف adstrictus, dependens *Ch.* IV, 316.

ما i. q. ماء. 2) *Part. prohibitiva separab. vid.* م

ما (महत्) opp. كه. 1) magnus. *pl.* optimates. 2) princeps, dux copiarum.

مهنر *Compar. maior.* 2) princeps, rex. *F.* 32, 2.

مهي magnitudo *Ch.* III, 206.

مهيبن *Superl. maximus et natu maximus F.* 22, 15.

a. مهر *n. act. dicenda dote uxorem in matrimonium ducere.* 2) dos. مهر در آورتن in matrimonium ducere *Ch.* IV, 232.

مهر (मुद्रा) annulus signatorius *Ch.* II, 566. III, 48.

2) sigillum. مهر کردن — obsignare. مهرست sub sigillo est; obsignatus, a, um est *Ch.* III, 141.

مهر (मिहिर) sol *Ch.* II, 244. IV, 20. 2) Mihr; *nom. unius septem pyreorum, quae Persae septem planetis exstruxerant F.* 19, 25. 3) amor. 4) miseratio, misericordia.

مهربان misericors, benevolus. 2) fayens, amans.

بدمهری *n. s. c. malus, funestus amor Ch. II, 519.*

مهمان *conviva, hospes Ch. II, 218. F. 30, 18.*

مهی *et مهین vid. s. v. مه.*

می *vinum Ch. I, 86. خواره — vid. s. v. خوردن,*

i. q. همی q. v.

میان (मध्य) *opp. کنار medium F. 22, 26. 2) medium*

corporis, lumbi Ch. II, 224. F. 20, 15. 30, 7.

3) adv. i. q. — در in medio, inter Ch. I, 13.

IV, 116. بستن — accingi cingulo (Kosti) F. 25,

11. — ببسته بر accinctus Ch. III, 236.

i. q. میان praeced. F. 33, 19.

a. میدان (मैदान) *palaestra, hippodromus. جنگ — cam-*
pus belli Ch. IV, 207.

a. میسر (ميسر) *facilitatus. 2) concessus (aDeo) Ch. IV, 270.*

میش (मेष) *ovis F. 18, 13.*

میغ (मेघ) *i. q. Arab. سحب nubes.*

a. میل (ميل) *inclinatio, propensio, amor Ch. IV, 241.*

a. میل (میل) *milliare Ch. IV, 133. Sec. al. vox pers. Burh.*

مینو (مینو) *paradisus, coelum. 2) vitrum. 3) smaragdus. B.*

ن

ن̄ *Partic. inseparab. aut نه̄ separab., utraque negativa, non, quae verbi temporibus negativis formandis inservit. ونه — نه neque — neque Ch. I, 70.*

نا *Particula negativa, non. Nominibus aut adiectivis praefixa format composita et respondet Latinae inseparabili in, ut: ناتوان impurus. ناتوان impotens. Talia composita sub singulis nominibus aut adiectivis, quibuscum نا coniungitur, disposita invenies.*

نا *et نای arundo. 2) fistula.*

ناخن (نخن) unguis.

ناز *blanditiae vel blandimenta amantium. 2) voluptas, mollities.*

نازک *tenuis. 2) venustus, delicatus Ch. II, 217.*

نازنین *blandus. 2) mollis, delicatus. 3) dilectus, a; amatus, a. 4) pulcra puella Ch. IV, 223.*

ناظر *videns, aspiciens.*

ناک *Particula postpositiva, quae format adiectiva qualitatis, ut: خشمناک ira affectus, iracundus.*

نال *et ناله vid. s. v. نالیدن.*

نالیدن *Imp. نال lamentari, gemere Ch. IV, 164.*

— زار *gemitus edere, lamentari Ch. II, 386.*

نالَه lamentatio *Ch. I*, 267. 2) gemitus. 3) sonus instrumentorum *Ch. I*, 193.

نام (نامن) nomen. 2) fama. 3) gloria *Ch. I*, 281. 4) *adv. nomine, ut sansc. नाम Ch. II*, p. 60. *not.* 193. کردن — nomen imponere alci, appellare *c. dat. F. 28*, 22. نهادن — *idem Ch. II*, 337.

نام‌بیر *adi. comp. celebris, illustris, nobilis.*

نام‌پر‌دار *adi. comp. idem Ch. I*, 28. *F. 29*, 5.

نام‌جوئی *adi. comp. gloriae cupidus Ch. II*, 127.

نام‌خواست *adi. comp. i. q. praeced. gloriae cupidus F. 24*, 11. 2) *n. pr. Namchast F. 22*, 10.

نام‌دار *adi. comp. i. q.*

نام‌ور *i. q. celebris, insignis Ch. IV*, 167.

نامی *adi. celebris, praeclarus F. 24*, 10.

بنام *adi. comp. ex praep. ب et celebris, insignis. 2) adv. gloriose Ch. I*, 281.

نامه epistola *F. 21*, 24. 2) liber, aut libellus *Ch. III*, 226. 3) exemplar. نامه خسروی exemplar regis *ibid.* 227, کردن — epistolam dare ad alqm *c. زی p. F. 25*, 1. 29, 24. *et c. با p. F. 29*, 27.

نان panis. 2) cibus. خوردۀ شد finitis epulis.

ناو res quaevis longa intus cava. 2) species tympani militaris *F. 27*, 25.

ناوک sagitta parva. *Burh. F. 23*, 24.

ناهید *i. q.* آنایید *Venus planeta, et Dea, Graecorum ἀναίτις, quam Persae insigniter colebant. vid. Fragmente etc. p. 109. annot. 7. 2) Nahid, nom. filiae imperatoris cuiusdam F. 18, 17.*

نای *i. q.* نا arundo. 2) fistula.

ناید *i. q.* نه آید *ab آمدن cf. annot. ad Ch. II, 299.*

نبد *i. q.* نه بود non fuit. *Ch. I, 148.*

نبرد bellum, proelium *Ch. I, 55. 255. 2) adi. fortis, strenuus Ch. IV, 209.*

نبرده *adi. fortis, strenuus F. 18, 19. 25, 14.*

نوشته *et نوشتن i. q.* نوشته *et نوشتن q. v.*

نبيذ *a. vinum Ch. I, 94.*

نخاچیر *venatio. 2) fera Ch. IV, 82.*

نخاچیرگاه *n. s. c. locus venationis Ch. IV, 80.*

نخست *primus. 2) adv. primum Ch. I, 39. F. 19, 25.*

نخستین *i. q.* نخست *primus Ch. III, 215.*

نرم *mollis, lenis Ch. II, 407.*

نره *et نره sordidus, deformis, abominabilis F. 21, 1.*

نریمان *n. pr. Neriman, celebrer athleta, Sami pater, ideo سام نریمان Sam, Nerimani filius dictus Ch. II, 227.*

نژاد *origo. 2) stirps, familia.*

فَنَرَارٌ tenuis. 2) macilentus *Ch. IV, 289.*

فَنَرَانٌ aut فَنَرَدِيكٌ (नेदीयस् ?) primitus substantivum
fuisse videtur, quia cum praepositionibus con-
iungitur, et significasse propinquitas, vicinia.

2) adv. prope, iuxta, apud, ad. *Cum praep.*
فَنَرَانٌ seu به idem *F. 22, 13. 29, 19. Ch. I, 29, 32. IV, 64.*
فَنَرَدِيكِي n. s. propinquitas, vicinia.

فَنَرَمٌ nebula, vapor *Ch. II, 25. not. 8.*

فَنَرَنْدٌ tristis, moestus, anxius *Ch. II, 136. IV, 323.*

2) impotens, infirmus *Ch. II, 393.*

فَنَرَسِياسٌ pro فَنَسِياسٌ *vid. s. v. سپاس.*

فَنَسْتُورٌ n. pr. Nestur *F. 28, 2.*

فَنَسْتِنٌ et نشاندن *vid. s. v. نشستن.*

فَنَسْتِنٌ (निषट्) Imp. نشيبن sedere, considerare, re-
sistere. c. بر *loc. Ch. II, 465.*

c. بر conscendere equum *Ch. II, 461. Unde n. s.*

فَنَسْتِنٌ equo vehi, equitatio *Ch. II, 26.*

فَنَسْتِنٌ n. s. sessio. 2) sedes *F. 20, 10.*

فَنَسْتِنٌ transit. v. نشاندن sedere facere, iubere

Ch. I, 32. 84. III, 249. imponere in elephantem

Ch. II, 454. c. فَرَاذ. 2) signare, notare.

c. بر insidere facere, ascendere iubere *alqm in equum*

Ch. II, 294. - - گوهر gemmis distinguere. F. 23, 17.

نشان *Imp. v.* نشانیدن. 2) *n. s. signum, indicium*

Ch. II, 225. 3) *vestigium Ch. IV, 5.* کردن —

signum apponere, obsignare epistolam F. 24, 3.

تو است *tibi similis est alqa re c. با r. Ch. I, 64.*

بدنشان *comp. malo, infausto signo notatus F. 24, 3.*

نشستن *(a v.) locus sedendi. 2) ni-*

mus Ch. II, 299.

a. نصر n. pr. Nasr Ch. III, 239.

a. نصیحت admonitio, adhortatio. کردن — mo-

nere, hortari alqm c. acc. p. Ch. IV, p. 96. l. 1.

a. نظاره spectatio, contemplatio Ch. II, 586.

a. نظر iutuitus, conspectus. در — آمدن in con-

spectum venire Ch. IV, 104.

a. نعره clamor. برداشتن — clamorem tollere, ede-

re Ch. II, 425. زدن — idem Gul. p. 18. l. 4.

نفر bonus, pulcer Ch. III, 70. IV, 152.

نفرین execratio, maledictio Ch. II, 48. کردن —

execrare, maledicere c. بر p. F. 30, 23.

بنفرین comp. cum praep. ب execratus, maledictus.

a. نقره liquatum aurum, argentumve. 2) pecunia

a. نقش pictura.

نگاریدن vel نگاشتن pingere F. 20, 6. 8. 23, 23.

- نِگار *imp.* 2) *n. s.* pictura, picta effigies. 3) amata
pulcerrima Ch. II, 103. IV, 191. de puero pul-
cerrimo Ch. II, 110. de puellis pulcerrimis F.
 23, 18. کردن — *i. q.* نگاریدن *pingere F. 20, 7.*
 زر نِگار *adi. comp. auro pictus, distinctus Ch I, 22.*
 نگارنده *part. praes.* 2) pictor, ornator *F. 22, 27.*
 ا. نِکال *poena, supplicium. کردن — punire F. 25, 17.*
 نِگاه *s. نَکِه aspectus, intuitus Ch. I, 124. 2) obser-*
vatio, custodia. داشتن — custodire, servare c.
acc. Ch. II, 207. 259. retinere Ch. I, 94.; et
pass. servari Ch. III, 229. کردن — a) aspicere, in-
spicere, intueri c. ب Ch. II, 303. IV, 43. F. 19, 9.
c. بر Ch. III, 230. b) animum intendere Ch. II,
 99. III, 3. c) custodire *c. بر p. Ch. II, 213.*
 نگهبان *comp. custos F. 31, 23. 2) praefectus F. 21, 10.*
 نگهدار *comp. custodiens, servans Ch. II, 69. F. 22, 15.*
 نِگَرِستَن *pro نِگَرِستَن et نِگَرِیدَن aspicere,*
inspicere, intueri Ch. III, 22. 2) attendere,
animum advertere Ch. II, 355. 3) respicere c.
ب r. Ch. II, 202.
 نِگَر *imp.* تا نه — *vide, ne; cave, ne Ch. II, 257.*
 نِکَو *i. q.* نیکو *vid. s. v. نیک*
 نِگَوَنسار *comp. inversus, deorsum pendens s. vergens*
capite. شدن — collabi, cadere in terram F. 33, 21.

نَكُوهِش *n. s.* (*form. a* نَكُوهِدَن vituperare) vituperatio. 2) vitium *Ch. II*, 403.

نَکَاهِ et نَکَهِدَار *vid. s. v.* نَکَاهِ.

نَکَبِین *pala annuli; quidquid annulo inseritur.*

نَمَاز (*نام:*) adoratio, veneratio, honoratio. 2) obsequium. *Burh.* بَرَدَن — reverentiam *alci* praestare, venerari *alqm. c.* پِیش *p. Ch. I*, 30. *c. ب. p. Ch. II*, 534. *c. dat. p. Ch. III*, 198. *F. 24, 6.*

نَمُوْدَن *Imp.* نُمَا ostendere, monstrare. 2) ostendi, apparere, videri.

نَمُون *in comp.* ostendens, monstrans, *ut* رَهْ نَمُون *vid. s. v.* رَاهِ.

نَنْکَ dedecus, ignominia, vitium. *Burh.:* نَنْکَ بِمَعْنَى زشت و عیب و عار باشد *Ch. II*, 256.

نَوُ *et* نُو (*نام:*) *Burh.* novus, recens *Ch. II*, 284. 2) strenuus, bellicosus, athleta.

نَوْتِی *n. s.* novitas. نَوْتِی de novo *Ch. II*, 572.

نَوَاخْتَن *Imp.* نَوَاز demulcere, blandiri *Ch. III*, 175.

نَوَان *part. praes. v.* نَوِیدَن se movens, cum fastu incedens. 2) lamentans, ingemiscens. 3) tremulus. *Burh. Ch. II*, 116. 264.

a. نَوَبَت *tempus, vices.*

نَوَبَهَار *n. s. c. ver novum, de infante recens nato*
Ch. II, 138. 2) n. pr. Naubehar, templum cultorum ignis F. 18, 2. cf. annot. meam ad h. l.

نَوَد (नवति) nonaginta.

نَوَدِر (sec. al. نوذر) *n. pr. Nuder, regis Minutschihri filius Ch. II, 433.*

a. نُور lux *F. 19, 22.*

نَوَرْدِيدِن convolvere, complicare *epistolam F. 24, 3.*

نَوِشْتِن *et نَبِشْتِن Imp. نُويس scribere Ch. III, 213.*
ad alqm c. بر p. F. 26, 22.

نُوشْت scriptio. 2) scriptum *F. 21, 14.*

نُوشْتِه *s. نبشته part. 2) scriptum, liber Ch. III, 119.*

نُويسِنده *part. praes. 2) scriptor, scriba Ch. III, 225.*

نُوشِيبِن dulcis. 2) suavis, iucundus.

نُوشِيبِن رَوَان *n. pr. c. (anima dulcis) Nuschinrevan, vulgo Nuschirvan, Persarum rex Ch. III, 5.*

نُوشْتِن *et نويسنده vid. s. v.*

نُوشِي *vid. s. v.*

نَه non, *vid. sub نَ.*

نِه *imp. v. نهادن q. v.*

نَه (नवन्) novem.

نِهَادِن (नि + धा) ponere, collocare. 2) apponere. 3)

condere *templum* F. 19, 25. — آئین *alqd* insti-
tuere *ibid.* — پایه *c. dat. p. munus alci deferre,*
muneri praeponere alqm F. 28, 17. — سر *c. سوی*
contendere *alqo* Ch. III, 77. F. 34, 7. — بر سر
capiti imponere tiaram Ch. II, 466. — بر سر *idem*
F. 28, 14. — روی *vultum convertere, conten-*
dere alqo c. سوی F. 20, 19.

c. بر i. q. simpl. -- کف in manum ponere Ch. I, 103.

نهال *surculus* F. 20, 22.

نهان (*proprie part. praes. v. نهادن*) *absconditus,*
latens. 2) adv. i. q. — در vel — اندر in occulto, clam
Ch. I, 34. 125. II, 538. III, 166. — کردن *abscon-*
dere, celare Ch. II, 538. — داشتن *idem* Ch. IV, 340.

نهفتن *abscondere, celare* Ch. III, 224.

نهفت *n. s. absconditum, occultum* Ch. III, 4. 2)
gynaecium. Burh. — جای idem Ch. II, 490.

نهنگ *crocodilus* Ch. II, 250.

نهیب *timor, terror, sollicitudo.*

نی *pro* نای *arundo, calamus. 2) fistula. Burh.*

نی *Partic. negativa non, ne.*

نیا *plur.* نیاگان *avus* Ch. I, 283. II, 36. IV, 49.

نیاز *indigentia, necessitas.*

بی‌نیاز *comp. necessitate carens Deus Ch. II, 506.*

نیایان *plural. vid. singularem*

نیام *vagina Ch. II, 554.*

نیایش *laudatio, honorum apprecatio, gratula-*

tio. Burh. : نیایش بمعنی آفرین و تحسین و دعائی : F. 18, 9. Ch. II, 328. Cum کردن et نمودن fausta quaeque apprecari, gratulari alicui F. 24, 15.

نیرم *n. pr. Nairem i. e. Neriman نریمان, Sami pater, ideo سام نیرم Sam Nairemi filius dicti Ch. II, 443.*

نیرنگ *incantatio, fascinatio, praestigiae. 2) fraus, dolus. Unde ساز — comp. incantator, praestigiator Ch. IV, 181.*

نیرو *robur. 2) potentia Ch. I, 258. II, 390.*

نیز *adv. etiam, pariter F. 21, 19.*

نیزه *hasta F. 24, 25. Ch. II, 564. IV, 215.*

نیزه‌گذار *comp. (hasta ludens) i. q. F. 28, 10.*

نیزه‌دار *comp. hastam gerens, hastatus F. 27, 3.*

نیزه‌گذار *vel گزار — comp. (hastam transire faciens) i. e. hastae mittendae peritus, hastatus F. 26, 28.*

نیک *et نیکو vel نکو bonus, praestans. 2) pulcer*

Ch. II, 111. 3) adv. bene, et نیک valde, multum,

ut: نیک سهلست facillimum est Gul. p. 179. I. 7.

valde turpis; pessimus Pend. p. 49. I. ult.

نیک نام *comp. boni nominis, celebris, illustris* Ch. I, 98

نیکی *et* نیکوئی *bonum, probum, honestum.*

دادن *s. v.* دهنش *vid.* نیکی دهنش

a. نیل *n. pr. Nilus, fluvius.*

نیل *n. pr. i. q. praec. 2) indicum. Burh. 3) adicaeruleus et niger* Ch. II, 422.

نیم *et* نیمه (نیم) *dimidium.*

نیمروز *vel* نیمه روز *n. reg. Nimrus, de qua vid. Fragn. etc. p. 125. annot. 54. cf. F. 30, 14. Ch. IV, 69.*

و

و *et* و *Part. copulat. et.*

وَأ *adv. rursus, iterum. 2) Particula verbis praeposita, respondens Latinor. retro, re, ut* و آمدن *revenir Pend. p. 169. 1. 5. 3) aliquando redundat, ut* و آریسته *i. q. رسته liberatus, liber* Ch. IV, 224.

وَأپس *adv. i. q. پس pone, post.*

وَأر *vel* وَر *vox in comp. adhibita possessionem et similitudinem indicans, ut: — امید* *spem habens. —* بندہ *instar servi* F. 30, 18. — پیل *elephanti similis* Ch. II, 385. — کی *instar regis* F. 30, 8.

وَأرسته *i. q. رسته liberatus, liber* Ch. IV, 224. *vid. s. v. وا.*

وَأَن (cf. aff. वन, वान्) adi. similis. *Burh.* 2) pro
بَان in comp., ut: فیلدان elephantorum custos. *B.*

a. وَحَشٍ n. coll. bestia agrestis, fera. وَحَشِي i. q.
وحش fera plur. وحشيان *Ch. IV, 91. 173.* 2) nom.
unit. fera una.

وَإِذَا i. q. وار. 2) i. q. واگر etsi *F. 22, 4.*

وَأُورَا pro اورا *Ch. II, 235.*

وَأَشٍ Partic. postpositiva similitudinem exprimens
instar, sicut, ut: بندہ و اش instar servi *F. 29, 9.*

وَأَلِيٍّ pro وليکن sed, vero *Ch. II, 509. IV, 259.*

وليکن i. q. ليکن vid. s. v. ليک.

وَأَيًّا i. q. يا *Ch. IV, 142.*

وَأَبْرَانٍ vastatus, desertus *F. 23, 28.*

وَأَيْزٍ et وَيَزَةٌ (विशेष) purus *F. 24, 25.* 2) proprius,
peculiaris. *Burh.* بویزه adv. peculiariter, prae-
cipue, praesertim *Ch. I, 48.*

۵

وَأَمَالٍ et هَمَالٍ similis, par. 2) socius, aequalis
F. 19, 2. Ch. II, 502.

وَأَمُونٍ campus, planities *F. 22, 5. de campo proelii.*

a. هَدِيَّةٍ munus, donum; et هَدِيَّةٍ *Ch. II, 92.*

آن چه — quicunque. آن که — quivis, omnis (सर्व) **قهر** — quodcunque. چه — quidquid *F.* 28, 12. و — uterque. گاه — semper. کجا — ubicunque *Gul.* p. 29. l. 14. نر — *seq. negatione nunquam Ch.* II, 226. *F.* 27, 15. کس — unusquisque. که — quicunque *F.* 20, 13. 23, 25. یک — unusquisque.

هزار (सहस्र) *pl.* هزاران mille. هزار هزار millies mille.

a. **هزبر** crassus, magnus, robustus ac durus *F.* 33, 16.

هزیر gratus, acceptus, bonus *F.* 20, 24. 23, 25.

a. **هزیمت** fuga *Ch.* IV, 8.

هستن *verbum substantivum defectivum, a quo Praesens Indicativi هستم, هستی, هست etc. vid. Gramm.*

هوش *i. q.* **هوش**.

هشتم (अष्टम) octo. هشتاد octoginta. **هشتم** octavus.

هستنن (ह) ponere, deponere *F.* 22, 22. 2) relinquare *Ch.* II, 568. *F.* 28, 5.

c. فرو laxare. 2) pendulam et promissam demittere *comam F.* 18, 7.

هوش *vid. s. v.* **هوش** et **هشمار**

هفت (सप्त) septem. هفتاد septuaginta. هفتصد septingenti *F.* 31, 11.

هفتة hebdomas. — بيك per septem dies Ch. I, 199.

a. هلا *Part. excitandi, commonendi et compellandi age, agedum!* F. 25, 17. 31, 13.

هم (هم) simul, una. 2) pariter. باهم et بهم una, simul F. 24, 4. 25, 18. — بر *idem*.

هنا *forma rarior, ut videtur, cum Elif paragog. pro هم* Ch. I, 316. not. 215. II, 60.

همال *i. q. هامل q. v.*

همان (*ex هم et آن*) *idem* Ch. I, 37. II, 181. 2) *item, itidem* Ch. I, 122. p. 16. not. 127. II, 418. 563.

3) *solummodo, tantum* Ch. II, 133. گاه — *seu همانکه* eo ipso tempore Ch. II, 377. F. 28, 13.

همانا *plane idem. 2) verisimile est, sine dubio* Ch. II, 356. 474. III, 132. 3) *seq. كه i. q. Arab.*

كانه *quasi; ita est, ac si* Ch. III, 86. *cf. Gul.*

p. 160. l. 4. من همانا كه تقرير اين سخن نكرده „*pone me haec non dixisse.*“

همای Homai, *avis optimi augurii, de qua vid.*

Rosenzweig Jos. u. Sul. p. 189. annot. 14. 2)

genus vexilli, in cuius extremitate figura praedictae avis excisa aut depicta conspicitur F. 28,

7. 3) *n. pr.* F. 31, 13.

Sequuntur cum هم composita:

همتا (*ex هم et تا*) *similis, par, aequalis* F. 30, 14.

همچنان (*ex هم et چنان*) *eodem modo, eiusmodi*

F. 20, 1. 2) *i. q. Arab.* کذالك مع کونه *quamvis*
res ita se habeat Gul. p. 30. l. 22.

همچنين (*ex* هم *et* چنين) *huiusmodi Ch.* II, 394.

همچون *vel* همچون *plane ut; instar, sicut, tanquam*
F. 23, 15. *Ch.* II, 179.

همخانه *in eadem domo habitans; contubernalis.*

همخانگی *n. s. convictus, coniugium.* — کرون *ma-*
trimonium contrahere Ch. IV, 220.

همداستان *arcani particeps, conscius alicuius rei*
c. ب r. F. 20, 26. *c. بر r. Ch.* II, 242.

همراه *vel* همراه *socius itineris, comes.*

همساخن *consentiens, unanimis Ch.* III, 103.

همه *adi. omnis F.* 21, 5. *totus F.* 21, 14. 2) *omnes,*
cuncti Ch. I, 33. 135. II, 425. *F.* 18, 22.

همی *et* می *Particula verborum temporibus prae-*
fixa aut postposita. vid. Gramm.

همیبدون (*ex* هم *et* ایدون) *semper Ch.* III, 229.

همیشده *continuo, semper.*

همین (*ex* هم *et* این) *idem Ch.* III, 119. 2) *solum-*
modo, tantum.

هند (सिन्धु) *n. pr. India.*

هندو *n. pr. Indus Ch.* II, 231. *plur.* هندوان.

هندوستان *vel* هندستان *n. pr.* India *Ch.* III, 65.

هندي *adi.* indicus *Ch.* II, 554. *F.* 28, 20. بهندی
idiomate indico *Ch.* III, 140.

هنر (cf. सुनर, सूनुत?) *i. q.* Arab. فضل *praestantia*
quaevis. 2) *virtus* *Ch.* II, 390.

هنگام *tempus.* 2) *adv.* tempore *Ch.* IV, 71.

هنوز *hactenus.* 2) *adhuc* *Ch.* II, 243.

a. هوا *aër* *Ch.* I, 50. IV, 212. 2) *aura.* 3) *volun-*
tas, desiderium *Ch.* II, 413. IV, 79.

هور (सूर्य) *sol* *Ch.* I, 238.

a. هوس *cupido.* 2) *desiderium* *Ch.* IV, 159.

هوش *et* هُش *intellectus, mens* *F.* 33, 4. 2)
mors, interitus *F.* 26, 1.

هوشمند *s. هوشمند* *intelligens, prudens, sapiens.*

هوشيار *s. هوشيار* *idem* *F.* 27, 4. *Ch.* II, 548.

a. هول *timor, formido* *Ch.* II, 304.

a. هوی *amor.* 2) *cupido.* 3) *voluntas.*

a. هيبت *timor.* 2) *reverentia.*

هیچ *et* ایچ *ullus, a, um* *Ch.* II, 371. 2) *un-*
quam. Cum negatione a) *nullus, a, um* *Ch.* II,
101. 178. b) *nihil.* c) *nunquam.*

هیچکس *ullus. Cum negatione nemo* *Ch.* IV, 160.

هیربند *comp.* (*ex* هیر ignis *et* بد *sanscr.* वति dominus) antistes magorum *vel* cultorum ignis *F.* 34, 9. *cf. Fragmente etc.* p. 118. *annot.* 32.

هیزم lignum, quod uritur *F.* 28, 21.

هیکل amuletum collo suspensum. بستن — amuletum suspendere *scil. collo* *F.* 28, 4. 19, 20. 2) *et metaph. dicitur pro mori.* *Burh.:* هیکل بستن کنایه از مردن و وفات یافتن است.

ی

یا *et* ویا *aut, vel, sive.*

یاب *imp. v.* یافتن *q. v.*

یاد *mentio.* 2) *recordatio, memoria* *Ch.* III, 163. 182. کردن — *a)* *mentionem facere, commemorare* *Ch.* II, 114. 408. *c.* از *ib.* 432. *et c. acc.* *Ch.* I, 78. III, 116. *b)* *meminisse, recordari.* *c.* ب *Ch.* II, 196. - - آفرین *i. q.* کردن *q. v.* *Ch.* II, 122. گرفتن — *memoria tenere.*

یادگار *comp.* *donum in memoriam alicuius datum.*

2) *qui vel quod in memoriam revocat; monumentum* *Ch.* II, 71. 582. III, 212. 215. 248.

یادگیر *adi.comp.* *memoria tenens, retinens* *Ch.* III, 20.

یار *amicus et amica, amata* *Ch.* IV, 304. 2) *socius, comes* *Ch.* IV, 262. 3) *adiutor* *Ch.* I, 163.

یارمند adiutor *Ch. I*, 293.

یاری amicitia. 2) auxilium, favor *Ch. II*, 354.

یارستن posse, valere *Ch. I*, 169. *F.* 21, 5.

یاره armilla *Ch. III*, 177. *F.* 27, 4.

یافتن *Imp.* یاب invenire. 2) consequi, nancisci
Ch. I, 186. *IV*, 350. *F.* 28, 11.

a. یاقوت lapis pretiosus coloris rubri, aut flavi,
aut caerulei; *pec.* Rubinus, aliis Sapphirus.
— سرخ Rubinus *Ch. I*, 104.

یال collum, cervix. 2) brachium, unde met. robur,
vis, potentia *Ch. IV*, 28. 3) *i. q.* روى et خساره
facies, forma, statura. 4) liberi, familia. *Burh.*

یالگور comp. onagri robore praeditus *Ch. IV*, 95.

یاور auxilium ferens, adiutor *Ch. II*, 391.

یاوه amissus, perditus *F.* 28, 24. 2) ineptus, ina-
nis, futilis *F.* 21, 23.

یزدان Deus.

یک (۱) unus. 2) singulus, solus. اندر دگر — in-
ter se (ineinander) *Ch. II*, 302.

یکایک singuli *Ch. II*, 61. 489. *F.* 33, 15.

یکبار una vice, semel. بیکبار *idem*; *vid. s. v.* بار.

یکچند aliquot *F.* 19, 3. 30, 8.

يَكْسِرَ *et* يَكْسِرَهُ (unius capitis) una vice, semel. 2) subito. 3) omnino, prorsus. 4) *i. q.* تنها *solus*; *solum, tantum. Burh.*

يَكَّه *unusquisque F. 29, 21.*

يَكِي *i. q.* يَك. 2) *adv. semel Ch. I, 46.*

يَكِيك *s. يَك يَك* *unus post alterum, singuli Ch. II, 546. III, 87.*

يَل *fortis, strenuus. 2) athleta, heros. Ch. II, 117,*

a. يَمَن n. pr. Jemen, pars Arabiae Ch. IV, 185. F. 29, 24.

A N N O T A T I O N E S.

P. 24. vers. 303. Sensus est: „non licebit postea illi quidquam in hoc mundo sperare, siquidem Graeci erunt (incolis Persiae) loco Dhahhaki, minime vero loco Dschemschidi.“ Poeta hoc versu Dhahhako, Persarum regi crudelissimo, opponens Dschemschidum, regem iustissimum et benignissimum, Darium milites suos sic alloquentem inducit: Quicumque vestrum in hoc proelio militem ignavum se praebet, suae tantum salutis rationem habens, illi in hoc mundo nulla spes reliqua est, siquidem Graeci Persas devictos nequaquam leniter tractabunt, ut Dschemschid, sed Dhahhaki instar omnem saevitiam in illos exercebunt. Cf. de utroque Persarum rege *Malcolmi Hist. Persiae* vol. I. p. 10. seq. vers. germ. *Spazieri*. — Ad metrum huius versus quod attinet, legendum est *جمشید*, ut impressimus, non vero *جمشید*. Utraque pronuntiatio vera; est enim vox composita e *جم* *rex*, quod pronuntiatur *جم* et *جم*, et adiectivo *شید* *clarus, fulgens*, quo et alia nomina sunt composita, ex. gr. *خورشید* de quib v. Glossar. nostr. s. v.

P. 42. v. 203. Wahlius pro *نیکو* et *بوش* false legens *تنکی* et *نوش*, versum non intellexit, quum vertat:

„Es lohnt' ihr (i. e. avi) Jesdan die Gabe vom
dürftigen Mahle,

Dass forthin sie reichlich an Vergeltung genoss.“

Dicit poeta: „*Deus gratiam exercuit* (verbote-
nus: donum bonitatis dedit) scil. servando vitam
infantis Sali, a patre expositi. Alterum hemist.
de Salo infante intelligendum; ad verbum signi-
ficat: „*ille* (scil. Sal.) *existentiam obtinuit in prae-*
destinatione; i. e. Deus ab omni aeternitate de-
crevit, Salum non esse periturum. Legendum
بُوش, quod secundum *Ferh.* et *Burh.* significat
i. q. Arab. تقدیر *praedestinatio, fatum.* V. Glos-
sar. nostr. s. v.

P. 49. v. 283. Hoc versu poeta dicere vide-
tur: „quum tam iniuste agas, ut dona, a Deo
tibi ipsi oblata, reprehendas et repudiare stu-
deas, creatori quoque ideo irascaris, quia cor-
pus tuum quovis die novum vigorem accipit.“
Male Wahl:

„*Hinfort verzage nicht an dem Schöpfer, wird*
täglich doch
Mit neuer Farb' dein Körper erfrischt.“

P. 50. v. 299. Observandum, in secundo
hemist. contra regulas contractionis legi ناید pro
نیاید, quam licentiam apud alium Persarum scri-
ptorem me reperire haud memini. Regula haec
est: si verbo, littera ۱ incipienti, praefigitur par-
ticula نه prohibitiva, ۱ mutatur in ی, littera *
particulae نه prorsus neglecta. ex. gr. نیفکنند pro
نه آفکنند; si autem verbum litt. ۱ geminata, seu

signo Medda affecta incipit, unum duorum Elif transit in ی, alterum immutatum servatur; ex.gr. نَه آمد pro نِيَامد. Idem valet de particulis به et م verbi temporibus praefixis. Vid. *Lumsdeni Gramm. Persic.* Tom. I. p. 84 et 85. Eadem licentia in Schahnami fragmento, *Sohrab* inscripto, occurrit p. 180. v. 5. سپاس از خداوند چرخ | که نامد باجانت زدشمن گزند نیامد, quod et versu proxime praecedente legitur. Cf. *ibid.* p. 182. l. 5.

• P. 62. v. 461. Quam initio secundi hemist. legis, particula م saepe praeponitur nominibus, quae post se habent aliam particulam ل, dativum et accusativum indicantem. Quin Lumsden, et qui illum sequuntur grammatici, nostrum م nunquam usurpari contendunt, nisi sequente particula ل. V. *Gramm. Lumsdeni* T. II, p. 539 et 540. Quod falsum esse, non solum ex hoc loco facile evinci potest, sed etiam ex pluribus aliis, ubi م per se solum occurrens plane ut particula ل, notat dativum et accusativum. Cf. *F.* 28, 22. *Sohrab* p. 167. l. 13. et Gloss. nostr. s. v.

P. 65. v. 515. Totus versus pro parenthesi habendus; nam, qui proxime praecedit, v. 513, intime cohaeret cum versu sequente 517. In secundo hemist. observa ellipsin locutionis هَنگام پستان شیر „tempore mammarum lactis,“ quae sic explenda: هَنگام مريدنش پستان شیر, ut sensus sit: „Carnem sugit tum, quum sugere deberet lac mammarum.“ Bene Wahl:

„ — — — er nagt rohes Fleisch von Zeit an,
Wenn Säuglinge saugen der Mutter Brust.“

P. 82. v. 195. De Sacy vertit: „Il se revêtit d'un habit de grand prix, et retourna en hâte se présenter à la cour de Nouschiréwan.“ et in annot. ad h. l. dicit: „Je n'ai aucune autorité pour traduire le mot دستى par *habit*; mais la suite des idées l'exige absolument.“ Equidem nullus dubito, quin poeta vocabulo دستى h. l. re vera indicare voluerit *plenum vestitum seu ornatum*. Quae quidem interpretatio nititur auctoritate lexicī Burhani katiu, cuius auctor vocem دست inter alia et significare dicit: *omne quod plenum, perfectum est, cui nihil deest*; exempla affert: رخت يك دست i. e. *apparatus perfectus*, a mantile usque ad subligaculum omnia complectens; يك دست سلاح *plena, perfecta armatura*, scil. a galea usque ad ocreas; يك دست خانه *domus perfecta*, in qua nihil desideratur, a scamno et cubiculo usque ad stabulum. Verba sunt: ويك چيز تمام را هم مي گويند
همچو يك دست رخت يعنى از منديل تا شلوار ويك
دست سلاح كه از خوں تا موزه آهني باشد ويك
دست خانه كه از نشيمن و خوابگاه تا طويله باشد
وهر چيز كه اجتماعش در آن امر لازم بون
Eodem modo دستى hoc versu interpretandum;
nam دستى cum ی unitatis, quod idem est ac
دستى جامه, elliptice positum esse pro يك دست
seu يك دست جامه i. e. *plenus vestitus seu ornatus* non solum e versu proxime praecedente

facile intelligitur, quo medicum Barsui e thesauro regio nil aliud quam vestem regiam ele-
gisse dicit poeta, sed etiam ex hoc ipso versu,
quo illum re vera talem vestem pretiosam in-
duisse narratur.

P. 87. v. 2. Singularem ellipsin offert se-
cundum hemist. همی آگهی یافتندش بچین Male
Kosegarten: „(Sie) *Durchspähten rastlos bis gen
China hin*“; nam آگهی یافتن non significat *durch-
spähen* sed *nuntium accipere, certiolem fieri*, et
pron. affix. ش, quod in vertendo plane omisit,
ad hostem referendum, et pro دشمن را positum
est. Ad verbum igitur significat: „*Nuntium ac-
ceperunt, illum (scil. hostem) in Sina*“; quod sic
explendum: همی آگهی یافتند که دشمن بچین گریخته
بود ut sensus sit: „*Persae nuntium acceperunt,
hostem ad Sinensium regiones effugisse.*“

P. 93. v. 105. Difficultatem afferunt verba
لعبت بربری, quae in lexico Persico هفت اقلیم
inscripto sic explicantur: لعبت بربری نام دوائی است
که بزبان اندلس سورنجان وبلغت مصر عکنه خوانند و آنرا
لعبت بربری هم گویند و فقاغ آنرا یعنی شکوفه آنرا بتنازی
اصابع هرمس و آنرا حافر المهر بفتح میم خوانند و بعضی
گویند اصابع هرمس برک آن است نقرس را نافع باشد
Unde sequitur لعبت بربری vel, ut Arabes dicunt,
لعبة بربری significare plantam quandam, quae ex
Africa affertur et a Graecis *έρμοδάκτυλος* (اصابع
هرمس), ab Africanis autem سورنجان appellatur.
Avicenna in tractatu de medicamentis simplici-

bus inter alia et hanc plantam commemorat *), et in lexico Persico, supra laudato, illam contra arthritiden adhiberi diserte dicitur. Sed neque de medicamento, neque de vi medica plantae hic sermo esse potest; nam poeta dorcadem pulcerrimam describens, sine dubio floris egregii et nitidi huius plantae formam exteriorem aut adspectum in animo habuit, cui dorcadem hoc versu comparat. Hemistichio proxime praecedente venatores *dorcadem* conspexisse dixerat, hoc versu statim sese corrigens pergit: „*dorcas autem? imo vero etiam* (flos egregius, quem vocant) *Luabeti berberi* etc. Kosegarten, quid لعبت بربری significet ignorans, male vertit: „*Kein Reh, das Knechten Spielwerk wäre*“ etc.

*) Opp. Mēd. I, 200 t. et 556. 52. II. 133. 8.

EX OFFICINA CAROLI GEORGII.

E R R A T A

ante lectionem corrigenda.

Pag. 1	vers. 5	leg.	آهنک
» 3	» 27	»	سپیده
» 5	» 55	»	روزگار
» 9	» 116	»	پیگار
» 10	» 129	»	پرده‌سرای
» 11	» 141	»	بیداردل
» —	» 146	»	بر <i>pro</i> بُد
» —	lin. penult.	leg. 84)	C. P. بر
» 12	vers. 149	leg.	بپرده‌سرای
» 14	» 179	»	کرانه
» 19	» 246	»	گم
» 23	» 300	»	بر وبوم ایشان
» —	lin. ult.	»	202) W. ایران
» 24	vers. 304	leg.	جمشید
» —	» 307	»	بر خاستند
» 42	» 200	»	کروه
» —	not. 86	»	et <i>Kuruh pro Ghuruh</i> وکروه
» 47	vers. 258	»	ویر جستنش
» 54	» 346	»	بی آزار
» 58	» 412	»	نداره
» 62	» 473	»	آنکه
» 64	» 503	»	بویهء
» 66	» 529	»	وبویهء

- Pag. 79 vers. 141 leg. شاه
- „ 90 „ 55 „ زر
- „ 95 „ 149 „ گوشه
- „ 96 „ 163 *pro* گریزتم *et legi potest* گریزتم
- „ 112 lin. 17 } *pro a rad. leg. a verbo*
- „ 120 „ 6 }
- „ 123 „ 1 leg. آویختن *Imp.* آویز
- „ 130 „ 19 „ همیشه
- „ 137 lin. ult. „ بزشک *et* بزشک
- „ 151 „ 9 *pro radice* leg. *verbum*
- „ 173 „ 16 leg. *a verbo* خوردن
- „ 182 „ 17 „ رَد
- „ 197 „ 19 „ *extremitas*
- „ 198 „ 15 „ سُرخ
- „ 204 „ 22 et 23 leg. *contendendo*
- „ 209 *ante lin. 14 inserendum:*
- a. عَمْرٌ et عَمْرٌ* vita, vitae tempus. *Ch. IV, 275.*
- „ 244 lin. 21 *post epulis add. Ch. I, 85.*
-

